

64325

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
UYGULAMALI SOSYOLOJİ
ANABİLİM DALI

**ANAOKULUNA GİDEN ÇOCUKLARIN
SOSYALİZASYONLARI SÜRECİNDE EBEVEYNLERİN
VE EĞİTİCİLERİN ROLÜ**

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan

Candan SAATÇILAR

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Önal SAYIN

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

İZMİR-1997

ÖNSÖZ

Bireylerin sosyalleşmesinin gerçekleşmesinde, eğitmelerinin temelinin atılmasında ve toplumun bir bütün olarak devamının sağlanmasında en büyük rolü üstlenen kurum ailedir.

Toplumsal değişme sürecinde aile yapısında meydana gelen değişmeler ve kadının çalışma yaşamına girmesi çocukların bakım sorununu gündeme getirmiştir. Bu nedenle bir takım yardımcı unsurlara ihtiyaç duyulmuştur. Bu fonksiyona cevap verecek okulöncesi kurumlardan biri de anaokuludur.

Bu bağlamda çalışmamızın amacı, anaokuluna giden çocukların sosyalizasyonları sürecinde ebeveynlerin ve eğiticilerin rolünü araştırmaktır.

Öncelikle çalışmam boyunca bilgi ve yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Önal SAYIN'a, diğer hocalarıma, anneme, alan çalışmamız esnasında sorularımıza sabır ve içtenlikle cevap veren ebeveynlerimize ve eğiticilerimize teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca gösterdikleri kolaylıklardan dolayı E.Ü. Kampüs Anaokulu yöneticisine teşekkür ederim.

Candan SAATÇILAR

İzmir -1997

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
İÇİNDEKİLER.....	II
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ KESİM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE TEMEL KAVRAMLAR

I. BÖLÜM

YAPISAL İŞLEVSELÇİLİK

1. Yapısal İşlevselcilik ve Toplumsal Değişme	5
2. Yapısal İşlevselci Yaklaşımında Aile.....	8
3. Yapısal İşlevselci Yaklaşımında Eğitim	9
4. Tampon Kurum Kavramı	10
I. BÖLÜMÜN REFERANS NOTLARI.....	12

II. BÖLÜM

KONUyla İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

A. Çocuğun Sosyal Gelişiminde Aile.....	15
1. Ebeveynlerin Çocuklarına Karşı Takındıkları Tutum.....	18
B. Okulöncesi Eğitimi	20
C. Okulöncesi Eğitim Çalışmaları.....	22
1. Milli Eğitim Bakanlığının Çalışmaları	22
2. Üniversitede Yapılan Çalışmalar	22

3. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının Çalışmaları	22
4. Çalışma Bakanlığının Çalışmaları.....	22
5. Gönüllü Kuruluşlar.....	23
D. Okulöncesi Kurumsal Hizmet Çeşitleri	23
1. Kreşler	23
2. Yuvalar	23
3. Anaokulları	24
4. Ana Sınıfları.....	25
5. Gündüz Bakım Merkezleri.....	26
6. Aile Ortamında Bakım.....	27
7. Oyun Grupları.....	27
E. Okulöncesi Eğitimin Çocuğun Gelişimi Üzerine Etkisi	28
a. Zihinsel Gelişim	28
b. Dil Gelişimi.....	28
c. Sosyal Gelişim.....	28
F. Okulöncesi Eğitim Kurumunun Görevli Personeli	29
1. Kurum Yöneticisi	29
2. Öğretmen	30
3. Öğretmen Yardımcıları.....	30
4. Sağlık Uzmanı	31
5. Sosyal Hizmet Görevlisi.....	31
6. Hizmetliler	31
G. Okulöncesi Eğitim Kurumunun Fiziksel Şartları	32
II. BÖLÜMÜN REFERANS NOTLARI.....	33

İKİNCİ KESİM

ALAN ARAŞTIRMASI

I. BÖLÜM

YÖNTEM

A. Araştırma Evreni Olarak E. Ü. Kampüs Anaokulunun Tanıtımı	38
B. Araştırma Tekniği	39
1. Örneklem Oluşturulması.....	40
2. Görüşme Tekniği.....	41
3. Anket Formlarının Uygulanması.....	42
4. Gözlemler.....	42
C. Kuramsal Çerçevemizin Dayandığı Sayılı ve Hipotezler	43
I. BÖLÜMÜN REFERANS NOTLARI.....	45

II. BÖLÜM

ANAOKULUNA GİDEN ÇOCUKLARIN SOSYALİZASYONLARI SÜRECİNDE EBEVEYNLERİN ROLÜ

A. Ebeveynlerin Sosyo-Ekonomik Özellikleri.....	46
1. Deneklerin Doğum Yerleri ve Yaşlarının Dağılımı	46
2. Ebeveynlerin Öğrenim Durumu.....	47
3. Ebeveynlerin Mesleki Durumu	49
4. Ebeveynlerin Ekonomik Özellikleri.....	51
B. Ailenin İzlediği Sosyo-Kültürel Etkinlikler	56
1. Ailede Okunan Yapıt Türü	56

2. Ailede Dinlenen Müzik Türü.....	58
3. Ailenin Diğer Boş Zamanlarda Katıldığı Etkinlikler	59
C. Çocuk Sahibi Anneler	62
1. Çalışan Kadınların Durumu	62
2. Bir Kadın İçin İdeal Yaşam Biçimi.....	64
D. Aile-Çocuk İlişkileri	66
1. Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Tutumları.....	66
a. Ebeveynlerin Kendilerinin Yetiştirilme Tutumları	66
b. Ebeveynlerin Çocuğa Karşı Tutumları.....	68
2. Çocuğun Örnek Aldığı Kişiler	71
3. Ebeveynlerin Çocuklarının Eğitiminde Kullandıkları Araç- Gereçler	73
4. Çocuğun Kardeşleriyle Olan İlişkileri.....	74
5. Aile İçinde Otorite Örüntüsü ve Karar Verme	
Mekanizmaları	75
a. Çocukda Özgüven	75
b. Çocuğun Seçimine Ebeveynlerin Müdahale Biçimleri	79
E. Ebeveynlerin Okul öncesi Eğitimi ve Anaokulu ile İlgili Düşünceleri	84
1. Çocuğun Anaokuluna Başlamadan ve Başladıktan Sonra Eğitimi	84
2. Ebeveynlerin Anaokuluyla İlgili Görüşleri ve İlişkileri	88
a. Anaokulu Çağındaki Çocukların Eğitimi ile İlgili Tutumlar	88
b. Ebeveynlerin Anaokulu Yöneticileri ve Öğretmenleriyle	
İlişkileri	89
3. Ebeveynlere Göre, Çocuğun Anaokulunda Edindiği	

Alişkanlıklar.....	92
II. BÖLÜMÜN REFERANS NOTLARI.....	94

III. BÖLÜM

ANAOKULUNA GİDEN ÇOCUKLARIN SOSYALİZASYONLARI SÜRECİNDE EĞİTİCİLERİN ROLÜ

A. Eğiticilerin Sosyo-Ekonomik Özellikleri.....	98
1. Eğiticilerin Yaşı, Doğum Yeri ve Öğrenim Durumu.....	98
2. Eğiticilerin Ebeveynlerinin Öğrenim ve Mesleki Durumu.....	100
B. Eğiticilerin Anaokuluyla İlgili Düşünceleri.....	103
1. Eğiticilerin Anaokuluna Karşı Tutum ve Düşünceleri.....	103
2. Eğiticilerle, Ebeveynler Arasındaki İlişkiler.....	106
3. Eğiticilerin Çocuklara Yönelik Düşünceleri ve Tutumları.....	108
III. BÖLÜMÜN REFERANS NOTLARI.....	118
SONUÇ.....	120
KAYNAKÇA.....	130
TABLO LİSTESİ.....	135

EBEVEYNLER İÇİN HAZIRLANMIŞ SORU KAĞIDI

EĞİTİCİLER İÇİN HAZIRLANMIŞ SORU KAĞIDI

GİRİŞ

Bir toplumun sürekliliği ve gelişmesi için gerekli olan toplumsal bilincin bireylere kazandırılmasında ilk ve en önemli çevre, çocuğun içinde yaşadığı ailedir. Bu, çocuğun ilk sosyal çevresidir. Sosyal çevre, etkileşimin gerçekleştirildiği yerdir. Çocuğun toplumsallaştırılması, içinde yaşadığı ailenin tüm unsurlarının etkileşimi ile mümkündür.

Etkileşimci yaklaşımın aksine, yapısal işlevselci yaklaşım, bireyi kararlar alan etkin bir kişiden çok, roller ve statüler sistemiyle bağlı bir kişi gibi algılar. Aynı biçimde aileyi bir değişim ajanı gibi görmekten çok sistemin pasif bir ögesi gibi algılar. Bu kuramsal çerçeve yapının statik görünümünü vurgulama ve değişimi savsaklama eğilimindedir. Bu çerçeveyi kullanan aile sosyolojisi incelemeleri, genel olarak aileyi diğer toplumsal ajanlarla (okul, iş ortamı v.b.) dışsal etkilere ve uzlaşmalara açık veya bundan başka aile içindeki diğer alt sistemlerle (karı-koca, kardeşler v.b.) içiçe girmiş bir sistem gibi dikkate almaktadır.

Durkheim, çocuğun toplumsallaşmasında okulun önemi üzerinde durmuştur. Okulun, çocuğun grup yaşamındaki dayanışma duygusunu uyanık tutan gerekli herşeye sahip olduğunu belirtir. Parsons da okulda çocuğa kişilik kazandırıldığını, çocuğa toplumsal sistemin temellerini oluşturan bütün değerlerin öğretildiğini belirtmektedir.

Ebeveynler ve eğitimciler çocuğu belirli değerler ve normlar çerçevesinde eğitime çabası içindedirler. Oysa anaokuluna giden çocuğun eğitim süreci, sadece aile ve eğitim kurumları tarafından yönlendirilmektedir. Aile ve eğitim kurumlarının yanında iletişim kurumunun da

anaokuluna giden çocuğun eğitim sürecine etkisi söz konusudur, diyebiliriz. Çünkü tüm kurumlar birbirleriyle etkileşim içindedirler. Unutmamalıdır ki ne okul, ailenin; ne öğretmen, annenin; ne de televizyon, ailenin ve öğretmenin yerini alamaz. Bunlar, çocuğun eğitiminde daima birbirlerine yardımcıdırlar.

Özellikle kentte çalışan annelerin bulunduğu ailelerde, çocukla ilgili sorunlar ve çözüm yollarına değinmek kaçınılmazdır. Bizim gibi gelişmekte olan ülkelerin büyük kentlerinde bu sorun doruk noktasına ulaşmıştır. Kreşlerin ve anaokullarının yeterli olmadığı bu toplumlarda aileler, geleneksel çözüm yollarına başvurumaktadırlar. Bu gibi ailelerde çocuk, ya yakında oturan ebeveynlerin yanına hergün sabah götürülüp, akşam alınmakta, ya da yakın akrabalarından biri çocuğa bakmak için eve davet edilmektedir. Büyükanneleler, bu konuda başvurulan en önemli öğelerdir.

Aile üyelerinin sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi yükseldikçe çocuğun sosyalizasyon süreci daha ussal, planlı bir biçimde gerçekleşebilir. Çocuğun sosyalizasyon sürecini etkileyen tek etken ailenin sosyo ekonomik düzeyi değildir. Bunun yanısıra ebeveynlerin öğrenim düzeyi, kültürel ortamı ve aile-içi ilişkiler de çocuğun sosyalizasyonunda rol oynayan önemli etkenlerdendir.

Araştırmamızın amacı, yapısal işlevselci yaklaşım çerçevesinde anaokuluna giden çocukların sosyalizasyonları sürecinde ebeveynlerin ve eğitimcilerin rolünü belirlemektir.

Doğaldır ki, araştırmanın önemli sınırlılıklarından biri araştırma bulgularının seçilen örneklem ve araştırma alanı için geçerli olmasıdır.

Araştırma alanının tanıtımı ve yöntem bölümünde de görüleceği gibi E.Ü. Kampüs Anaokulu araştırma alanı olarak ele alınmıştır. E.Ü. Kampüs Anaokulu'na devam eden çocukların ebeveynleri işçi (sadece 4 deneğimiz), memur ve öğretim elemanı gibi çeşitli statülerde bulunmaktadır. Amacımız çeşitli statüde bulunan ebeveynlerle görüşmek olmuştur. Başka bir deyişle alt toplumsal kesimle üst toplumsal kesimin çocuk yetiştirme tutumlarını karşılaştırma amacıyla bu anaokulunu seçtik. Çocuk yetiştirme konusunda, üst toplumsal kesimler evrensel normlar çerçevesinde bir tutum izlerken, alt toplumsal kesimde de daha geleneksel tavırların sergilenmesi beklenebilir.

Alan araştırmasını E.Ü. Kampüs Anaokulu'na giden çocukların ebeveynleri ve anaokulunda görevli eğitimcilerle gerçekleştirdik. Hipotezlerimizi amacımız doğrultusunda ortaya koyduk. Anket, görüşme ve gözlem tekniğinden yararlanarak alan araştırmamızı tamamladık. Elde ettiğimiz bulguları değerlendirdik.

Çalışmamız iki kesimden ve toplam V bölümden oluşmaktadır. Birinci Kesim I. Bölüm yapısal işlevselci yaklaşımda toplumsal değişme, yapısal işlevselci yaklaşımın aileye ve eğitime bakışını ve tampon kurum kavramını kapsamaktadır. II. Bölüm Çocuğun sosyal gelişiminde ailenin rolü, anne-babanın çocuklarına karşı tutumu, okulöncesi ile ilgili genel bilgiler, okulöncesi eğitim çalışmaları (M.E.B.'nin, Üniversitelerin, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının, Çalışma Bakanlığının ve gönüllü kuruluşların çalışmaları), okul öncesi kurumsal hizmet çeşitleri (kreşler, yuvalar, anaokulları), okulöncesi eğitimin çocuğun gelişimi üzerine etkisi (zihinsel gelişimi, dil gelişimi ve sosyal gelişimi üzerine etkisi), okul

öncesi eğitim kurumunun görevli personeli ve okul öncesi eğitim kurumunun fiziksel şartları yer almaktadır.

II. Kesim I. Bölümde araştırma evreni ve araştırma tekniği tanıtılmış, ayrıca kuramsal çerçevenin dayandığı sayıltı ve hipotezler yer almaktadır. II. Bölümde ebeveynlerin sosyo-ekonomik özellikleri, doğum yerleri ve yaşlarının dağılımı, çalışan kadınların durumu, aile-çocuk ilişkileri, ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları, çocuklarının eğitiminde kullandıkları araç-gereçler, çocuğun örnek aldığı kişiler, çocuğun kardeşleriyle olan ilişkileri, aile içinde otorite örüntüsü ve karar verme mekanizmaları, çocuğun naokuluna başlamadan önceki eğitimi ve ebeveynlerin anaokuluyla ilgili düşüncelerini kapsamaktadır. III. Bölümde eğitimcilerin sosyo-ekonomik özellikleri ve eğitimcilerin anaokuluyla ilgili düşüncelere yer almaktadır. Çalışmamız sonuç ve özet kısmıyla sonlanmıştır.

BİRİNCİ KESİM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE TEMEL KAVRAMLAR

I. BÖLÜM

YAPISAL İŞLEVSELÇİLİK

Çalışmamızda, sosyolojik araştırmalarda kullanılan yaklaşımlar, perspektifler, sosyal yaşam ve sosyal dünyayı açıklamada yararlanılan yollardan biri olan yapısal işlevcilikte toplum ve toplumsal değişme algılayışı, açıklayışı çerçevesinde yaklaştık

1. Yapısal İşlevselcilik ve Toplumsal Değişme

Bu yaklaşımlar toplum, aile, birey gibi konuları da ele aldığı için evrimci büyük boy kuramlardan ayrılan ve orta boy kuramlar içinde yer alan yapısal-işlevselcilik, toplumu, birbiriyle işlevsel bağintı içinde bütünleşmiş öğelerden oluşan bir bütün olarak görür ki; burada amaç toplumsal düzenin veya toplumsal bütünlüğün sürekliliğinin sağlanmasıdır.(1)

İşlevselci kuramcılarının özellikle vurguladıkları noktalar, işlevsel olma, parçaların bütüne yaptıkları katkılar, işlevsellik doğrultusunda oluşan yapısal beklentilerin gerektirdiği rol ve statüler ile genelde oluşan uyum ve bütünlülük biçiminde sıralanabilir. ayrıca toplumsal değerler çerçevesinde biçimlenen normatif yapı da bireylerin ilişkilerini belirleyen temel bir değişkendir. Parçaların bütüne yaptıkları katkının onların işlevi olduğunu vurgulayan bu kuramcılara göre;

“ ... toplum, salt bireylerin toplamı olmayıp fakat aynı zamanda onların karşılıklı ilişkilerinin işlevsel bağlantı ve dayanışma içinde örgütleniş biçimi ve yapısıdır, ... her toplum veya toplumsal yapı mevcut değer yargısı ve norm sistemi doğrultusunda birbiriyle işlevsel bağıntı içerisinde bütünleşmiş öğelerden oluşur. Dolayısıyla her öğenin bir işlevi, bir gereksinimi karşılama ve diğer öğelerle bütünleşme niteliği vardır... Her öğenin işlevinin özünde yatan temel amaç toplumun sürekliliğine, dengeli ve uyumlu bütünlüğüne katkıda bulunmaktadır.” (2)

Yapısal-işlevselci yaklaşımın odak noktaları, daha çok içinde yaşadığımız toplum birimleri ve bunların alt sistemleridir .(3) İşlevselcilik kültürel ve toplumsal öğeler arasındaki bağımlılık ilişkilerini açıklamaya yöneldiği gibi bu öğelerin toplumsal ve kültürel dizgelerle olan ilişkileri üzerinde de durmuştur.(4) Talcott Parsons anlamıyla yapısalcilik toplumsal olayları, çözümlenmeye yönelik bütüncül bir yaklaşım ve aynı zamanda ideolojik bir tutum alıştır.(5)

İşlevselcilere göre (özellikle de Talcott Parsons’a göre) sosyal sistem toplumdur. Sosyal sistem birbirleriyle işlevsel bağıntı ve etki-tepki ilişkisi içinde olan çeşitli kurumlardan (ekonomi kurumu, din kurumu, aile kurumu, eğitim kurumu, hukuk kurumu) oluşur. Toplumu oluşturan her kurumun toplumun devam etmesine ve işbirliğine katkısı vardır. Her kurum fonksiyonu yerine getirdiği zaman toplum devam eder.(6)

Yapısal işlevselci kuramda, toplum düzeyinde değişmeden değil, toplumun bir alt sistemindeki değişmeden sözedilebilmektedir. Özellikle Parsons tarafından “toplumsal değişme kuramı, toplumsal sistem içindeki belli alt süreçlerin değişim kuramı olmalıdır.” şeklinde belirtilen görüş

Guessions tarafından eleştirilmekte, Parsons'ın denge kuramının değişmeyi açıklayamadığı, bir toplumsal sistem dengesiz olduğu zaman ne olacağı konusunda belirsizlik olduğu, bu kuramın salt denge durumunu betimleyici olduğu belirtilmektedir. (7)

Yapısal-işlevselci kurama göre toplumsal kurumlar (aile, din, ahlak, ekonomi v.b.) bireylerin belli toplumsal ilişkilerinde sahip oldukları rollerin yerine getirilmesini düzenlerler.

Böyle işlevsel bir yapı içinde yer alan bireyler de, belirli bir değer yargısı ve norm sistemi doğrultusunda yönelerek oluşturdukları karşılıklı işlevsel ilişkiler ağı içinde işlevsel bir bütünleşme gösterirler ve bireyler bu bütünleşme içinde yaptıkları davranışlarını toplumsal kurumların beklentilerine göre ayarlarlar. (8)

Toplumunu, birbirleriyle işlevsel bağıntı içinde bütünleşmiş öğelerden oluşan bir bütün olarak gören bu yaklaşımın vurgulamak istediği nokta, toplumsal düzenin ya da toplumsal bütünlüğün sürekliliğinin sağlanmasıdır. (9)

Toplumun işleyişi, toplumsal yapıyı oluşturan öğelerin; aynı zamanda öğelerin işleyişi de toplumun tüm olarak işleyişine bağlıdır. Toplumsal yapıyı oluşturan öğeler arasında bir etkileşim söz konusudur. Bir başka deyişle, toplumların, çeşitli olayların, öğelerin, katmanların, değerlerin birbirlerine olan karşılıklı etkilerinde meydana gelen hareketli, dinamik bir denge oluşturdukları söylenebilir.(10) İşlevselci kurama yapılan katkılar hangi türde olursa olsun toplumun işlevsel bir bütün, bir sistem olduğu temelde kabul edilen bir gerçektir. Tüm toplumsal olguların

değerlendirilmesi de toplumun bu işlevsel bir bütün olma niteliği içinde yapılmaktadır.

Bu çerçevede içinde algılanan toplum, yapısal beklentiler doğrultusunda rol ve statüleri belirlenmiş bireyler ve bireylerarası işlerde yaşar. (11) Böyle işlevsel bir yapı içinde bireyler de, belirli bir değer yargısı ve norm sistemi doğrultusunda yönelerek oluşturdukları karşılıklı işlevsel ilişkiler ağı içinde işlevsel bir bütünleşme gösterirler ve bireyler bu bütünleşme içinde yaptıkları davranışlarını toplumsal kurumların beklentilerine göre ayarlar. (12)

2. Yapısal İşlevselci Yaklaşımda Aile

Bu çerçevede aile, toplum için belirli işlevleri yerine getiren toplumsal-bütünsel sistemin bileşenlerinden biri gibi dikkate alınmaktadır. Diğer yandan yapısal-işlevsel yaklaşım aileyi, ailesel sistemi, ailesel sistem doğrultusunda tüm olarak toplumsal sistemi ayakta tutmak anlamına gelen roller ve statüler ağına uygun olarak hareket eden bireylerden meydana gelmiş gibi dikkate alır. (13)

Homoestasis (dengenin istikrarı), sonuçta ailenin işlevlerinden biri, sistemin ayakta ve dengede kalmasına katkıda bulunmak amacıyla çocuğun toplumsallaştırılmasıdır. Bu kurama (yapısal-işlevselci) göre aile, toplumun bir alt sistemidir. Ve kendinden küçük bir toplum değildir. Böylece ailenin toplumsallaştırma işlevinin temel amacı, çocuğa toplumun temel fikirlerini, değerlerini ve kavramlarını iletmektir. Bu işlev, baba ve anne tarafından oynanan ebeveynlik rollerinin aracılığıyla yerine getirilir. Ebeveynler, diğer toplumsal yapılarda da rolleri oynama sorumluluklarına sahiptirler. (14)

Bu çerçevede önemli olan bütünsel sistemdir. Aile gibi tüm kurumlar, bu bütünsel sistemden gelen emirleri yerine getiren bir alt sistem gibi dikkate alınırlar. Aile üyeleri de, aileden gelen emirlere boyun eğerler. (15) Kısacası etkileşimci yaklaşımın aksine, bu kavramsal çerçeve, bireyi kararlar alan etkin bir kişiden çok, roller ve statüler sistemiyle bağlı bir kişi gibi algılar. Aynı biçimde aileyi bir değişim ajanı gibi görmekten çok sistemin pasif bir ögesi gibi algılar. Özetle, bu kuramsal çerçeve yapının statik görünümünü vurgulama ve değişimi savaştırma eğilimindedir. (16)

Bu çerçeveyi kullanan aile sosyolojisi incelemeleri, genel olarak aileyi diğer toplumsal ajanlarla (okul, iş ortamı v.b.) dışsal etkilere ve uzlaşmalara açık veya bundan başka ailenin içindeki diğer alt sistemlerle (karı-koca, kardeşler, anne-baba v.b.) içiçe girmiş gibi dikkate alınmaktadır. (17)

Kısaca yapısal işlevselciler için, ilgi konuları, ailelerin üyelerini toplumsallaştırma ve koruma, böylece toplumun devamlılığını sağlamadır. (18) Ama aile, bu toplumsallaştırmanın tek ajanı değildir. Diğer ajanlar; okul, arkadaşlık grubu, boş zamanlar grubu v.b. ajanlar da söz konusudur.

3. Yapısal İşlevselci Yaklaşımında Eğitim

Kültürel aktarıcılık işlevi olarak da adlandırabileceğimiz eğitimin işlevi, bütünleşmeyi sağlayıcı, ortak değerler çerçevesinde hareket etmeyi kolaylaştırıcı bir nitelik gösterir. Gintis'in deyimiyle, okullar egemen değer yargıları, törenler, inanç sistemini kurumlaştırma amacı olarak, kişinin toplumla bütünleşmesini sağlayıp, toplumun varolan dengesini korurlar.(19)

Durkheim, çocuğun toplumsallaşmasında okulun önemi üzerinde durmuştur. Okulun, çocuğun grup yaşamındaki dayanışma duygusunu uyanık tutan gerekli herşeye sahip olduğunu belirtir.(20) Parsons da okulun sosyalizasyon işlevi üzerinde durmaktadır. Parsons, okulda çocuğa kişilik kazandırıldığını, çocuğa toplumsal sistemin temellerini oluşturan bütün değerlerin öğretildiğini açıklamaktadır.(21) Kısacası, işlevselci tartışmada okullar toplumun temel değer ve normlarının transferinde önemli bir role sahiptir. (22)

4. Tampon Kurum Kavramı

Kıray'a göre tampon kurumlar; görevli olarak daha hızlı ve daha kapsamlı değişme hallerinde, her iki temel yapıda da görünmeyen fakat değişme oluşumu içerisinde beliren ve fonksiyonel bütünleşmeyi olanaklı kılan kurumlar ve ilişkilerdir.(23)

Tampon kurumlar, toplum ve toplumsal değişme hakkında iki temel ilkeye dayanır. Bu ilkelere birincisi toplumun her düzeyde ve her an işlevsel (fonksiyonel) bir bütünlüğe sahip olduğudur. İkincisi de çeşitli toplumsal yapı öğelerinin aynı zaman ve aynı hızda değişmediğidir. Bu ilkelere göre aynı hız ve zamanda değişmeyen öğelerden meydana gelen toplumsal yapı, fonksiyonel bütünlüğünü korumak için tampon kurumları yaratmaktadır. (24)

Tampon kurumlar toplumsal değişimin buhransız olmasını sağlarlar. Toplumsal çözümlemenin önüne geçerler. Gerek bünye gerekse fonksiyonel bakımdan, hem eski hem de yeni toplumsal yapı içindeki öğelerden farklı nitelikleri vardır. Bu kurumlar, toplumsal yapının çeşitli

yönlerini birbirlerine bağlarlar. Bütünün bir parçası olarak, bütünleşmesi sağlanamayan yapı ve fonksiyonlar kaybolur. Bunların yerini tampon kurumlar doldurur. Böylece toplumun, orta hızda bir değişimde dengeli kalması sağlanır. (25)

Kıray; değişme sırasında yaratılan tampon kurumlarla birlikte yeni ilişkilerin, değerlerin ve fonksiyonlarında ortaya çıktığını söyler. Bunlar eski ve yeni yapı arasında bir köprü görevi yerine getirirler. Toplumun fonksiyonel bütünlüğünü tampon kurumları aracılığıyla sağlayan bütün bu yeniliklere Kıray “Tampon Mekanizmalar” adını veriyor. (26)

I. BÖLÜMÜN REFERANS NOTLARI

1. KONGAR, Emre, Toplumsal Değişme Kurumları ve Türkiye Gerçeği, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1981, s.153.
2. OSKAY, Ülgen, Geçiş Dönemi Tipi Olarak Zonguldak Kömür Havzası Maden İşçisi, E.Ü. Edeb. Fak. Yayınları, İzmir, 1983. s.16.
3. KONGAR, Emre, a.g.e., s.145.
4. ARMAĞAN, İbrahim, Yöntembilim-2, Bilimsel Araştırma Yöntemleri, D.E.Ü. Güzel Sanatlar Fak. Yay. No: 16/b, İzmir, 1983, s.63.
5. Aktaran: HEUGAS-DERRASPEN, Henri, Analise Structurale et Ideologies Politiques, Bordeaux, Memoire, D.E.S. Sciences Politiques, 1969, s.2.
6. KIZILÇELİK, Sezgin, Sosyoloji Teorileri 2, Akın Matbaası, Konya, 1992, s. 63.
7. APPELBAUM, Richard P.'dan aktaran Sevinç ÖZEN, Sanayi Kasabasında Yaşam Biçimi ve Aile Yapısında Meydana Gelen Değişmeler, Soma Örneği, Bornova-İzmir, 1991, s. 78.
8. OSKAY, Ülgen, a.g.e., s.17.
9. KONGAR, Emre, a.g.e., s. 52.
10. KÖSEMİHAL, N. Şazi, Türkiye'nin Düzeni Üzerine, Sosyoloji Dergisi, İ. Ü.Edeb. Fak., İstanbul, 1968, s.222.

11. OSKAY, Ülgen, a.g.e., s. 16.
12. a.g.e., s. 17.
13. SAYIN, Önal, Aile İçi İlişkilerin Toplum ve Birey Boyutunda Çözümlemesi, Sosyoloji Dergisi, E.Ü. Edeb. Fak. Yayını, İzmir, 1987, s. 80.
14. DURAL, Nilay, Üniversite Öğretim Elemanı Kadınları Üzerine Bir Araştırma, E.Ü. Sos. Bil. Ens. Kurumlar Sos. Ana Bilim Dalı Y. L. T. , Bornova-İzmir, 1986, s. 117.
15. SAYIN, Önal, Aile Sosyolojisi, Ailenin Toplumdaki Yeri, E.Ü. Edeb. Fak. Yayınları, No: 57, Bornova-İzmir, 1990, s.58.
16. SAYIN, Önal, Aile içi İlişkilerin Toplum ve Birey Boyutunda Çözümlemesi, Sosyoloji Dergisi, E.Ü. Edeb. Fak. Yayını, İzmir, 1987, s. 80.
17. a.g.e., s. 80.
18. ÖZEN, Sevinç, Gecekondu Ailelerinde Bireylerarası Etkileşim, E.Ü. Sos. Bil. Ens. Y.L.T. İzmir, 1984, s.74.
19. BALAMİR, Nefise, Kırsal Türkiye’de Eğitimin Yapısı ve Sorunları, O.D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, Ara Yayınları, Ankara, 1982.
20. Prof. Dr. TEZCAN, Mahmut, Eğitim Sosyolojisi, 6. Basım, Ankara, 1991, s. 7.

21. PARSONS, T., **Societies: Evolutionary And Comporative Perspektives**, Prentice-Hall, Newjersey, 1966, s. 44-45.
22. TATLIDİL, Ercan, **Eğitim Sosyolojisi**, Makale, İzmir, 1993, s. 7.
23. KIRAY, Mübeccel'den aktaran Emre Kongar, **Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği**, Remzi Kitabevi, İstanbul 1981, s. 160.
24. KONGAR, Emre, a.g.e., s. 175.
25. a.g.e., s. 166.
26. a.g.e., s. 166.

II. BÖLÜM

KONUyla İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

A- Çocuğun Sosyal Gelişiminde Aile

Çocuğun kendini gerçekleştirme, onun duygusal, sosyal ve zihinsel gereksinimlerinin tam olarak karşılanmasına bağlıdır. Bu bağlamda ana-babanın ilk görevi, çocuğun bakımını sağlamak, fiziksel gelişmesine yardımcı olmaktır. Nitekim Winicott, bu konuda, “gözledim ki, bana bir bebek gösterdiklerinde, aynı zamanda mutlaka onunla ilgilenen birini de gösteriyorlardı” diyerek, çocuğun gelişiminde ailenin etkisinin ne denli önemli ve kaçınılmaz olduğunu belirtiyordu. (1) Özellikle “ilk çocukluk çağı” ailenin en etkili olduğu gelişim dönemidir. Doğumdan ilköğretim çağına kadar uzanan “okul öncesi” dönem, bedensel büyümenin ve zihinsel gelişmenin en süratli olduğu yıllardır. Yine bu yıllar, duygusal ve toplumsal gelişim bakımından olduğu kadar, kişiliğin oluşumunda da önemli sayılan yıllardır. (2)

Bir toplumun sürekliliği ve gelişmesi için gerekli olan toplumsal bilincin bireylere kazandırılmasında ilk ve en önemli çevre, çocuğun içinde yaşadığı ailedir. Bu, çocuğun ilk sosyal çevresidir. Sosyal çevre, etkileşimin gerçekleştirildiği yerdir. Çocuğun toplumsallaşması, içinde yaşadığı ailenin tüm unsurlarının etkileşimi ile mümkündür. (3)

Kağıtçıbaşı, aile-çocuk arasındaki ilişkiler örüntüsünün, ana-babanın çocuğun yetiştirilmesi hakkındaki değer yargılarını da belirlediğini söyler. (4)

Tutarlı ve dengeli bir aile ortamı, çocuk gelişiminde en önemli engel sayılan sosyal ve duygusal yoksunluğun sözkonusu olmadığı bir ortamdır. Nitekim Tuncer, ana-babaların çocukların en önemli özdeşim kaynağı olduklarını belirtir ve ana-babanın gerek kişilik özellikleri, gerekse kültürel özelliklerinin çocuğun gelişiminde çok önemli olduğunu vurgular. Çünkü toplumsal etkileşim yoluyla, geçerli davranış örüntülerinin geliştiği toplumsallaşma sürecinde, çocuk özdeşleşme, örnek alma, pekiştirme ve öğrenme yoluyla kişiliğini geliştirir. Başka bir ifade ile ana-baba ve çocuk arasındaki bu etkileşim, ailenin gerçekleştirdiği eğitimidir. (5)

Sosyal uyum üzerindeki çalışmalar, ailenin çocuk üzerindeki ilk etkilerinin son derece önemli olduğunu kanıtlamıştır. Evlerinden yakın bir ilgiyle demokrasinin birleştiğini gören çocuklar, en etkin, özgür ve arkadaşlarıyla ilişkilerinde en başarılı çocuklar olmaktadır. (6)

Aile kurumu, çocuğun alacağı kavramları seçerek vermekte, onları yorumlamakta ve sonucu değerlendirmektedir. Bu seçici ve değerlendirici süreç, çocukta kişisel ve sosyal davranışlarla ilgili değer duygusunun gelişmesiyle sonuçlanmaktadır. Hiç kuşkusuz çocuğun bulunduğu kültür çevresi içinde yer alan ve onu etkileyecek gelenek ve kurallar da vardır. Ancak yargıların oluştuğu, tercihlerin yapıldığı ya da en azından etkilendiği yer ailedir. Denilebilir ki, çocuğun yetiştiği ailenin yapısı, genişliği, sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi, onun ilk sosyal deneyimlerini, dolayısıyla duygusal ve toplumsal gelişmesini etkileyecektir. (7)

Çocuk eğitimi, zamana göre ve toplumdan topluma farklılıklar gösterir. Bu farklılıklar değişik kültür ve eğitim anlayışlarına göre kategorilendirilecek olursa; örneğin bir dönemde ilgisiz, başka bir dönemde

katı, sınırlayıcı, sonra izin verici, hoşgörölü, tekrar bu hoşgöröden vazgeçip çocukların daha ciddi biçimde sınırlandıkları, ya da bir dönem gelip çocukların karanlık odalara kilitlendiği, onlara dayak da dahil, çok sert muamele edildiği ve nihayet modern pedagojinin gerekleri doğrultusunda çocuk yetiştirme anlayışlarından söz edilebilir. (8)

Celkan, eğitim yönünden ailenin temel işlevini sevgi, güven duygusu, koruma, şefkat konularında çocuğa insani duyguları kazandırmak olarak belirtmektedir. Celkan, ayrıca çocukluk yaşlarında aileden bu konuda alınan duyguların bireylerin davranışlarını ve yetişkinlikteki duygusal yaşamını önemli ölçüde yönlendirdiğini, ailenin sosyalleştirme işlevinin çocuğun okula başlamasına kadar çok önemli olduğunu söyler. (9) Tan ise, aile yaşantısının ve beklentilerinin çoğu kez duygularla yüklü olup, çocuğun benlik kavramının biçimlenmesinde ve toplumsal beklentilerle istemlerin aktarılmasında özel bir yer tuttuğunu vurgular. (10)

Ailenin eğitsel işlevini,

a) Çocuğun kişiliğinin geliştirilmesi ve

b) Çocuğun toplumsal yaşama katılımının sağlanması olarak belirten Bilhan, çocuk-aile ilişkisinin onun yaşam sahası ile başladığını öne sürer. Başka bir deyişle aileyi çocuğun toplumsallaşmasının ilk ortamı olarak nitelendirir. (11)

Ana-babalar, çocuklarının bağımsızlık uğruna giriştikleri çabalarını destekledikleri ve zor durumlarda onlara yardımcı oldukları takdirde, çocuklarda bağımsızlık duygusunun kolayca geliştiği görölür. Hor

gören,cezalandıran ya da hem sevip, he de soğuk davranan anne ve babaların çocukları, bağımlı bir kişilik yapısına sahip olmaktadır. (12)

1- Ebeveynlerin Çocuklarına Karşı Takındıkları Tutum

Ebeveynlerin çocuklarına karşı takındıkları tutumları şu başlıklarda gruplandırabiliriz. (13)

a) **Aşırı Koruma** : Anne ve babanın aşırı koruması, çocuğa gerektiğinden fazla kontrol ve özen göstermesi anlamına gelir. Bunun sonucu, çocuk diğer kimselere aşırı bağımlı, kendine güveni olmayan, duygusal kırıklıkları olan bir kişi olabilir. Çocuğun yaşamı boyunca sürebilen bu bağımlılık, psiko-sosyal olgunluğu olumsuz açıdan etkiler ve çocuğun kendi kendisine yetmesine olanak vermez. Anne-babanın aşırı koruyuculuğu çocuğun okul başarısını ve okula uyumunu da etkiler. (14)

b) **Hoşgörü Sahibi Olmak** : Anne-babanın çocuklara karşı hoşgörü sahibi olmaları, çocukların bazı kısıtlamalar dışında, arzularını diledikleri biçimde gerçekleştirmelerine izin vermeleri anlamına gelir. Anne-babanın hoşgörüsünün normal bir düzeyde gerçekleşmesi, çocuğun kendine güvenen, yaratıcı, toplumsal bir birey olmasına yardım eder. (15)

c) **Aşırı Hoşgörü ve Düşkünlük** : Aşırı hoşgörü ve düşkünlük, çocuğu bencil yapar. O, daima diğerlerinin dikkatini çekmek ve kendisine hizmet edilmesini ister. Böyle çocuklar, ev içinde ve dışında çok zayıf bir sosyal uyum gösterirler. (16)

d) **Reddetme** : Reddetme, bir anlamda, çocuğun sağlık hizmetlerini aksatarak, Ona düşmanca duygular beslemek şeklinde tanımlanabilir. Bu ortamdaki çocuk yardım duygusundan uzak, sinirli, duygusal kırıklıkları

olan, diğerlerine özellikle kendisinden küçük ve zayıflara karşı, düşmanca duygular beslemek şeklinde tanımlanabilir. Bu ortamdaki ocuk yardım duygusundan uzak, sinirli, duygusal kırıklıkları olan, diğerlerine, özellikle kendisinden küçük ve zayıflara karşı, düşmanca duygulara sahip bir birey olabilir. (17)

e) Baskı Altında Bulundurma : Anne ve babadan birisi ya da her ikisinin baskısı altında olan ocuk, nazik, dürüst ve dikkatli olmasına karşılık, çekingen, başkalarının etkisinde kolay kalabilen, aşırı hassas bir yapıya sahip olabilir. Baskı altında büyüyen çocuklarda, genellikle isyanar tutumlarla birlikte, aşağılık duygusu da gelişebilir. (18)

f) ocuklara Boyun Eğme : ocuklarına boyun eğen anne ve babalar, evde onların egemenliğini kabullenen kişilerdir. Bu tür ailelerde, çocuklar anne ve babalarına hükmeder ve onlara çok az saygı gösterirler. Bu ocuklar yalnız anne ve babalarıyla yetinmeyip zamanla ev dışındaki kimselere de egemen olmanın yollarını arayan bir birey haline dnşrlenir. (19)

g) ocuk Ayırma : Bütün çocuklarını eşit düzeyde sevdiklerini söylemelerine karşın, bir kısım anne ve babanın, bazı çocuklarını daha çok sevdikleri gözlenmektedir. Böyle durumlarda anne ve babalar, sevdikleri çocukları diğerlerinden ayırarak, onları kayırırlar. Aşırı sevgi gören bu çocuklar, daha çok anne ve babalarıyla oyun oynamayı yeğlerken, akranlarıyla olan ilişkilerinde saldırgan ve baskılı bir görünüm içindedirler. (20)

İdeal ana-babayı belirlemek zor olmakla beraber, başarılı ana-babalar çocuğun ihtiyaçlarını sezen, onlara uygun yanıtlar veren, aşırı hoşgörölü veya katı olmayıp, çocuğa karşı esnek bir yaklaşım içinde olan, davranışlarında belirli bir devamlılık ve kararlılık sağlayan, karşı çıkmadan önce her zaman çocuğun isteklerini dinleyen anne-babalardır. (21)

Türk toplumunun özellikle ellili yıllardan sonra geçirdiği hızlı sosyo-ekonomik ve kültürel değişim, hiç kuşkusuz aile kurumu ve buna bağlı olarak ana-baba tutumlarını ve daha geniş bir anlamda ulusal çocuk yetiştirme biçimini etkilemiştir. Abadan Unat'a göre, Türk toplumunun son bir yüzyıllık değişimi gözden geçirildiğinde, en anlamlı değişmelerin başında Türk kadınının belli ölçüde de olsa ulaştığı farklı toplumsal konumu olduğu görülür. Bunun da anne olarak çocuk yetiştirmedeki yansımaları farklı olacaktır. (22)

B- Okul Öncesi Eğitimi

En geniş anlamıyla çocuğun doğumundan ilkokula başlayıncaya kadar süren dönem "okulöncesi dönem", bu dönemdeki eğitsel etkinliklerin tümüne de "okul öncesi eğitim" adı verilir. Bu süre içinde aile, okul öncesi eğitim kurumları, yakın çevredeki yetişkinlikler ve çocuklar, eve alınan kitap, gazete ve dergiler, evde dinlenen radyo-teyp, özellikle televizyon çocuğun eğitiminde yaşla birlikte artan oranda giderek daha fazla rol oynarlar. (23)

Çocuğun aile çevresindeki koşulları ne denli iyi ve elverişli olursa olsun, çocuğu temel öğrenim olan ilkokula hazırlamak, yaşlılarıyla birlikte uygun bir ortamda ve uzman eğiticilerin gözetiminde daha olumlu sonuçlar

vermektedir. Kaldı ki, ülkemizin ekonomik ve toplumsal yapısı sonucu, aileler, çocuklarının maddi ve manevi gereksinimlerini yeterince karşılayamamakta, gerekli çağdaş pedagojik formasyondan yoksun bulunmakta ve çocukların eğitim ve öğreniminde devletin ya da özel okulların desteğine ihtiyaç duymaktadırlar. (24) Çocuğun, devamlı sağlık kontrolleri için çocuk doktoruna, fiziksel gelişimi ile birlikte ruhsal gelişimini ne oranda gerçekleştirdiğini belirlemek açısından ruh hekimi, psikolog v.b. uzmanlara, evde ailenin kendisine sağlayamadığı eğitim imkanlarını vermek ve düzenli bir öğretim programına başarı ile katılmaya hazırlamak için annenin dışında eğitimcilere de ihtiyaç vardır. İşte okul öncesi eğitim kurumları özellikle bu açıdan günümüzde ailelere gerekli eğitim desteğini saklayan temel kuruluşlar olarak çok önemli bir işlevi yerine getirmektedir. (25)

Anaokulları, daha doğru bir deyimle Çocuk Yuvalarını, çalışan annelerin çocuklarını bıraktıkları bir yer olarak düşünmek yanlıştır. Çalışan ya da çalışmayan tüm annelerin çocuklarını göndermesi yararlı, hatta zorunlu kurumlardır. Kentlerin sıkışık düzeninde apartman katlarında sıkışıp kalan çocuklara sağlanması kaçınılmaz olan bir olanaktır. Yalnız kent çocuklarının değil, köy çocuklarının da yararlanacağı eğitim kurumlarıdır. (26)

Türkiye’de okul öncesi eğitimi uzun yıllar büyük şehirlerde yer alan özel okullar ile büyük kamu ve özel kuruluşlar tarafından açılan okullarla sınırlı kalmıştır. Bu eğitim kademesinde en önemli gelişme anasınıflarında sağlanabilmiştir. 1972-73 yılında 235 olan anasınıfı sayısı, 1983-84 öğretim yılında 2670’e ulaşmıştır. En hızlı gelişimin ilkokulların içinde yer

alan anasınıflarında gerçekleştirilmesi, bu sınıfların kuruluş maliyetinin anaokullarına göre ucuz olmasından kaynaklanmaktadır. (27)

C- Okulöncesi Eğitim Çalışmaları

5 Ocak 1961'de İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden bu yana, ülkemizde okul öncesi eğitim çalışmalarının yaygınlaştığını görmekteyiz. Bu çalışmalar beş alanda toplanmıştır.

1. Milli Eğitim Bakanlığının Çalışmaları: Mesleki ve Teknik Öğretim, İlköğretim ve Özel Öğretim Genel Müdürlüğünce yürütülmektedir.

2. Üniversitede Yapılan Çalışmalar: Üniversiteler bünyesinde kurulan "Çocuk Gelişimi ve Eğitimi" ve uygulama anaokulları bu konuda hizmet veriyor.

3. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının Çalışmaları: Bakanlık, okul öncesi eğitim çalışmalarını Kreş, Gündüz Bakımevleri ve Çocuk Bakım Yurtları aracılığıyla gerçekleştirmektedir.

4. Çalışma Bakanlığının Çalışmaları: Bakanlığın denetimi altındaki iş yerlerinde çalışan kadın işçilerin çocukları için, yasal önlemler alınmıştır. 100-300 arası kadın işçi çalıştıran iş yerlerinde, uzaklığı en fazla 250 m. olan bir ünite de "Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtları" açılacaktır. (Gebe ve Emzikli kadın işçiler için düzenlenen tüzüğün 6. maddesi). İşçi kadın sayısı 300'ü geçtiği durumlarda ise bir gündüz bakımevinin açılması gerekmektedir.

5. Gönüllü Kuruluşlar: Türkiye Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Türkiye Okulöncesi Eğitimi Geliştirme Derneği, Ankara “Bahtiyar Demirağ” Çocuk Bakım Derneği, Türkiye Kreş ve Çocuk Bakımevleri Geliştirme Vakfı, Çocuk Sevenler Derneği. (28)

D- Okulöncesi Kurumsal Hizmet Çeşitleri

Ülkemizde görülen kurumsal hizmet çeşitleri, diğer ülkelerdeki uygulamalarla benzerlik içindedir. Değişik bakanlıklara bağlı kamu kuruluşları, özel kuruluşlar ve yerel yönetim örgütlerine bağlı kuruluşlar şöyle sıralanabilir: (29)

1. Kreşler

Süt çağı (0-2 yaş arası) çocuklarının sağlıklı bakımlarını üstlenen, çalışan annelere hizmet götüren kurumlardır. Kreşler, genellikle Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı’na bağlı olarak çalışan kurumlardır. (30)

2. Yuvalar

Genellikle 2-4 yaş arası çocukların bakım ve eğitiminden sorumlu kurumlara bu ad verilir. Ülkemizde, yuva adı altında çalışan bazı özel kurumların kreş ve anaokulu çağı çocuklarını da kapsamlarına aldıkları görülmektedir.

Gelişmiş ülkelerde yuva eğitimi, öncelikle geri sosyo-ekonomik çevre koşullarına; endüstri merkezlerinde çalışan annelerin hizmetine ya da tarımsal bölge halkına ulaştırılmaya çalışılmaktadır. (31)

3. Anaokulları

Kantarcıoğlu'na göre anaokulları; (3-6) yaşlarındaki çocukların bakım, eğitim ve gelişmelerini sağlayarak, onları ilkokula hazırlayan kurumlardır. (32)

Türkiye'de anaokulları da isteğe bağlı, zorunlu, eğitim çağına gelmemiş (3-6 yaş) ocuklara eğitim verir. Bu eğitim evresi, çocukların beden, zihin ve duygu gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlar. Çocukları temel eğitime hazırlar. Çocukların eğitimi ve gelişimine ilişkin problemlerin çözümünde ailelere yardım eder. (33)

Anaokullarında günde en az dört saat, yılda en az 220 saat ders verilir. (34)

Anaokulları alışma planı aşağıdaki dersleri içerir: Sağlık, Sosyal Yaşam, Doğa, Dil, Müzik ve Ritm, Sanat ve El Sanatları. Tüm bu dersler, anaokulu çocuklarının birbirleriyle yakın ilişkiler kurmalarını, çocukların etkinliklerini ve deneyimlerini arttırarak başarılı olmalarını amaçlamaktadır. (35)

Japonya'da ise anaokulları zorunlu olmamasına karşın, Japonya'da okullaşma oranı % 64' bulmuştur. Yine Japon anaokullarının dünyadaki benzerlerinden farkı, bu kurumlara sınavla ğrenci alınmasıdır. (36) Anaokulları (Yochien), uygun eğitim ortamı sağlayarak, okulöncesi çocuklarının zihinsel ve bedensel gelişimlerini gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır. Anaokullarına üç ile beş yaş arasındaki çocuklar kabul edilir ve kabul ettikleri yaşa göre bir ile üç yıl eğitilir. (37)

Yine Japonya'da anaokulları ulusal ve yerel eğitim yöneticilerinin denetimi altındadır. Anaokullarının fiziksel olanakları ve Kültür Bakanlığı'nın belirlediği yasal standartlara uygun olmak zorundadır. (38)

Türkiye Japonya karşılaştırmasını yapacak olursak; Japonya'da okulöncesi eğitim zorunlu olmadığı halde okullaşma oranı % 50'yi geçmekte. Ayrıca Türkiye'deki anaokullarından bir farkı giriş sınavının olması.

Ayrıca bir araştırmada, çocuklarını anaokuluna getiren Amerikan ve Japon annelerin davranışları bir yıl boyunca gözlenmiş. Amerikalı annelerin hemen hepsi, akşam anaokuluna gelince hemen çocukların üstünü giydirip, aceleyle onları kapıp götürüyorlar. Japon anneler yavaşça gelip oturuyor, çocuğun dikkatini çekecek hiçbir çaba göstermiyorlar. İlgilendiği şeyi bitirinceye kadar çocuğu sabırla bekliyorlar, hatta bazen bir Japon annenin çocuğunu alıp anaokulundan çıkması bir saate yakın bir zaman sürüyor. (39) Örneklem alanımızı oluşturan Kampüs Anaokulunda yaptığımız gözlemlere göre ebeveynlerin büyük bir kısmı, anaokuluna gelince hemen çocukların üstünü giydirip götürüyorlar. Ebeveynlerin bir kısmı ise çocuklarının ilgilendiği şeyi bitirinceye kadar bekliyorlar (Burada bahsedilen ebeveynler, çocuklarını anaokulundan kendileri alanlardır).

4. Ana Sınıfları

İlkokulların bünyesinde ya da onlara bağlı olarak düzenlenen bu hizmet türü, özellikle geri sosyo-ekonomik çevre koşullarından gelen çocukları, okul yaşamının beklentilerine ayak uydurabilecek bir gelişim düzeyine ulaştırmak üzere uygulanmaktadır. (40)

5. Gündüz Bakım Merkezleri

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na bağlı olarak çalışan bu kurumlara çocuklar, süt çağı içinde, (doğumdan itibaren) alınmakta ve zorunlu okul yaşına kadar bakım ve güvenlikleri sağlanmaktadır. Bu kurumlarda, çocuğun gelişim ve eğitiminden daha çok sağlıklı büyümesine ağırlık verildiği görülmektedir. (41)

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nun 1989 yılında yapmış olduğu okulöncesi eğitim hizmetleriyle ilgili sayısal veriler aşağıdaki gibidir.

Okul Öncesi Eğitim hizmetleri ile ilgili aşağıdaki tablo verilmiştir:

	Servis Tipi	Okul ve sınıf sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Kişi / Öğretmen
MEB	Çocuk yuvaları	23	2406	160	14
	Ara sınıfları	2715	85855	4765	18
	Uygulama Ana Sınıfları	314	8698	846	10
SHÇEK	Kreşler ve Gündüz Bakımevleri	30	3583	-	-
	Fabrika ve diğer işyerleri Kreş ve Gündüz Bakımevi	262	17321	-	-
ÖZEL	MEB izinli	161	5471	382	14
	SHÇEKizinli	326	13192	-	-

Kaynak; Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu-1989

6. Aile Ortamında Bakım

Bu hizmet iki şekilde yürütülmektedir. Denetimi yerel yönetime bağlıdır.

a- Çocuğun bakım ve eğitiminin kendi aile ortamında, yerel yönetimin sağlayacağı sağlık ve eğitim kadrosu aracılığıyla yürütülmesi; yerel yönetime bağlı böyle bir kadro bulunmadığı durumlarda, genellikle çevrede bulunan okulöncesi eğitim merkezlerinin personelinden yararlanılmaktadır. Çalışmayan anneler için uygun olan bu uygulamanın ana hedefi, anne-babaya çocuğun bakımı, gelişim ve eğitimi ile ilgili olarak yardım götürmektir. (42)

b- Çocuğun kendi ailesi içinde bakım ve eğitiminin yürütülemediği durumlarda, istekli bir diğer aile tarafından gündüz bakımın üstlenmesi; bu uygulama çeşitli ülkelerde oldukça yaygındır. Sorumluluğu alan aile, bakım hizmetini ücretli ya da ücretsiz üstlenen kişinin, bu görevi yapabileceğini gösterir yeterlilik belgesini geçerli bir kamu kuruluşundan alması gerekir. Aile başına genellikle, 5 çocuğa kadar izin verilmektedir. (43)

7. Oyun Grupları

İstekli ailelerin birleşerek yerel yönetime başvurmaları sonucu oluşan çocuk oyun gruplarıdır. Gruplar, üç-beş yaş arası, en fazla yirmi çocuğun, anneleriyle birlikte, kentin belli bir oyun alanı ya da parkında buluşmasıyla oluşturulur. Yerel yönetimin ilgili eğitim ve sosyal hizmet görevlileri bu grup etkinliklerinde yol gösterici rol oynarlar. Oyun gruplarının amacı, çocuklara grup etkinliklerine katılma olanaklarını

sağlamak ve ana-babaya çocuğun gelişim ihtiyaçları ve karşılanması konusunda rehberlik etmektir. (44)

E- Okulöncesi Eğitimin Çocuğun Gelişimi Üzerine Etkisi

a- Zihinsel Gelişim

Okulöncesi eğitimin zihinsel gelişim üzerindeki etkilerini inceleyen araştırmalar, iyi organize edilmiş ve zengin yaşantılarla dolu bir okulöncesi eğitimin, çocukların zeka bölümlerinde (IQ) olumlu farklar yarattığını ortaya çıkarmışlardır. (45)

Anaokulunda renk, sayı ve kavramlar, çocuğun düşüncesine uygun bir biçimde somuta indirgenerek verilir. (46)

b- Dil Gelişimi

Anaokulu çocuğunun ihtiyaçları arasında dil bakımından gelişmesi belki en başta gelir. Çocuğun Türkçeyi anlamasını sağlamak ve maksadını Türkçe olarak ifade edebilmesine zemin hazırlamak gerekir. Çocuk, ihtiyaçlarını serbestçe söyleyebilmeli; evini çevresini, problemlerini ve gördüğü olayları anlatabilmelidir. (47)

c- Sosyal Gelişim

Okulöncesi eğitimin sosyal gelişim üzerindeki etkilerini inceleyen araştırmacılar, böyle bir eğitim görmüş çocukların, inisiyatif, bağımsızlık, kendine güven, merak ve çevreye ilgi gösterme gibi özelliklerinde olumlu gelişmeler saptamışlardır. (49)

Okulöncesi eğitimin en önemli etkisinin çocukların sosyal gelişimleri üzerinde görülmesi olağan bir sonuçtur. Zira bu düzeydeki

eğitimin temel amacı, çocuklara her konuda alışkanlıklar kazandırmak ve onları yaşadıkları kültürle birleştirmektir. Şüphesiz okulöncesi eğitimden beklenen yararın sağlanması uygulanacak eğitim programının niteliğine bağlıdır. (50)

F- Okulöncesi Eğitim Kurumunun Görevli Personeli

Okulöncesi eğitim kurumlarında görevlendirilecek personelin sayısı ve çeşidi okulun büyüklüğüne, fiziksel koşullarına, araç ve gereçlerin kullanım kolaylığı ya da zorluğuna göre farklılık gösterir. Genellekle, yönetici, öğretmenler, öğretmen yardımcıları, sağlık uzmanı, sosyal hizmet görevlisi, aşçı ve temizlik görevlileri bu kadroyu oluştururlar. (51)

Okulöncesi eğitim kurumlarında görevli personeli şöyle sıralayabiliriz.

1. Kurum Yöneticisi

İyi planlanmış bir okulöncesi eğitim kurumunun oluşumundaki temel yapı taşlarından biri yöneticidir.

Okulöncesi eğitim kurumu yöneticisi, okulöncesi eğitimi ve yönetim konusunda da bilgiye sahip olmalıdır. Ancak bu sayede okul öncesi eğitim örgütünün ürünü olan çocuk en iyi şekilde gerekli bilgi ve becerilerle donatılarak toplum yaşamına hazırlanabilir. Bu amaçla yönetici, örgütün amaçlarını günün koşullarına göre belirlemeli, organizasyonu oluşturmalı ve bunların işlerliğini sağlamalıdır. Aksi takdirde, örgütün başarısı yani verimliliği düşecektir. Yöneticinin sorumlulukları arasında, okulu örgütleme ve yönetme programlar yapma, düzgün bir raporlama sistemi

oluşturma, ailelerin programlara katılmasını sağlama ve programları topluma açıklamak yer almaktadır. (52)

2. Öğretmen

Öğretmenin birey üzerindeki etkisi geri her öğretim basamağı için sözkonusudur. Ancak bu etki, okulöncesi dönemde çok daha fazla önem kazanmaktadır. Bu dönemde, çocuğun annesinden sonra, kendisine model olarak alacağı kişi, okulöncesi öğretmen olmaktadır. Çocuk, günün büyük bir bölümünde birlikte olduğu öğretmenin davranış özelliklerini benimser, onunla özdeşleşir. Günümüzde okulöncesi öğretmenin belirli bir mesleki formasyona sahip olması, başka bir deyişle hem istenen davranış özelliklerine sahip, hem de istenilir davranışları çocuklara kazandırabilecek yeterlikte olması gerekmektedir. (53)

3. Öğretmen Yardımcıları

Öğretmen yardımcılarının eğitim düzeyleri, bilgi ve deneyimleri, kişilik yapıları ve özel ilgi alanları, onlardan hangi tür işlerde yararlanılacağı konusunda yönetici ve öğretmenlere yol gösterici olacaktır. Bu işler, temizlik, beslenme ve onarım işleri, bahçe düzenlemeleri, boya ve kil çalışmaları araç ve gereç yapımı, hikaye okuma ve anlatma, müzik ve oyun etkinlikleri v.b. olabilir. (54)

Öğretmen yardımcıları, okulöncesi eğitim alanında orta öğretim düzeyinde, yükseköğretim düzeyinde ve çocuk eğitimine ilgi duyan gönüllü genç ve yetişkinler arasından seçilerek görevlendirilirler. (55)

4. Sağlık Uzmanı

Genellikle, bir hemşire, okulöncesi eğitim kurumlarında görevlendirilmekte ve belli günlerde gelebilen görevli doktor için gerekli, sağlık kontrollerinin yapımından sorumlu tutulmaktadır. Okul hemşiresi, yönetici ve öğretmenlerle işbirliği içinde çalışmak; çocukların fiziksel gelişim aşamalarıyla ilgili sağlık kartlarının tutulması, sağlık kontrollerinin yapılması, günlük menünün düzenlenmesi v.b. işleri yürütülmelidir. (56)

5. Sosyal Hizmet Görevlisi

Okulöncesi eğitim kurumlarında bir sosyal hizmet görevlisinin bulunması sayısız yarar sağlar. Bazı ülkelerde bu eleman "Sağlık ve Sosyal Hizmet Görevlisi" olarak yetiştirilmekte ve böylece iki görevin etkin biçimde yerine getirilmesi mümkün olmaktadır. Çocukların gelişim ve sağlık kontrollerinden sorumludur; bu konuda öğretmenle işbirliği yapar. Okul doktoruna aydınlatıcı bilgileri derler. Çocuk-ana-baba ilişkileri; okul-aile ve eğitimde tutarlılık konularında, öğretmenle birlikte kurum yöneticisinin önderliği ve denetimi altında etkinlik gösterir.

6. Hizmetliler

Çocuğun eğitiminde, zannedildiğinden fazla etkiye sahip olan yetişkinlerdir. Zaman zaman çocukla, öğretmenden daha yakın ilişki içinde oldukları gözlenir. Çevredeki her yetişkinin çocuk üzerinde iyi ya da kötü etkisi sık sık hatırlanmalı ve hizmetlilerin çocuk eğitimi konusunda yetiştirilmeleri, belli bir eğitim sorunu olarak ele alınmalıdır. En iyisi, kurumda görevlendirilecek hizmetlilerin, yaygın eğitim çerçevesi içinde

verilen çocuk bakımı ve eğitimi kurslarından sertifika almış olanlar arasından seçilmesidir. (57)

Hizmetliler arasında ahçı, temizlik görevlileri ve servis şöförünü sayabiliriz.

Ayrıca çocuğun ruhsal gelişiminde ona yardımcı olan ve çocuğun psikolojik sorunlarının çözümünde aile işbirliğine girmesi gereken psikolog, çocuk eğitimi konusunda aileye, öğretmene, öğretmen yardımcılara ve diğer personele önerilerde bulunan, çocuğun sağlıklı eğitimi konusunda uzmanlaşmış pedagoğ; çocuğun psikolojik gelişimi konusunda aileye ve çocuğa yardımcı olan psikolojik danışman; kurum içinde çocuklar ve aileler arasındaki sosyal ilişkileri düzenleyen sosyolog da okulöncesi eğitim kurumunda görevli personel arasında yer alabilmektedir. (58)

G- Okulöncesi Eğitim Kurumunun Fiziksel Şartları

Fiziksel özellikler yönünden, bir okulöncesi kurum “havadar, aydınlık, çocukların rahatça hareket edebilecekleri ve oynayabilecekleri kadar geniş bir alana sahip olmalıdır. Bunun yanısıra, temiz bir mutfak, sağlık koşullarına uygun bir uyku ve dinlenme alanı ile açık hava oyunları yapılabilecek yeterli ve iyi düzenlenmiş bir bahçesi bulunmalıdır. Tuvalet ve musluklar, çocukların rahatça kullanabilecekleri bir boyutta ve kurumdaki çocukların sayısı ile orantılı olmalıdır. Okulun temizliği anne-babanın dikkat etmesi gereken bir başka nokta olmalıdır. (59)

II. BÖLÜMÜN REFERANS NOTLARI

1. DUFOYER, J.P. La naissance et le developpement de la personalite dans la premiere annee de la vie, Paris, P.U.F., 1987, s. 127.
2. RAZON, N., Çalışan Anne ve Çocuk, İstanbul Ü. Edeb. Fak. Yayını, İstanbul, 1983, s. 73.
3. BİLHAN, S., Eğitim Sosyolojisi, Ankara Üniversitesi Fak. Yayınları, Ankara, 1986, s. 130.
4. KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem, Aile-İçerik Etkileşim ve İlişkiler, Bir Aile Değişme Modeli Önerisi, Türkiye'de Ailenin Değişimi, Türk Sosyal Bilimler Derneği, Ankara, 1984, s. 94.
5. TUNCER, O., Çocuk ve Eğitim, Türk Eğitim Derneği Yayını, Şafak Mat., Ankara, 1980, s. 6.
6. YAVUZER, Haluk, Çocuk Psikolojisi, Remzi Kitabevi, 12. Baskı, İst. 1993, s. 137.
7. a.g.e., s. 136
8. EKŞİ, A., Çocuk, Genç, Ana-Babalar, Bilgi Yayınları, Özel Dizi:27, Ankara, 1990, s. 11.
9. CELKAN, H., Y., Eğitim Sosyolojisi, Atatürk Üniversitesi Yayını, Erzurum, 1989, s. 59.
10. TAN, M., Toplum Bilimine Giriş, Ankara Üniversitesi, Eğitim Fak. Yayını, Ankara, 1981, s. 38.

11. BİLHAN, S., a.g.e., s.131.
12. YAVUZER, Haluk, a.g.e., s. 138.
13. a.g.e., s. 122.
14. a.g.e., s. 122-123.
15. a.g.e., s. 123.
16. a.g.e., s. 123.
17. a.g.e., s. 123.
18. a.g.e., s. 123.
19. a.g.e., s. 123.
20. a.g.e., s. 123.
21. a.g.e., s. 126.
22. UNAT, Nermin Abadan, Toplumda Değişme ve Türk Kadını Makalesi, Türk Toplumunda Kadın, Sosyal Bilimler ve Ekin Yayınları, Ankara, 1982, s. 78.
23. OKTAY, Ayla, Türkiye’de Okulöncesi Eğitim, Marmara Üni. Atatürk Eğitim Fak. Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı: 2, İstanbul, 1990, s. 151.
24. Doç. Dr. YAVUZER, Haluk, Ana-Baba ve Çocuk, Ailede Çocuk Eğitimi, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1986, s. 188.
25. OKTAY AYLA, a.g.e., s. 151-152.

26. YÖRÜKOĞLU, Atalay, Değişen Toplumda Aile ve Çocuk, Özgür Yayın Dağıtım, 4. Baskı, İstanbul, 1992, s.150.
27. OĞUZKAN, Şükran ve ORAL, Güler, Okulöncesi Eğitimi, M.E. Basımevi, İstanbul 1983, s. 235.
28. ORAL, Güler ve OĞUZKAN, Şükran, Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları, Okulöncesi Eğitimi, M.E.B. Yayınları: 92, İstanbul, 1993, s. 37-38-39-40-41.
29. a.g.e., s. 86.
30. a.g.e., s. 86.
31. a.g.e., s. 86.
32. KANTARCIOĞLU, Selçuk, Anaokulunda Eğitim, M.E.B. Yayını, İstanbul, 1973, S. 20.
33. DR. SARACALOĞLU, Asuman, Seda, Türk ve Japon Öğretmen Yetiştirme Sistemlerinin Karşılaştırılması, E.Ü. Basımevi, Bornova-İzmir, 1992, s. 39.
34. a.g.e., s. 29.
35. a.g.e., s. 29.
36. GÜVENÇ, Bozkurt, Japon Kültürü, 2. Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Sosyal ve Felsefi Eserler, Seri Dizisi: 21, Ankara, 1983, s. 21.
37. Dr. SARACALOĞLU, Asuman Seda, a.g.e., s. 28.

38. a.g.e., s. 28.

39. Tercüme eden: BİNGÖL, Gazanfer, Yaratıcı Çocuk Yuva Merkezi, Çocuklar ve Ebeveynleri için Müşterek Bir Hizmet, The Creative Nursery Center, A Unified Service to Children and Parents, 1948, s. 46-47.

40. ORAL, Güler ve OĞUZKAN, Şükran, a.g.e., s. 87.

41. a.g.e., s. 87.

42. a.g.e., s. 87.

43. a.g.e., s. 88.

44. a.g.e., s. 88.

45. GÜRKAN, Tanju, Neden Okulöncesi Eğitim, A.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, Ankara, 1982, s. 216.

46. Doç. Dr. YAVUZER, Haluk, Ana-Baba ve Çocuk, Ailede Çocuk Eğitimi, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1986, s. 190.

47. ERKUNT, Nimet, Okulöncesi Eğitimi ile İlgili Uygulamalı Çalışmalar, M.E. Basımevi, İstanbul, 1966, s.7.

48. a.g.e., s. 8.

49. GÜRKAN, Tanju, a.g.e., s. 216.

50. a.g.e., s. 216.

51. a.g.e., s. 217.

52. ERKUNT, Nimet, s. 15.

53. ZEMBAT, Rengin, Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Yönetici Özellikleri, M.Ü. Atatürk Eğitim Fak., Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı 6, İstanbul 1994, s. 313-314.
54. a.g.e., s. 314.
55. ORAL, Güler ve OĞUZKAN, Şükran a.g.e., s. 94.
56. a.g.e., s. 94.
57. a.g.e., s. 94.
58. a.g.e., s. 120.
59. OKTAY, Ayla, Okulöncesi Eğitimi (3-6 Yaş), Ana-Baba Okulu, Remzi Kitabevi, Evrim Matbaası, İstanbul, 1993, s. 42-43.

İKİNCİ KESİM

ALAN ARAŞTIRMASI

I. BÖLÜM

YÖNTEM

A- Araştırma Evreni Olarak E.Ü. Kampüs Anaokulu'nun Tanıtımı

Kampüs Anaokulu, 1979'da açılmış. Kurucusu ve ilk yöneticisi -psikoloğu Şeyda Kozcu'dur. Açıldığı yıllarda 3-6 yaş arası 50 ile 60 civarında çocuk eğitim görüyor. 1980'de 0-3 yaş (kreş) çocuklar da eğitim görmeye başlıyor. 1985'de Şeyda Kozcu E.Ü. Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümünde öğretim elemanı olarak çalışmaya başlamış ve 1985'den sonra bugünkü yönetici-psikolog görevi devralmıştır.

Kampüs Anaokulu açılıncaya kadar, 1976'dan itibaren E.Ü. Tıp Fakültesi çalışanlarının çocuklarına hizmet veren anaokulu vardı.

Kampüs Anaokulu, açılışından bir sene sonra yedi ana sınıfı ve 200 çocuğa (0-6 yaş arası) hizmet vermeye başladı. 1985 yılında Çamlık'da Yaşar Holding'in binası onarılarak ek anaokulu binası açıldı ve kreş Çamlık'da Yaşar Holding'in binasında görevini sürdürmeye devam etti. Anaokulu (3-6 yaş) ise yine Kampüs içindeki binada görevine devam etti.

E.Ü. Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü öğrencileri, Kampüs Anaokulu ve Kreşinde uygulama yapmaktadırlar.

Anaokulunda çocuklara üç öğün yemek verilmekte, öğle uykusuna yatırılmaktalar. Çocukların büyük kısmı anaokuluna servislere geliyor; bir kısmı da ebeveynler, çocuklarını en geç 16:40'da anaokulundan almak zorundadır. Eğer zamanında çocuklarını almazlarsa (bu nadiren olurmuş) ya sınıf teyzesi ya da öğretmen, çocuğu evine götürüyor.

Çocuklar anaokuluna geldikten sonra kahvaltı yapıyorlar, daha sonra oyuna geçiyorlar. Sınıf teyzeleri tuvaleti, yatak odasını temizlemekten ve çocukların temizliğinden mesuller. Her çocuk, kendi sınıfında yemek yiyor.

Anaokuluna giden çocukların (3-6 yaş) sayısı 156'dır.

Anaokulunda öğrenme etkinlikleri bazen ders ortamında, bazen oyun ortamında gerçekleşmektedir. Bu, yaş gruplarına göre değişmektedir.

Kurum yöneticisi; üniversite mezunu, psikologdur.

Öğretmenler; Kız Meslek Lisesinin çocuk gelişimi bölümü mezunu olup; anaokulunda sınıf öğretmenliği görevini üstlenmektedirler.

Sınıf teyzeleri; ortaokul mezunudurlar.

Bahsedilen personelden başka; hemşire ve doktor (gezici) mutfakta çalışan dört kişi ve kaloriferci görev yapmaktadır.

B- Araştırma Tekniği

Bu bölümde, araştırmanın amacı doğrultusunda örneklemin nasıl seçildiği, araştırma tekniği ve uygulama konularına değinilecektir.

Toplumsal değişme sürecinde aile yapısında meydana gelen değişmeler ve kadının çalışma yaşamına girmesi ile birlikte çocukların

bakım sorunu gündeme gelmiştir. Çocuğun bakımını, eğitimini ve sosyalizasyonunu sağlayacak bir eğitim kurumuna ihtiyaç vardır. Bu nedenle, anaokuluna giden çocukların ebeveynlerinin öğrenim ve sosyo-ekonomik düzeyi, kültürel ortamı ve aile-içi ilişkileri ile anaokulunda görevli eğitimcilerin çocuğun sosyalizasyonları üzerine etkilerini incelemek için Ege Üniversitesi Kampüs Anaokulu araştırma evreni olarak ele alınmıştır. Araştırmada başlıca teknik olarak anket ve görüşme tekniği kullanılmış, bunun yanısıra gözlem tekniğinden yararlanılmıştır.

1. Örneklemnin Oluşturulması

Araştırmamızda ebeveynlerle görüşmede tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Buna göre, E.Ü. Kampüs Anaokuluna giden 156 çocuktan (E.Ü.'ne bağlı Fakülte, Rektörlük Kütüphanesi ve yemekhanesi, Mediko, Spor Müdürlüğü, Kampüs Anaokulu ve Kreşinde işçi, memur ve öğretim elemanı statüsünde çalışan) çalıştıkları yerler Kampüs Anaokulu yöneticisinden alınıp tesadüfi örnekleme yöntemiyle 50 ebeveyn belirlenmiştir.

E.Ü. Kampüs Anaokulu'nda eğitimci olarak 7 öğretmen, 7 sınıf teyzesi ve yönetici-psikolog bulunmakta. Ancak biz, 4 öğretmen, 3 sınıf teyzesi ve yönetici-psikolog ile görüşebildik. Öğretmenlerin 3'ü görüşmeleri yaptığımız sırada izinli olduklarından görüşemedik. Sınıf teyzelerinin 3'ü ile görüşmeyi yeterli gördük; çünkü sınıf teyzelerinin çocuk eğitiminde yetkin olmadıklarını gördük.

Araştırmacının bireysel olarak görüşmeleri yapması ve ebeveynlerin kampüs içerisinde ve dışında çeşitli yerlerde dağınık çalışmaları nedeniyle toplam 50 deneğin alınması yeterli bulunmuştur.

2. Görüşme Tekniği

Araştırmada veri toplama aracı olarak görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Anket formu hazırlanmış ve bu form rehberliğinde deneklerle karşılıklı konuşma biçiminde uygulanmıştır.

Ebeveynler için hazırlanan anket formu 43 sorudan; eğiticiler için hazırlanan anket formu ise 21 sorudan oluşmaktadır. Ebeveynler için hazırlanan anket formu; ebeveynlerin demografik, sosyal ve ekonomik özellikleri, ocuk sahibi annelerin durumu, aile-ocuk ilişkileri ve ebeveynlerin okulöncesi eğitimi ve anaokulu ile ilgili düşüncelerine ait soruları kapsamaktadır. Eğiticiler için hazırlanan soru kağıdı ise eğiticilerin sosyo-ekonomik özellikleri ve anaokulu ile ilgili düşünceleri konularını kapsamaktadır.

Bu çalışmada görüşme tekniğinin kullanılmasının nedeni, gerek ebeveynlerden gerekse eğiticilerden özellikle çocuklarla ilgili düşüncelerini, tutum ve davranışlarını değerlendirmede görüşme tekniği ile bilgi alınmasının daha yararlı, sağlıklı olacağı dşnldği içindir. Görüşme sırasında anlaşılmayan noktalar açıklanmış, bazı konular sohbet esnasında öğrenilmiştir. Görüşmeler sırasında, ebeveynlerin ve eğiticilerin doğru ve güvenilir yanıtlar verip-vermedikleri de gözlenmeye çalışılmıştır. Margaret Stacey'e göre de, yüzyüze görüşme tekniği geniş bilgi almak için avantajlıdır. (1)

3. Anket Formlarının Uygulanması

E.Ü. Kampüs Anaokuluna giden çocukların ebeveynlerinden tesadüfi örnekleme yoluyla belirlenen 50 denek ve 8 eğitici ile Temmuz-Ağustos-1995’de görüşmeler yapılmıştır.

Anket formları; sabah 9-akşam 16:30 saatleri arasında uygulanmaya çalışılmıştır.

Görüşmeleri; ebeveynlerin çalıştıkları yerlere, araştırmacı kendisi giderek yapmıştır. Her görüşme ortalama 30-40 dakikada tamamlanmıştır. Böylelikle deneklerin, sorularda birbirlerinden etkilenmeyip içtenlikle yanıt verdikleri gözlenmiştir.

Eğiticilerle de, yine diğer eğiticilerin yanında görüşme yapılmamıştır. Böylelikle, cevap verirken birbirlerinden etkilenmemeleri sağlanmıştır.

Ebeveynlerin sorularda rahat; fakat eğiticilerin (özellikle sınıf teyzelerinin) sorularda daha çekingen ve kapalı oldukları gözlenmiştir.

4. Gözlemler

Anket ve görüşme tekniğinin tamamlayıcısı olarak gözlem tekniğine başvurulmuştur. Salt görüşme yapılan kişiden alınan bilgilerle yetinmek, bazı konuların anlaşılmasında yeterli olmamaktadır. Görüşmede alınan bilgileri anlamlı kılmak, pekiştirmek, gözlem yapmakla mümkün olmaktadır. Örneğin ebeveynlerin çocukları anaokulundan alırken sergiledikleri tutum gözlenmiştir. Yine eğiticilerin de çocuklara karşı

tutumları gözlenmiş, (3-6 yaş) çocukların buldukları sınıflar (çocuklar oynarken ve ders sırasında), bahçede oynarlarken gözlemler yapılmıştır.

C- Kuramsal Çerçevemizin Dayandığı Sayılı ve Denenceler

Sayıtlar

1. Aile-çocuk ilişkisinde ailenin en önemli görevi çocuğun bakımını üstlenmek ve onu toplumsallaştırmaktır. Bu süreçte tutarlı ve dengeli bir aile ortamı, çocuğun sorunsuz sosyalizasyonu için vazgeçilmez bir zorunluluktur. Dengeli ve tutarlı aile ortamının sağlanmasında bir takım etkenler (ebeveynlerin öğrenim ve sosyo-ekonomik düzeyi, kültürel ortamı ve aile-içi ilişkiler) çocuğun sosyalizasyonunda rol oynayan önemli etkenlerdir.

2. Toplumsal değişme sürecinde aile yapısında meydana gelen değişimler ve kadının çalışma yaşamına girmesi çocukların bakım sorununu gündeme getirmiştir. Çocuğun bakımı, eğitimi, sosyalizasyonu sağlıklı kişilik gelişmesinin sağlanması konusunda Türkiye’de yeterince eğitim kurumları bulunmadığından büyükanne ve babalar, ana-baba ailesi tampon kurumlar görevi görmektedirler.

3. Eğitimciler, anaokuluna giden çocukların sosyalizasyonunda rol oynayan önemli etkenlerden biridir.

Denenceler

1. Aile üyelerinin sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi yükseldikçe çocuğun sosyalizasyon süreci daha ussal, planlı ve programlı bir biçimde gerçekleştirilebilir.

2. Çocuk, okulöncesi dönemde aile çevresindeki en yakın kişileri taklit etmeye çalışmaktadır. Çocuğun anaokuluna gitmesiyle birlikte kendisine örnek olacak kişileri, öğretmenleri ve sınıf arkadaşları arasından seçmesi beklenebilir.

3. Anaokuluna giden çocukların TV programları seçmelerinde ve TV kahramanlarını kendilerine örnek kişi olarak belirlemelerinde okulda etkileşim içinde buldukları arkadaşlarının belirleyici rol oynamaları beklenebilir.

4. Anaokulu, çocuklarda ve çocuklar vasıtasıyla ailelerde geliştirdiği alışkanlıklarla, ailesel kurumun eğitim kurumları aracılığıyla yönlendirilmesine olanak sağlaması beklenebilir.

I. BÖLÜMÜN REFERANS NOTLARI

1. STACEY, Margaret'den aktaran Sevinç ÖZEN, *Methods of Social Research*, Pergamon Press, Oxford, 1980, s. 70-71.

II. BÖLÜM

ANAOKULUNA GİDEN ÇOCUKLARIN SOSYALİZASYONLARI SÜRECİNDE EBEVEYNLERİN ROLÜ

A- Ebeveynlerin Sosyo-Ekonomik Özellikleri

Kampüs Anakokuluna giden öğrencilerin ebeveynlerinin sosyo-ekonomik özelliklerini bu bölümde irdelemeye çalışacağız.

1. Deneklerin Doğum Yerleri ve Yaşlarının Dağılımı

Görüşülen ebeveynlerin doğum yerlerine bakıldığında; % 4'ü köyde, % 66'sı kent doğumlu, % 30'u da büyükşehir doğumludur. Bir başka deyişle % 96'sı kent kökenlidir.

Tablo: 1- Deneklerin Doğum Yeri

Doğum Yeri	n	%
Köy	2	4.0
Kent	33	66.0
Büyükşehir	15	30.0
Toplam	50	100.0

Deneklerin yaşlarına baktığımızda, en büyük oranın 30-35 yaş grubunda toplandığını görürüz.

Tablo : 2- Deneğin Yaşı

Deneğin Yaşı	%
24-29	8.0
30-35	38.0
36-41	34.0
42-47	20.0
Toplam	100.0

Deneklerin yaşları 24-47 arasında değişmektedir ve ortalama yaş 36'dır.

Örneklem grubunu oluşturan ebeveynlerden 49'u evli 1'i duldur. Başka bir deyişle biri hariç parçalanmış aile bulunmamaktadır. Özellikle seçilmiş olmamasına karşı deneklerin medeni hali araştırmada sabit değişken olarak ortaya çıkmıştır ve dolayısıyla bu konu, analizlerde yer almayacaktır.

2. Ebeveynlerin Öğrenim Durumu

Deneklerin öğrenim durumuna bakıldığında, lisans ve lisans üstü mezununun fazlalığı dikkati çeker. Deneklerden % 2'si ortaokul, % 52'si lise ve dengi, % 2'si yüksekokul ve % 42'si de lisans ve lisans üstü çıkışlıdır.

Tablo : 3-Deneğin Öğrenim Durumu

Öğrenim Durumu	n	%
İlkokul	1	2.0
Ortaokul	1	2.0
Lise ve Dengi	26	52.0
Yüksekokul	1	2.0
Lisans ve Lisans Üstü	21	42.0
Toplam	50	100.0

Eşinin öğrenim durumuna baktığımızda; % 2'si ilkokul, % 2'si ortaokul, % 42'si lise ve dengi, % 54'ü ise lisans ve lisans üstü mezundur.

Daha önce de değindiğimiz gibi deneklerimizden % 24'ü erkek, % 76'sı kadındır. Buna göre eşlerin eğitim durumları karşılaştırıldığında, lisans ve lisans üstü eğitim oranı deneklerde % 42 iken, eşin eğitim durumunda bu oran % 54'e çıkıyor. Diyebiliriz ki, erkek eşler lisans ve lisans üstü eğitimden daha fazla yararlanmışlardır. Ancak yine de ilkokul, ortaokul, lise ve dengi okul mezunu olma durumunda (deneklerin ve eşlerinin) bir paralellik söz konusudur.

Tablo : 4- Eşinin Öğrenim Durumu

Öğrenim Durumu	n	%
İlkokul	1	2.0
Ortaokul	1	2.0
Lise ve Dengi	21	42.0
Yüksekokul	-	-
Lisans ve Lisans Üstü	27	54.0
Toplam	50	100.0

3. Ebeveynlerin Mesleki Durumu

Araştırma alanımızı oluşturan Kampüs Anaokulu'na giden çocukların ebeveynlerinden tesadüfi örnekleme göre seçtiğimiz deneklerin tümü (karı-koca) çalışmaktadır. Deneklerin % 40'ı öğretim elemanı, % 50'si memur, % 8'i işçi ve % 2'si de anaokulu yöneticisi ve psikoloğudur. Deneklerin % 40'ının öğretim elemanı olduğunu söyledik; bu denekler, Kimya Mühendisliği, Ziraat Fakültesi, Fen Fakültesi, Gıda Mühendisliği, Eczacılık Fakültesi, İletişim Fakültesi gibi E.Ü.'ne bağlı fakültelerde öğretim elemanı olarak çalışmaktadırlar. Memur olarak çalışanlar ise; yine E.Ü.'ne bağlı E.Ü. Rektörlüğü'nde rektörlüğe bağlı kütüphanede, medikoda, spor müdürlüğünde; 4 denekten biri araştırma alanımızı oluşturan Kampüs Anaokulu'nda, biri E.Ü. Kreşi'nde yine bir kişi de Kampüs Anaokulu'nda hem yönetici hem de psikolog konumundadır.

Görüldüğü gibi Kampüs Anaokulu'nda çalışan iki kişi ve E.Ü. Kreşi'nde çalışan bir kişi çocuklarını E.Ü. Kampüs Anaokulu'na göndermektedir. Bu bahsettiğimiz iki (anaokulu dahil) hem ebeveyn hem de eğitici olarak görüşme yaptık.

Tablo : 5- Deneğin Mesleki Durumu

Mesleki Durum	n	%
Öğretim Elemanı	20	40.0
Memur	25	50.0
İşçi	4	8.0
Diğer (Kampüs Anaokulu Yöneticisi)	1	2.0
Toplam	50	100.0

Eşinin mesleki durumuna baktığımızda % 30'u E.Ü. 'de öğretim elemanı, % 48'i özel ve kamu kuruluşlarında memur, % 12'si kamu kuruluşlarında işçi, % 2'si serbest meslek (mühendis); % 8'i ise kendine ait işyerinde çalışmaktadır.

Tezcan, "baba mesleği ölçütünü" öğrencilerin sosyo-ekonomik kökenlerinin belirlenmesinde genellikle kullanılan bir ölçüt olarak görmektedir. Çünkü bir toplumda en itibarlı mesleklerini genellikle fazla kazanç getiren ve yüksek bir eğitim düzeyini gerektirdiği bilinmektedir. (1) Kurtkan ise, baba mesleğinin fazla gelir getirmesi ve toplumsal statüsünün

yüksek olmasının ailenin entellektüel bir çevrede yaşamasına olanak sağladığını da belirtmektedir. (2)

Tablo : 6- Eşin Mesleki Durumu

Mesleki Durum	n	%
Öğretim Elemanı	15	30.0
Memur	24	48.0
Serbest Meslek	1	2.0
İşçi	6	12.0
Diğer (Esnaf)	4	8.0
Toplam	50	100.0

4. Ebeveynlerin Ekonomik Özellikleri

Sosyo-ekonomik durumun en önemli belirleyicilerinden biri, ailenin geliridir. Toplumumuzda kadının da çalışma yaşamına girmesiyle, “ailenin geliri” kavramı geleneksel anlamından çıkarmıştır. Yani artık gelir denince, karı-koca ikilisinin kazançları akla gelmektedir. Annenin çalışma yaşamına girmesi, gelir düzeyini de etkilemiştir.

Tablo : 7- Haneye Giren Toplam Aylık Gelir

Toplam Aylık Gelir	n	%
10-14 Milyon	2	4.0
14-18 Milyon	2	4.0
18-22 Milyon	6	12.0
22-26 Milyon	12	24.0
26-30 Milyon	3	6.0
30 ve daha yukarı	25	50
Toplam	50	100.0

Ebeveynlerin yaklaşık % 50'sinin geliri 30 milyon ve daha fazladır. % 80'inin geliri, 22 milyonun üzerindedir. 10-18 milyon arasında geliri olanlar ise sadece % 20 oranındadır.

Bilindiği gibi günümüzde, ailenin oturduğu konut durumu, mesleki statü ve gelir durumu gibi etkenler ile birlikte bir değişiklik göstermektedir. Bizim araştırmamızda da gördük ki statü ve öğrenim durumuyla birlikte oturulan konut durumu da değişmektedir.

Tablo: 8- Konut Durumu

Konut Durumu	n	%
40 m ²	-	-
41-60 m ²	-	-
61-80 m ²	8	16.0
81-100 m ²	36	72.0
101-120 m ²	4	8.0
121 m ² ve daha yukarısı	2	4.0
Toplam	50	100.0

Görüldüğü gibi aileler 60 m² ve daha geniş evlerde oturmaktadır. 81 m² ve daha yukarı genişlikteki evlerde oturanların oranı % 72; 101 ve 120 m² arası genişlikteki evlerde oturan öğrenci velilerinin oranı % 8; 121 m² ve daha yukarı genişlikteki evlerde oturanların oranı ise % 4'tür.

Oturulan evin genişliği ile ailenin ekonomik düzeyinin ve yaşam standardının bir göstergesi olduğundan ve tüm bunlar da dolaylı olarak çocuğun sosyalizasyonunu etkilediğinden bu soruyu deneklerimize sorma gereksinimi duyduk.

Tablo : 9- Ailenin Sahip Olduğu Taşınır-Taşınmaz Mallar

Taşınır ve Taşınmaz Mallar	n	%
Otomobil	13	26.0
Ev	9	18.0
Hem Ev Hem Otomobil	3	6.0
Ev, Otomobil, Yazlık	3	6.0
Bilgisayar, Ev, Otomobil	3	6.0
Bilgisayar, Ev, Otomobil, Yazlık	2	4.0
Hiçbiri	17	34.0
Toplam	50	100.0

Günümüzde sosyal ve entellektüel yaşamın bir göstergesi sayılabilecek taşınır ve taşınmaz malların, ailenin sosyo ekonomik ve kültürel durumunu belirleyebileceği düşüncesiyle deneklere bilgisayar, otomobil, ev ve yazlık sahibi olup-olmadıklarını sorduk. Ailenin sosyo-ekonomik durumunun iyi olması, çocuğun sosyalizasyon sürecinde elverişli koşulların yaratılmasını mümkün kılmaktadır.

Ailelerin % 26'sı otomobil, % 18'i ev, % 6'sı ev ve otomobil, % 4'ü bilgisayar, ev, otomobil ve yazlığa sahiptir. % 34'ü ise taşınır ve taşınmaz hiçbir mala sahip değildir. Görüldüğü gibi çok az aile bilgisayara sahiptir. Oysa bu oran, deneklerimizin yer aldığı kesimi düşünürsek (ki bu kesim entellektüel kesim) oldukça azdır. Her ne kadar bilgisayar bazı eğlendirici ve boş zaman değerlendirme amaçlı oyunlar oynama işlevi görüyorsa da

genellikle bu araç hem bilgi edinme ve hem de zeka geliştirme işlevi görmektedir. Bu da çocuğun toplumsal değer ve kuralları daha kolay kazanmasına-öğrenmesine yardımcı olacaktır.

Otomobil ve ev sahibi olmak ekonomik düzeyin bir göstergesidir, ancak çocuğun sosyalizasyonuna doğrudan etkisinin olduğunu söyleyemeyiz. Fakat yaşam standardını yansıtmaları bakımından önemli bir göstergedir. Yazlık sahibi olmak, yine ekonomik düzeyin bir göstergesi olarak görüldüğü gibi, ailenin gerek dinlenme ve tatil anlayışını, gerekse yaşam standardını yansıtmaları bakımından da önemli bir göstergedir.

Tablo : 10- Çocuğun Kendine Ait Odasının Olup-Olmadığı

Kendine Ait Odasının Olup-Olmadığı	n	%
Evet	38	76.0
Hayır	12	24.0
Toplam	50	100.0

Çocukların % 76'sının kendine ait bir odası varken, % 24'ünün kendine ait bir odası yoktur. Kendine ait bir odası olmayan çocukların, odalarını kardeşiyle paylaştığını öğrendik.

Çocuğun, evinde kendine ait bir odasının bulunması, çocuğun oynamalarını rahat bir şekilde sürdürebilmesi için önemli bir imkan sağlayabilir. Çalışmalarında oyunlarının sessizlik ve dış etkenlerden etkilenmeden gerçekleşebilmesi olumlu sonuçlar verebilir. Zira anaokulu

(3-6 yaş arası) çocuğu için oyun, onun sosyalizasyonunda olumlu bir etkendir, diyebiliriz.

B- Ailenin İzlediği Sosyo-Kültürel Etkinlikler

1. Ailede Okunan Yapıt Türü

Ailede okunan yapıt türü, yapıtın içeriği, ailenin sosyo-ekonomik bir göstergesi sayılabilir. Bu soruya ilişkin bulgular, tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo : 11- Okunan Yapıt Türü

Okunan Yapıt Türü	n	%
Yabancı Klasikler	-	-
Yerli Klasikler	-	-
Dizi Romanlar	-	-
Fotoroman, Gazete, Dergi	-	-
Gazete, Dergi, v.b.	29	58.0
Bilimsel Yay., Gazete, Dergi v.b.	7	14,0
Yerli ve Yabancı Klasikler, Gazete, Dergi ve Bilimsel Yay.,	14	28.0
Toplam	50	100.0

Gazete ve dergi okuyan ailelerin oranı % 58; bilimsel yayın,gazete, dergi v.b. okuyan ailelerin oranı % 14; yerli ve yabancı klasikler, gazete, dergi ve bilimsel yayınlar okuyan ailelerin oranı ise % 28’dir. Görüldüğü gibi gazete ve dergi okuyanların oranı diğer yayınları okuyanlardan daha

fazladır. Zira denekler, görüşme sırasında, çalıştıkları için klasiklere ve bilimsel yayınlara zaman ayıramadıklarını, ancak boş vakit bulduklarında gazete ve dergi okuyabildiklerini belirtmişlerdir. Ancak okuma alışkanlığını, Özsoy'un belirttiği gibi gelişimsel ve görevsel okumanın ötesinde zevksel olarak gerçekleştiren kişilerin entellektüel becerilerinin artacağı ve bunun “bir kimsenin yetkinlik ve yeteneklerini geliştirmesi, kendisini onaylaması ve kabul etmesi, güdüleri arasında uyum sağlaması ve güdülerini bütünleştirmesi süreci” (3) olan özgerçekleştirim (self-actualization) sağlaması sözkonusudur. Tabii ki ebeveynin entellektüel becerilerini çocuğuna da aktarması söz konusudur. Bu tip bir aile ortamında yetişen çocuk olumlu yönden de etkilenecektir.

Tablo: 12- Deneklerin Eğitim Durumu ve Ailede Okunan Yapıt Türü

Okunan yapıt türü Öğrenim Durumu	Yabancı Klasikler	Yerli Klasikler	Dizi Romanlar	Fotoroman, Gazete Dergi	Gazete, Dergi, vb.	Bil. Yay. Gazete, Dergi vs.	Klasikler Gazete, Dergi ve Bil. Yay.	Toplam
İlkokul	-	-	-	-	1 100.0 3.4	-	-	1 2.0
Ortaokul	-	-	-	-	-	-	-	1 2.0
Lise ve Dengi	-	-	-	-	26 100.0 3.4	-	-	26 52.0
Yüksek-okul	-	-	-	-	1 100.0 3.4	-	-	1 2.0
Lisans ve Lisans üstü	-	-	-	-	-	7 33.3 100.0	14 66.6 100.0	21 42.0
Toplam	-	-	-	-	29 58.0	7 14.0	14 28.0	50 100.0

Tabloda görüldüğü gibi eğitim durumunun yükselmesi ile birlikte okunan yapıt türlerinde farklılıklar görülmektedir. İlkokul, ortaokul ve lise mezunu denekler sadece gazete ve dergi okumak için zaman bulabildiğini söylerken; lisans ve lisans üstü öğrenim gören 21 denegimizden 7'si (%33.3'ü) bilimsel yayın, gazete ve dergi okuduğunu belirtmiştir. 14'ü (% 66.6'sı) ise bu yayınlara ek olarak arada sırada da olsa yerli ve yabancı klasikleri okumak için zaman ayırmaya çalıştıklarını söylemişlerdir.

2. Ailede Dinlenen Müzik Türü

Müzik, estetik duygular geliştirmede en etkili sanat dallarından biridir. estetik duyguları gelişmiş bireyler güzellikleri yakalamayı amaçlarlar. Bu da yaratıcılığı ve üretkenliği gerekli kılan bir çabadır. estetik duyguları gelişmiş bireyler aynı zamanda sağlıklı bir ruhsal yapıya dengeli ve özgüven içinde gelişen bir kişiliğe sahip olur. Sosyo-ekonomik ve kültürel durumları, dengeli bir kişilik geliştirmeye elverişli ailelerin çocuklarının, sosyalizasyon süreci de diğer ailelerin çocuklarına oranla daha farklı olacaktır.

Tablo : 13- Dinlenen Müzik Türü

Dinlenen Müzik Türü	n	%
Klasik Batı Müziği	2	4.0
Klasik Türk Müziği	-	-
Türk Halk Müziği	2	4.0
Arabesk Müzik	-	-
Hafif Batı ve Türk Müziği	46	92.0
Toplam	50	100.0

(Ailede dinlenen mzık türünü sorarken, “en çok hangi mzık dinlenir?” Şeklinde sorulmuŐtur.)

Oranlardan da anlaŐılacađı gibi, toplumda yozlaŐıŐmıŐ mzık olarak nitelendirilen belli bir kültürel ve bilimsel düzeyden yoksun, ancak kültür düzeyi düşük kitlelerce dinlenen mzık türü olan arabeskin dinlenme oranı sıfırdır. Kültürlü olmanın, yüksek düzeyde bir eğitime ve modern bir yaşama sahip olmanın ölçütü olarak nitelendirilen bilimselliği ve sanatsal özelliği ağır basar. Klasik Batı Müziği dinleme oranı, % 4’dr. Görüldüğü gibi en yüksek oran (% 92) Hafif Batı ve Türk Müziğinin dinlenmesini, özellikle gençlerin ve çocukların dinlediği mzık olması açısından yorumlamak mümkündür. Türk Halk Müziği dinleme oranı ise % 4’dr (İlkokul ve ortaokul mezunu olan denekler, genelde bu mzık türünü dinlediklerini belirtmişlerdir).

Görüyoruz ki, ailede dinlenen mzık türünü daha çok çocuklar belirlemektedir. Bu da aile ortamının demokratik ve sosyo-kültürel düzeyinin yüksek olduğunun göstergesidir, diyebiliriz.

3. Ailenin Diğer Boş Zamanlarda Katıldığı Etkinlikler

Yapılan pek çok araŐtırmaya göre aile, boş zaman etkinlikleri ve toplumsallaŐmanın gerçekleştiği ilk toplumsal çevredir. Zira boş zaman etkinliklerinde birey ve aile birbirinden ayrı düŐünülemez. Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, üyelerinin boş zamanlarını değerlendirme davranışını etkilemektedir. Örneğin gelir durumu, bireyin yapmak istediği pekçok boş zaman etkinliklerine harcanan paranın miktarıyla çok yakından ilgilidir.

Tablo : 14- Ailenin Geliri ile Diğer Boş Zamanlarda Katıldığı Etkinlik Arasındaki İlişki

Katıldığı Etkinlikler Ailenin Geliri	Pikniğe gider, TV izler, Ev Ziy. Gid.	TV. İzler, Sinema ve Tiyatroya gider, Seyehat eder	TV izler, Sinema ve Tiyatroya Gider, Sergi, konferans vb, Seyehat eder	TV izler, Kitap okur sergi, konferans vb., seyahat eder	TV izler, Kitap okur seyahat eder, Ev ziyaretine gider	Toplam
10-14 Milyon	2 100.0 7.7	-	-	-	-	2 4.0
14-18 Milyon	2 100.0 7.7	-	-	-	-	2 4.0
18-22 Milyon	6 100.0 23.1	-	-	-	-	6 12.0
22-26 Milyon	12 100.0 46.1	-	-	-	-	12 24.0
26-30 Milyon	1 33.3 39	1 33.3 50.0	-	1 33.3 6.6	-	3 6.0
30 ve Daha Yukarısı	3 12.0 11.5	1 4.0 50.0	2 8.0 100.0	14 56.0 93.3	5 20.0 100.0	100.0 25 50.0
Toplam	26 52.0	2 4.0	2 4.0	15 30.0	5 10.0	50 100.0

Tablodaki bulgular incelendiğimizde, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi yükseldikçe boş zamanlarda katıldığı etkinlikler farklılaşmakta olduğunu görüyoruz. Geliri 26 milyon ve daha fazla olan aileler, entellektüel

becerileri artıran ve üst kültür düzeyinin belirtisi sayılabilecek (örneğin başta kitap okumak, sergi, konferans vb., izlemek, sinema ve tiyatroya gitmek gibi) boş zaman etkinliklerinde bulduklarını belirttiler.

10-26 milyon arasında geliri olan ailelerin tümü boş zamanlarında pikniğe gittiklerini belirtmişlerdir. Daha önce de belirttiğimiz gibi ailenin geliri ile bağlantılı olarak boş zaman etkinliklerinde de farklılıklar gözlenmektedir.

Tablo : 15- Deneklerin Öğrenim Durumu ile Ailenin Boş Zamanlarda Katıldığı Etkinlik Arasındaki İlişki.

Katıldığı Etkinlikler Öğrenim Durumu	Pikniğe gider, TV izler, Ev Ziy. Gid.	TV. İzler, Sinema ve Tiyatroya gider, Seyehat eder	TV izler, Sinema ve Tiyatroya Gider, Kitap okur, sergi konferans vb, Seyehat eder	TV izler, Kitap okur sergi, konferans vb., seyehat eder	TV izler, Kitap okur seyehat eder, Ev ziyareti-ne gider	Toplam
İlkokul	1 100 3.8	-	-	-	-	1 2.0
Ortaokul	1 100.0 3.8	-	-	-	-	1 2.0
Lise ve Dengi	24 92.3 92.3	1 3.8 50.0	1 3.8 50.0	-	-	26 52.0
Yüksek-okul	-	1 100.0 32.0	-	-	-	1 2.0
Lisans ve Lisansüstü	-	-	1 4.8 50.0	15 71.4 100.0	5 23.8 100.0	21 42.0
Toplam	26 52.0	2 4.0	2 4.0	15 30.0	5 10.0	50 100.0

Boş zaman etkinliğinin türünü belirlemede ikinci bir etkenin de öğrenim durumu olduğunu söyleyebiliriz. Hem kültürel düzeyin bir belirtisi hem de pahalı bir uğraş olan kitap okuma, sergi ve konferans izleme, sinema ve tiyatroya gitme gibi boş zaman etkinliklerine baktığımızda lise mezunlarının % 3.8'inin; lisans ve lisans üstü mezunlarının tamamının bu etkinliklerde bulduklarını belirledik. İlkokul ve ortaokul mezunlarının ise bu tür boş zaman etkinliklerinde bulunmadıklarını tesbit ettik.

Sonuç olarak, ebeveynin öğrenim durumuna paralel olarak (özellikle kitap okuma, sinema ve tiyatroya gitme sergi ve konferans izleme) boş zamanları değerlendirmede farklılıklar olduğunu gördük. Boş zaman değerlendirme faaliyeti, sosyalleşme sürecinde bireylerin edindiği birikimleriyle belirlenmektedir. (4) Bunlara göre, ebeveynlerin sosyo-ekonomik düzeyi buna bağlı olarak da sosyo-kültürel düzeyi yükseldikçe çocuğun sosyalizasyon süreci daha ussal, planlı ve programlı bir biçimde gerçekleştirilir, hipotezi doğrulanmıştır.

C- Çocuk Sahibi Anneler

1. Çalışan Kadınların Durumu

Kadının ev dışı ekonomik faaliyetlere ücret karşılığı çalışan kişi statüsü ile katılması onun maddi refahını artıracak, özgüvenini kuvvetlendirecek ve aile içindeki konumunu güçlendirecektir.(5) Çalışan anneye, iş yaşamı ve aile kadınlık rollerini iyi dengelemek düşüyor. Deneklerimize, çocuk sahibi kadınların çalışması konusunda neler düşündüklerini sorduk.

Tablo: 16- Çocuk Sahibi Kadınların çalışması Konusunda Düşünülenler

Çocuk Sahibi Kadınların Çalışması Konusunda Düşünülenler	n	%
Çocuk Sahibi Kadınlar Çalışmalıdır	-	-
Çocuklar, Okula Gidinceye Kadar Çalışmalıdır.	-	-
Paraya İhtiyacı Olması Durumunda Evi ve Çocukları İçin Çalışmalıdır	9	18.0
Çocuk Sahibi Kadınlar da Çalışmalıdır	41	82.0
Toplam	50	100.0

Deneklerimizin % 18'i ekonomik gerekçelerle çalıştıklarını belirtirken, % 82'si ekonomik durumları çok iyi de olsa çalışmaktan vazgeçmeyeceklerini (eşinin veya kendisinin) belirtmişlerdir.

Ülkemizde kadınların özellikle 50'li yıllardan sonra kentsel alanlarda çalışmaya başlaması ile tampon kurum olarak okulöncesi eğitim-öğretim veren anaokulları ortaya çıkmıştır. Ancak kentsel ortamlarda çalışan kadınların büyük kısmı sosyal ve ekonomik hayata katılmaktan ziyade ekonomik gerekçelerle çalışma yaşamına atılmaktadırlar. İşlerini, aile ve kadınlık rollerinden sonra ikinci bir önemde algılayan kadınlar çoğu kez de ekonomik zorunluluk olmazsa çalışmaktan vazgeçmek istediklerini belirtmektedirler. (6)

2. Bir Kadın İçin İdeal Yaşam Biçimi

Tablo: 17- Bir Kadın İçin İdeal Yaşam Biçimi

Kadın İçin İdeal Yaşam Biçimi	n	%
İyi bir Anne ve Eş Olması	4	8.0
Belli Bir Meslek Eğitimi Görüp, Gerektiğinde Onu Kullanması	2	4.0
Ev Kadını ve İş Kadını Rollerini Birleştirerek Yürütmesi	44	88.0
Toplam	50	100.0

Bu soru, Tablo 16'daki soruyu tamamlayan bir özellik göstermektedir.

Deneklerimizin % 8'i kadının iyi bir anne ve eş olmasını; % 4'ü belli bir eğitimden geçtikten sonra mesleğe atılmasını; % 88'i ise hem ev kadını hem de iş kadını rollerini birlikte yürütmesi gerektiğini söylemiştir. Diğerleri ise ya sadece iyi bir ev kadını ya da ancak gerektiğinde meslek yaşamına atılması gerektiğini belirtmiştir. Belki de bu % 12'lik kesim ailelerden ve çevrelerinden aldıkları eğitimden etkilenecek bu cevabı vermişlerdir, diyebiliriz. Zira ailedeki eğitim yıllarından itibaren çocuklar, kadın-erkek rollerini nasıl en iyi şekilde yerine getirebileceklerini öğrenerek büyürler.

Bir önceki sorumuzun devamı olarak “çalışma yaşamı bir kadının iyi bir anne ve eş olmasını önler mi?” şeklinde bir soru yönelttik. Bu soruya deneklerimizin % 4’ü önler, % 6’sı bir ölçüde önler, % 88’i ise önlemez şeklinde yanıtlamıştır.

Tüm bunlar özellikle Parsons’un kuramındaki araçsal ve anlamsal roller veya kadınsı, erkeksi roller, geleneksel ailedeki yaşam ve cinsiyete dayalı işbölümünü anımsatmaktadır Parsons’a göre babanın ve annenin rollerinin ayırdedilmesini gerektirir. Toplumla bağ kurma rolü (araçsal rol) babaya, en başta da ailenin maddi gereksinmelerini karşılamak; kadına ise aile içinde anlamlı rol düşer. Babanın araçsal rolü herşeyden önce, ailenin statüsünü de belirleyen, mesleğidir. Bizim toplumumuzda erkeğin en önemli rolü, ailenin ekmeğini kazanmasıdır. Ev işleri ve çocuklara bakmak kadınsı rolün temel temel etkinlikleridir. Buna karşılık, çocuklara babadan daha yakın olan kadın, ailenin duygusal yaşamını en iyi biçimde dile getirendir. Cinsiyete uygun olarak rollerin bu iki kutupsal yapısı Parsons’a göre, çocuğun kişiliğinin biçimlenmesinde belirleyici bir rol oynayacaktır. Kişiliğin ödip aşamasında, cinsel belirlenme açıklık kazanmaktadır. Erkek çocuk babaya bağlanmakta ve onunla özdeşleşmektedir; kız çocuk anneye ve onunla içsel-anlamlı işlerde öncelikli bir rolü oynamaktadır. (7)

D- Aile Çocuk İlişkileri

1. Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Tutumları

a. Ebeveynlerin Kendilerinin Yetiştirilme Tutumları

Örnekleme grubumuzda yer alan çocukların tamamının anne ve babası öz olduğundan, anne-baba öz olma durumu araştırmada sabit değişken olarak ortaya çıkmıştır ve dolayısıyla bu konu, analizlerde yer almayacaktır.

Tablo : 18- Çocukluğunda Babasının, Deneğe Karşı Tutumu

Babasının Deneğe Karşı Tutumu	n	%
Ara-sıra Döverdi	14	28.0
Sık-sık Döverdi	1	2.0
Bana Arkadaşı Gibi Davranırdı	17	34.0
Kötü Davranışımı Olduğunda Bana Nasihat Verirdi	10	20.0
Hemen Her Davranışımı Hoş Görürdü	3	6.0
İlgisiz Kalırdı	5	10.0
Toplam	50	100.0

Görüldüğü gibi, “ara-sıra döverdi” diyenlerin oranı % 28, “sık-sık döverdi” % 2 (deneğimiz, babasının sık-sık dövdüğünü, annesinin kendi 6

yaşındayken babasından ayrıldığını; annesinin de arada bir dövdüğünü söylemiştir); % 34'ü kendisine “arkadaşı gibi davrandığını”, % 20’si “kötü bir davranışta bulunduğu nasihat verdiğini” belirtmiştir. % 6’sı “hemen her davranışını hoş gördüğünü”; % 10’u “ilgisiz kaldığını” söylemiştir.

Tablo: 19- Çocukluğunda Annesinin, Dene Karşı Tutumu

Annesinin Deneğe Karşı Tutumu	n	%
Ara-sıra Döverdi	5	10.0
Sık-sık Döverdi	-	-
Bana Arkadaşı Gibi Davranırdı	26	52.0
Kötü Davranışım Olduğunda Bana Nasihat Verirdi	18	36.0
Hemen Her Davranışımı Hoş Görürdü	1	2.0
İlgisiz Kalırdı	-	-
Toplam	50	100.0

Deneğin annesinin tutumu, babasının tutumuna oranla daha arkadaşça ve daha ilgili olduğu görülüyor. Denekler, annelerinin tutumunu şöyle belirtiyorlar: % 10’u ara-sıra dövdüğünü, % 52’si arkadaş gibi davrandığını, % 36’sı kötü bir davranış olduğunda nasihat verdiklerini söylemişlerdir. % 2’si ise hemen her davranışını hoş gördüğünü (bu deneğimiz, ailenin tek çocuğu olduğunu belirtti) belirtmişlerdir.

Deneklerin çocuklarına karşı tutumlarının, kendi ana-babalarından ne düzeyde etkilendiğini ortaya çıkarmak amacıyla deneklere kendi yetiştiriliş tarzlarına ilişkin sorular yönelttik. Çünkü ana-babanın tutum ve davranışlarının olduğu gibi özümsemişine ve ana-babanın model alınarak tutumunun büyük ölçüde öğrenilip, benimsendiğini ve dolayısıyla çocuğun sosyalizasyonunun da etkileneceğini düşünüyoruz.

Babasını ilgisiz olarak niteleyen kişilerin oranı % 10 iken, hiçbiri annesini ilgisiz olarak nitelememiştir.

b. Ebeveynlerin Çocuğa karşı Tutumları

Ebeveynlerin çocuğuna kızdığında hangi davranışta bulunduğunu saptayabilmek amacıyla deneklerimize sorular yönelttik.

Tablo: 20- Çocuğuna Kızdığında Hangi Davranışta Bulunduğu

Çocuğuna Kızdığında Hangi Davranışta Bulunduğu	n	%
Uyarıda Bulunurum	8	16.0
Karşıma Alır Doğru Olanı Gösteririm	42	84.0
Döverim	-	-
Konuya İlgisiz Kalırım	-	-
Hoşgörülü Davranırım	-	-
Toplam	50	100.0

Deneklerimizin % 16'sı çocuğuna kızdığında uyarıda bulunduğunu, % 84 gibi büyük bir oran ise karşısına alıp doğru olanı gösterdiğini söylemiştir.

Tablo : 21- Deneklerin Öğrenim Durumu ve Çocuğuna Kızdığında Hangi Davranışta Bulunduğu

Hangi Davranışta Bulunduğu Öğrenim Durumu	Uyarıda Bulunurum	Karşıma Alır Doğru Olanı Gösteririm	Döverim	Konuya İlgisiz Kalırım	Hoşgörülü Davranırım	Toplam
İlkokul	1					1
	100.0	-	-	-	-	
Ortaokul	12.5					2.0
	100.0	-	-	-	-	
Lise ve Dengi	5	21				26
	19.2	80.8	-	-	-	
Yüksek okul	62.5	50.0				52.0
	1					1
Lisans ve Lisansüstü	100.0	-	-	-	-	
	12.5					2.0
Toplam		21				21
	-	100.0	-	-	-	
Toplam		50.0				42.0
	8	42	-	-	-	50
	16.0	84.0				100.0

Tablo: 22- Deneklerin Yaşı ve Çocuğuna Kızdığında Hangi Davranışta Bulunduğu

Deneklerin Yaşı	Uyarıda Bulunurum	Karşıma Alır Doğru Olanı Gösteririm	Döverim	Konuya İlgisiz Kalırım	Hoşgörülü Davranırım	Toplam
24-29	4 100.0 50.0	-	-	-	-	4 8.0
30-35	3 15.8 37.5	16 84.2 38.1	-	-	-	19 38.0
36-41	1 5.9 12.5	16 94.1 38.1	-	-	-	17 34.0
42-47	-	10 100.0 23.8	-	-	-	10 20.0
Toplam	8 16.0	42 84.0	-	-	-	50 100.0

Yapılan araştırmalarda ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarına, yaşlarından çok olgunluk düzeyleri ve kişiliklerinin etkili olduğu vurgulanmaktaysa da araştırmamızda yer alan deneklerin yaşları ile çocuğuna kızdığında, bulunduğu davranış arasında anlamlı bir ilişki gördük. Oranlara baktığımızda, 24-19 yaş arasında bulunan kişilerin tamamı çocuğuna kızdığında uyarıda bulunduğunu belirttiler. 30-35 yaş arasındakilerin % 15.8'i uyarıda bulunduğunu, % 84.2'si ise doğru olanı

Tablo : 23- Eşin Eğitim Durumu ve Çocuğuna Kızdığında Hangi Davranışta Bulunduğı

Hangi Davranışta Bulunduğı Deneklerin Yaşı	Uyarıda Bulunurum	Karşıma Alır Doğru Olanı Gösteririm	Döverim	Konuya İlgisiz Kalırım	Hoşgörülü Davranırım	Toplam
İlkokul	-	-	1 100.0 100.0	-	-	1 2.0
Ortaokul	1 100.0 7.2	-	-	-	-	1 2.0
Lise ve Dengi	8 38.1 57.1	13 61.9 37.1	-	-	-	21 42.0
Yüksek okul	-	-	-	-	-	-
Lisans ve Lisansüstü	5 18.5 35.7	22 81.5 62.9	-	-	-	27 54.0
Toplam	14 28.0	35 70.0	1 2.0	-	-	50 100.0

2. Çocuğın Örnek Aldığı Kişiler

Deneklerimize, çocuklarının tutum ve davranış bakımından kimi örnek aldığını sorduk. Buna göre, % 24'ü anne ya da babasını; sadece bir çocuk ise kardeşini örnek alıyor. % 54 gibi büyük bir oran ise aileden hiç

kimseyi örnek almıyor. Çocukların % 24'ünün anne ya da babasını örnek almasını olağan karşıyoruz. Zira çocuk için anne ve baba en yakın özdeşim modelleridir, diyebiliriz. Günümüzde çocuğun dünya ile temas etmek suretiyle kazandığı tecrübeler ek olarak aynı zamanda televizyonun eğitim aracı görevini görmesi; oyuncak sektörünün gelişmesi gibi nedenlerden ötürü çocuklar için artık sadece aile bireylerini, öğretmenlerini ve arkadaşlarını örnek almak zorunda olmamalarının nedenleri olarak sayabiliriz.

Çocuğun kişiliğinin oluşumu, karakterinin biçimlenmesi ve benlik kaygısının gelişimi, büyük ölçüde özdeşim modelleri olan ana-babanın kişilik yapılarına bağlıdır. Ana-babanın kişilik yapılarının yansımasının ölçütleri; öğrenimleri, meslekleri ve eğitsel tutumları olarak açıklanabilir. Bu ölçütler, aynı zamanda ana-babanın toplumsal konumlarının belirleyicileri olurlar. Öğrenimleri, onların entellektüel düzeylerini; mesleki konumları toplumsal statülerini; eğitsel tutumları da kültürel düzeylerini yansıtır.

Çocuğun özgüven duygusunun yüksek olması için, bulunduğu ailenin özgüveni yüksek, çocukla iyi iletişim kuran, onlara karşı güven verici, hoşgörülü ve esnek bir yaklaşım içinde olan bireylerden oluşması gerekmektedir. (10)

“Çocuğun anaokuluna gitmesiyle birlikte kendisine örnek olacak kişileri, öğretmenleri ve sınıf arkadaşları arasından seçmesi beklenebilir” hipotezimiz doğrulanmamıştır. Daha sonra da değineceğimiz gibi çocuklar daha çok TV kahramanlarını kendilerine örnek kişi olarak

belirlemektedirler. Hipotezimizin doğrulanmamış olmasını araştırma bulgularının seçilen örneklem alanı için geçerli olmasına bağlayabiliriz.

Tablo : 24- Çocuğun Tutum ve Davranış Bakımından Kimi Örnek Aldığı

Çocuğun Tutum ve Davranış Bakımından Kimi Örnek Aldığı	n	%
Beni	5	10.0
Eşimi	7	14.0
Büyükannesini	-	-
Büyükbabasını	-	-
Kardeşini	1	2.0
Hiçbiri	37	74.0
Toplam	50	100.0

3. Ebeveynlerin Çocuklarının Eğitiminde Kullandıkları Araç-Gereçler

Özellikle ilk çocuklarda, anne ve babalar hangi araçlardan (kitle iletişim araçları, kitap ya da anne-babadan gördüklerinden) yararlanacakları konusunda telaşa düşerler. Biz de deneklerimize çocuklarını eğitirken kitap ve kitle iletişim araçlarından mı yoksa anne-babalarından mı etkilendiklerini sorduk. Verilen cevaplara göre, % 92'si kitap ya da kitle iletişim araçlarından; % 8'i ise hem kitle iletişim araçlarından, hem de anne-babasından gördüğü şekilde çocuğunu eğittiğini söylemiştir. Kitle

iletişim araçlarından ve kitaptan çok ebeveynlerinden gördüğü şekilde çocuğunu eğiten ebeveynlerin ilkokul, ortaokul ve lise (2 kişi) mezunu olduğunu tesbit ettik.

Sadece kitap ve kitle iletişim araçlarından yararlananlar ise; artık çocuk eğitiminin çok değiştiğini; anne ve babalarından gördükleri eğitimden çok farklı olduğunu, daha çok kitaplardan, arada sırada da kitle iletişim araçlarından yararlandıklarını belirttiler.

Tablo : 25- Ebeveynlerin Çocuk Eğitiminde Kullandıkları Araç-Gereçler

Kullandıkları Araç-Gereçler	n	%
Kitap ya da Kitle İletişim Araçlarından	46	92.0
Hem Kitle İletişim Araçlarından ve Kitaplardan, Hem de Anne-Babadan	4	8.0
Toplam	50	100.0

4. Çocuğun Kardeşleriyle Olan İlişkileri

Araştırmamızda yer alan 50 çocuktan 21'inin kardeşi olmadığını öğrendik. Kardeşi olan çocukların % 89.7'sinin kardeşi-kardeşleriyle ilişkilerinin çok iyi; % 10.3'ünün ise ilişkilerinin kötü olduğu ortaya çıktı. Çocuğun kardeş veya kardeşleriyle ilişkilerinin iyi ya da kötü olmasında ebeveynlerin rolü büyüktür.

Tablo : 26- Kardeşler Arasında Bir Anlaşmazlık Çıktığında Ebeveynin Müdahale Edip-Etmediği

Ebeveynin Müdahale Edip-Etmediği	n	%
Hemen Müdahale Ederim	-	-
Arada-Sırada Müdahale Ederim	1	3.5
Her Zaman Haklı Olanı Kayırırım	28	96.5
İlgisiz Kalırım	-	-
Toplam	29	100.0

Kardeşleri olan çocukların ebeveynlerine, kardeşler arasında bir anlaşmazlık çıktığında, kendisinin müdahale edip-etmediğini sorduk. Birden fazla çocuğu olan ebeveynlerin % 95'i "her zaman haklı olanı kayırırım" cevabını verirken; bir kişi (% 3.5) ise sadece arada-sırada müdahale ettiğini belirtti.

Birden fazla çocuğa sahip olan ebeveynlerimizden bir kişi hariç her zaman haklı olan kardeşin yanında yer aldıklarını belirtmişlerdir. Görülüyor ki deneklerimiz kardeşler arasındaki ilişkiye kayıtsız kalmamaktadır; çocuklara doğru olanı göstermektedirler.

5. Aile İçinde Otorite Örüntüsü ve Karar Verme Mekanizmaları

a. Çocukda Özgüven

Aile, bir uzlaşma ve birlikte yaşama yeridir. Bugün bir çok toplumda ailenin en karakteristik niteliği, demokratiklidir. Aile yönetimi bir

işbölümü anlayışıyla gerçekleştirilir. Bireyler, birbirlerine kan bağıyla bağlı olmalarından dolayı duydukları sevginin yanında, insan olmanın verdiği değerle de saygı duyarlar. (11)

Biz de deneklerimize aileleriyle ilgili konularda kimin-kimlerin karar verdiğini sorduk. Deneklerimizin % 80'i aileyle ilgili konularda aile bireylerinin hep birlikte karar verdiklerini; % 18'i sadece eşi ile birlikte karar verdiklerini (bu cevabı verenlerin büyük kısmı, çocuklarının küçük olduğundan aileyle ilgili kararlara katılamayacağını belirtmişlerdir) söylemişlerdir. Sadece bir kişi de (% 2) kendisinin karar verdiğini (bu deneğimiz kadındır) belirtmiştir.

Tablo: 27- Aileye İlişkin Konularda Kimin Karar Verdiği

Karar Verme Mekanizması	n	%
Ben	1	2.0
Eşim	-	-
Eşim ve Ben	9	18.0
Çocuklar	-	-
Aile Bireylerinin Hepsi	40	80.0
Toplam	50	100.0

Aileye ilişkin konularda karı-kocanın birlikte karar vermeleri, karı-koca ilişkisinin uyumlu olduğunun göstergesi sayılabilir. Ancak aile yapısını oluşturan diğer bireylerden olan çocukların görüşlerini almak,

onları da karar mekanizmalarında etkili kılmak çocuğun sevildiğinin, kendisine önem ve değer verildiğinin kanıtıdır. Bu da çocuğun özgüven duygusunu geliştirir, diyebiliriz.

Deneklerimize çocuğun yanında münakaşa edip-etmediklerini sorduk. Çocuğun yanında aile münakaşalarının yapılması ve bunun yinelenmesi doğru değildir. Çocuk, bunlardan endişe duyar. Kendine ve geleceğine dair güven hissi, bir bakıma emniyet hissi yetersizliği burada söz konusu olabilir. Gayet tabii anne ve babalarına sevgisi, onları kaybetme korkusu da böylece onlarda belirecektir. Çocuk bundan psikolojik olarak olumsuz yönde etkilenecektir. Aile münakaşaları eğer çok gerekliyse çocuk ile ebeveyn arasında sürtüşmelerden uzak -zaten hayat bireyleri yeterince örselemektedir olmalı; tabii ki huzurlu bir etkileşimin sürdürülmesi daha doğru olur. Bunun için taraflar birbirinin özelliklerini bilmelidirler. (12)

Tablo : 28- Çocuğun Yanında Aile Münakaşası

Aile Münakaşası	n	%
Çoğu Zaman	-	-
Bazen	42	84.0
Hiçbir Zaman	8	16.0
Toplam	50	100.0

Deneklerimizin % 84'ü bazen münakaşa ettiklerini belirtirken; % 16'sı hiçbir zaman çocuklarının yanında münakaşa etmediğini belirtmiştir. Deneklerimizin % 16'lık dilimi içine girenler; çocuklarının yanında

münakaşa etmenin, çocuklarına gerek psikolojik, gerek sosyal açıdan büyük zarar vereceğini bildiklerinden, kesinlikle çocuklarının yanında münakaşa etmediklerini belirtmişlerdir.

Deneklerimizden % 84'ü bazen münakaşa ediyor dedik; bunlar ise çoğunlukla çocuklarının yanında münakaşa etmemeye çalıştıklarını, ama arada-sırada da olsa çocuklarının yanında bir takım münakaşalara girdiklerini belirttiler.

Tablo : 29- Deneklerin Öğrenim Durumu ve Çocuğunun Yanında Eşiyle Münakaşa Edip-Etmediği

Münakaşa Edilip-Edilmediği Mezun Olduğu Okul	Çoğu Zaman	Bazen	Hiçbir Zaman	Toplam
İlkokul	-	1 100.0 2.4	-	1 2.0
Ortaokul	-	1 100.0 2.4	-	1 2.0
Lise ve Dengi	-	24 92.3 57.1	2 7.7 25.0	26 52.0
Yüksekokul	-	-	1 100.0 12.5	1 2.0
Lisans ve Lisansüstü	-	16 76.2 38.1	5 23.8 62.5	21 42.0
Toplam	-	42 84.0	8 16.0	50 100.0

Çocuğun yanında aile münakaşası ile ebeveynlerin eğitim durumu arasındaki ilişkiyi anlamlı bulduk. Buna göre ilkökul ve ortaokul mezunu

olanlar bazen; lise ve dengi mezunu olanlardan % 92.3'ü bazen münakaşa ettiklerini, % 7.7'si hiçbir zaman münakaşa etmediklerini; yüksekokul mezunu olan bir kişi hiçbir zaman münakaşa etmediğini ve lisans ve lisansüstü mezunu olanlardan % 76.2'si bazen, % 23.8'i ise hiçbir zaman münakaşa etmediklerini belirttiler.

Görülüyor ki eğitim seviyesinin artması ile birlikte “hiçbir zaman kavga etmiyorum” yanıtında artma görülmektedir. Ancak yine de beklenen bir birikme söz konusu değildir. Çünkü özellikle lisans ve lisans üstü eğitim görmüş kişilerden beklediğimiz “hiçbir zaman münakaşa etmeyiz” yanıtı yeterince fazla değildir.

b. Çocuğun Seçimine Ebeveynlerin Müdahale Biçimleri

Deneklerimize çocuğun seçimine güvenip-güvenmediklerini sorduk.

Tablo : 30- Çocuğun Seçimine Güvenip-Güvenmedikleri

Çocuğun Seçimine Güvenip-Güvenmedikleri	n	%
Güvenirim	21	42.0
Biraz Güvenirim	12	24.0
Güvenmem	17	34.0
İlgisiz Kalırım	-	-
Toplam	50	100.0

Deneklerimizden % 42'si çocuğunun seçimine güvendiğini; % 24'ü biraz güvendiğini; % 34'ü güvenmediğini belirtmiştir. Deneklerimizden %

42'lik dilime girenler, çocuklarının artık doğru olanı seçecek duruma geldiğini, çünkü doğru olanı seçmesi için ebeveynler olarak gerekli eğitimi verdiklerini; ayrıca anaokulunun verdiği eğitimden de çocuklarının olumlu yönde etkilendiklerini; anaokulunun çocuklarını doğru olanı seçecek seviyeye getirdiğini belirttiler. Deneklerimizin % 24.'ü ise (biraz güvenenler) çocuklarının yaşları itibarıyla (küçük olduklarından) onların seçimine güvenmediklerini belirttiler. Yani çoğunlukla kendilerinin müdahale edip doğru olanı seçmeleri için yönlendirdiklerini vurguladılar. Deneklerin % 34'ü ise; çocuklarının küçük olması nedeniyle doğru seçim yapamayacaklarından sürekli müdahale ettiklerini belirttiler.

Şemin (13), baskının çocuğun gelişmesini sarsabileceğini, onun kişilik sahibi olmasını önleyebileceğini savunur. Çocuğun fikrini sormadan, onu sadece itaat eden bir varlık olarak almanın, daha çok onu kişisel girişimden yoksun bir yetişkin yapacağını söyler.

Bir takım konularda ona güvenip, onun karar vermesini desteklemek çocuğun kendine güvenini artırabilir. Özgüven sahibi bir çocuk, bağımsız bir kişilik geliştirme yönünde avantajlı duruma gelir ve bu durum onun sosyalizasyonunu olumlu yönde etkiler. Çünkü kendisine birtakım haklar tanımanın ona aynı anda sorumluluk da getirdiğini kavrar. (14)

Tablo 31- Ebeveynin Çocuğun Arkadaş Seçimine Karışıp Karışmadığı

Arkadaş Seçimine Karışıp-Karışmadıkları	n	%
Karışırım	-	-
Genellikle Karışmam	5	10.0
Bazen Karışırım	9	18.0
Karışmam	36	72.0
Toplam	50	100.0

Çocuğun arkadaşları, çocuğun sosyalizasyonunda önemli bir etkidir. Zira çocuk, birçok şeyi oyun sırasında öğrenmektedir. Özellikle anaokulundaki oyunlar sırasında (çünkü çocuk, anaokulunda haftanın 6 günü arkadaşlarıyla oyun oynar) sosyal hayatı daha iyi kavrayacaktır.

Sorumuza, deneklerimizin %4'ü çocuğunun arkadaş seçimine müdahale ettiğini; % 10'u genellikle karışmadığını; % 18'i bazen karıştığını; % 72'si ise karışmadığını vurguladı. Deneklerimizden %10'luk dilime girenler, çocuklarının arkadaş seçimine ya hiç karışmadıklarını ya da bazı arkadaşları ile oyun oynamaması için müdahale ettiklerini (özellikle çocuklarının sınıfında huyunu beğenmedikleri çocuk-çocuklarla oyun oynamaları için tembih ettiklerini belirttiler) söylediler.

Deneklerimizin % 72'si ise (arkadaş seçimine karışmayanlar) anaokulundan ve verdiği eğitimden memnun olduklarını, çocuklarının gerek sınıfından, gerekse bahçede oynarken birçok arkadaş edindiğini ve bunun

çocuklarının eğitimi için gerekli olduğundan arkadaş seçimine müdahale etmediklerini belirttiler.

Günümüzde çocuğun hayatında televizyonun büyük bir yeri vardır. Biz de bunun için çocuğun günde kaç saat TV seyrettiğini öğrenmek istedik. Ebeveynlerin % 56'sı çocuklarının günde iki saat TV seyrettiğini, % 44'ü ise üç saat TV seyrettiğini belirtti.

Tablo : 32- Çocuğun Günde Kaç Saat TV Seyrettiği

Günde Kaç Saat TV Seyrettiği	n	%
1 Saat veya Daha Az	-	-
2 Saat	28	56.0
3 Saat	22	44.0
4 Saat	-	-
5 Saat veya Daha Fazla	-	-
Toplam	50	100.0

Deneklerimizin hepsi çocuklarının hafta sonunda, bazen daha fazla TV seyrettiğini belirtmişlerdir. Başka bir deyişle, verilen yanıtlar çocukların "genelde TV seyretme" durumunu yansıtmaktadır. Çocukların % 88'i seyrettikleri TV programlarını genelde kendisi belirlemektedir. Ebeveynler; çocuklarının hangi programı istiyorsa genelde kendi karar verdiklerini; özellikle çizgi film ve Türk filmlerini (genelde Kemal Sunal filmi) izlemeyi yeğlediklerini belirttiler. Görülüyor ki çocukların % 90'a

yakın bir oranı TV programlarını kendisi belirliyor. Bu da aile ortamının, demokratik ve sosyo-kültürel düzeyinin göstergesidir, diyebiliriz.

Çocukların % 12'sinin ise seyrettikleri TV programları anne ya da baba tarafından belirlenmektedir. Çünkü deneklerimiz, çocuklarının henüz TV programı seçemeyecek kadar küçük olduğunu söylediler.

Radyo ve televizyonlar aynı zamanda eğitim araçlarıdır. Eğitici çocuk programları, filmleri ve dizi filmler çocuğun ve ailenin bu yolda eğitimleri açısından bir ihtiyaçtır. (15)

Tablo : 33- Çocuğun Hangi Programları İzleyeceği Konusunda Kimin Karar Verdiği

Hangi Programları İzleyeceğine Kimin Karar Verdiği	n	%
Genelde Kendisi Karar Verir	44	88.0
Eşim ya da Ben	6	12.0
Hemen Bütün Programları Bizimle Seyreder	-	-
Toplam	50	100.0

Radyo, TV, film gibi etkileşim araçlarında çocuğu toplumsallaştırırlar. Bunlar, diğer toplumsallaştırma araçlarına oranla daha yenidirler. Bu araçlar, çocuğun günlük yaşamının büyük bir kısmını doldurmaktadır. Yine bunlar, diğer kurumların yapamadığı popüler kültürün birçok özelliklerini gözönüne koyar. Örneğin, mizahi, hayali tipler gibi. (16)

Ayrıca birtakım davranış örnekleri de sunarlar. Bunları çeşitli kişilik tipleri ve kahramanlık yaratma yoluyla yapar. Bu kişilerin yaratılmasında mesleksi ve teknik gruplardan da yararlanır. (17) Çocuk, bu araçlarla o günkü deneyim ve ilişkilerinin ötesine uzanan toplumsal tipler ve yaşam biçimleri hakkında bilgi edinir. (18)

Yaptığımız gözlem ve görüşmelere göre, çocukların büyük çoğunluğu TV programlarını seçerken, etkileşim içinde oldukları arkadaşlarından etkilenmektedirler. Gözlemlerimiz sırasında çocuklar aralarında: “dün akşam Kemal Sunal’ın filmini seyrettin mi?” ya da “Taş Devri’ndeki Bambam her şeyi nasıl kaldırıyor” şeklinde birbirleriyle konuşuyorlardı. Deneklerimiz de çocuklarının TV programı seçmelerinde arkadaşlarının etkili olduğunu belirttiler.

Böylece çalışmamızın kuramsal kısmında belirttiğimiz, anaokuluna giden çocukların TV programları seçmelerinde ve TV kahramanlarını kendilerine örnek kişi olarak belirlemelerinde okulda etkileşim içinde buldukları arkadaşlarının belirleyici rol oynadıkları, hipotezi doğrulanmıştır.

E- Ebeveynlerin Okulöncesi Eğitimi ve Anaokulu ile İlgili Düşünceleri

1. Çocuğun Anaokuluna Başlamadan ve Başladıktan Sonra Eğitimi

Annenin çalışması halinde, çocuğa bakacak yardımcı kadın veya büyükanne modelleri devreye girecektir. Yardımcı kadın, her davranışının çocuk tarafından taklid edildiğinden habersiz, ilkel bir yaklaşım içinde

olduğundan hazin sonuçlar alınabilir. Sözelimi, çocuğu susturmak üzere balkona çıkaran bir yardımcı kadın onda bazı fobilerin oluşumuna sebep olabilir. Yine konuşma, yemek yeme gibi hususlarda çıraklık dönemini yaşayan çocuk, bu konuda yardımcı kadından rehberlik bekleyecek, bu rehberlik de, o kişinin örf-adet ve öğrenimine bağılı olarak ilkel bir görünüm içinde gerçekleşebilecektir. (19)

Her ne kadar ülkemizde artık geniş aileye bıraktıysa da, hala yer yer büyüklerin otoritesine dayalı geleneksel aile anlayışı geçerliliğini korumaktadır. Büyükanne ve büyükbabanın çocukla yakın teması sıklaştıkça, ana-babadan beklediğimiz “eğitimde denge ve tutarlılık” ilkesi bozulmaktadır. Bu durumda anne ve baba, büyükanne ve büyükbabayı kırmamak için özen gösterirken, büyükanne ve büyükbaba “hayır” ‘ların tümüne “evet” diyerek aşırı bir hoşgörölü yaklaşım içinde görünürler. Bu durumda, ana-babasından olumsuz yanıt alan çocuk, soluğu büyükanne ve büyükbabada alır ve istediğine bu yolla kolayca kavuşur. Büyükanne ve dede hayatlarının sonbaharında, torunları tarafından sürekli sevmek ve onların ilgisini diri tutmak amacıyla bu aşırı koruyucu tutumlarını sürdürürler. Bazı durumlarda da büyükler, kendi geleneksel terbiye yöntemlerinin en sağlıklı yöntem olduğuna inanırlar ve ister beslenme, isterse terbiye ile ilgili olsun, kendi kızlarına veya oğullarına, çocuklarıyla ilişki fırsatını vermezler. (20)

Örnekleme alanımızı oluşturan çocuklara, anaokuluna başlamadan önce, % 30’una büyükanne; % 56’sına yardımcı kadının; % 14’üne ise komşu kadının baktığını tesbit ettik. Anaokuluna başlamadan önce büyükannelelerinin baktığı çocukların üçünün, anaokuluna başlamadan önce

büyükanne-büyükbaba yanında sürekli olarak kaldığını, sadece tatillerde ebeveynlerin yanına geldiğini öğrendik. % 56'lık dilim içine giren çocuklardan 4'ünün ebeveynlerinin sabah bakıcı kadına götürdüklerini; diğer 24'ünün ise yardımcı kadının sabah çocuğun evine gelerek baktığını öğrendik.

Çocukların % 14'üne komşu kadın bakıyor dedik (Çocuklar anaokuluna başlamadan önce). Bu komşu kadınların hepsinin ev kadını olduğunu öğrendik. Görüldüğü gibi, çocuk üzerinde yaratacağı tüm olumsuzluklara rağmen büyükanne ve büyükbabalar toplumumuzda çok önemli tampon işleve sahiptirler.

Tablo: 34- Çocuğa Anaokuluna Başlamadan Önce Kimin Baktığı

Anaokuluna Başlamadan Önce Kimin Baktığı	n	%
Annesi	-	-
Büyükanne-Büyükbaba	15	30.0
Kızkardeş	-	-
Yakın Bir Akraba	-	-
Daha Büyük Çocuklar	-	-
Yardımcı Kadın	28	56.0
Komşu Kadın	7	14.0
Toplam	50	100.0

Deneklerimize, çocuğa zaman zaman diğer aile b¼y¼klerinin bakıp-bakmadığını sorduk. Bu soruyu sormamızın amacı çocuğa anaokuluna başladıktan sonra da zaman çocuğa aile b¼y¼klerinin bakıp-bakmadığını ¼đrenmektir. Deneklerimizin % 44'¼ çocuklarını anaokuluna g¼nderdikleri halde zaman zaman aile b¼y¼klerinin baktığını belirttiler. Bunun nedeninin de bir kısım ebeveynin çocuklarını anaokulundan aldıktan sonra yemek yapma, alış-veriş ev içi v.b nedenlerden dolayı çocuklarını zaman zaman aile b¼y¼klerine, bir kısım (2 deneğimiz) ebeveynler de anne-baba-kayınvalide-kayınpeder uzak olduğundan komşu kadına bıraktıklarını belirttiler.

Tablo : 35- Çocuğa Zaman Zaman Diğer Aile B¼y¼klerinin Bakıp-Bakmadığı

Zaman Zaman Diğer Aile B¼y¼klerinin Bakıp-Bakmadığı	n	%
Evet	22	44.0
Hayır	28	56.0
Toplam	50	100.0

Bir ¼nceki soruya bağlı olarak ‘‘çocukla daha ¼ok kimin ilgilendiği’’ ‘ni oranlarla belirledik. Daha ¼nceki b¼l¼mlerde de belirttiğimiz gibi, deneklerimizin 38'i kadın, 12'si erkektir. Deneklerimizin % 66'sı anaokuluna giden çocuklarıyla daha ¼ok kendilerinin ilgilendiğini (bu cevabı veren 33 kişiden sadece biri erkek); % 16'sı eşinin ilgilendiğini (8 kişinin tamamı erkek). G¼r¼l¼yor ki çocuklarla daha ¼ok kadın ebeveynler ilgileniyor. Sadece

% 14'ü çocuklarıyla, eşiyile birlikte ilgilendiğini; % 4'ü ise eşi ve kendinin evde geçirdikleri zamanın kısıtlı olmasından dolayı çocuklarıyla daha çok büyükannenin ilgilendiğini belirtmişlerdir.

Tablo :36- Çocukla Daha Çok Kimin İlgilendiği

Çocukla Daha Çok Kimin İlgilendiği	n	%
Ben	33	66.0
Eşim	8	16.0
Büyükanne	2	4.0
Büyükbaba	-	-
Birlikte	7	14.0
Toplam	50	100.0

2. Ebeveynlerin Anaokuluyla İlgili Görüşleri ve İlişkileri

a. Anaokulu Çağındaki Çocukların Eğitimi ile İlgili Tutumlar

Deneklere çocuğu için hangi tür eğitimi uygun gördüğünü sorduk. Buna göre, deneklerin % 22'si çocuğa annenin bakmasını; % 78'i ise anaokuluna göndermeyi uygun görmektedir. Çocuğa annenin bakmasını uygun gören deneklerimizin görüşleri şöyledir: "Anne, çocuğuna istediği eğitimi, şefkati daha iyi verir". Çocuklarını anaokuluna göndermeyi uygun gören denek: Çocuğa en iyi eğitim anaokulunda verileceği düşüncesindedirler.

Görülüyor ki çocuklarının eğitimini büyükanne ve bakıcıya bırakmayı kimse yeğlememektedir. Bunun nedeni deneklerimize sorduğumuzda; bakıcı

ve büyükannelerin, çocuklarına verdikleri eğitimin yetersiz veya yanlış olabileceğini, anaokulundaki eğiticilerin çocuk eğitimi konusunda eğitilmiş, bilgili deneyimli olduklarını belirttiler. Bu nedenle çocuklarının eğitimi için anaokulunun en iyi seçim olduğunu, vurguladılar.

Tablo : 37- Çocuk İçin Hangi Tür Eğitimin Daha İyi Olduğu

Çocuk İçin Hangi Tür Eğitimin Daha İyi Olduğu	n	%
Annenin Bakması	11	22.0
Anaokulu	39	78.0
Bakıcı	-	-
Büyükanne	-	-
Toplam	50	100.0

b. Ebeveynlerin Anaokulu Yöneticileri ve Öğretmenleriyle İlişkileri

Çocuk eğitimi, ana-babanın tabii hakkı ve görevi olmakla birlikte, ana-baba bu hak ve görevini, çocuğu okul yaşına girdikten sonra öğretmenlerle paylaşır. Onun için okul ile aile daima birbirlerinin tamamlayıcısıdır. Unutmamalıdır ki, anaokulu ne kadar mükemmel olursa olsun, ne okul, ailenin; ne de öğretmen, annenin yerini alamaz. Birbirlerine daima yardımcıdırlar. (21).

Çocuk eğitiminde çalışmaların verimli olabilmesi için, öğretmenin aileyi, ailenin de öğretmeni yakından tanınması ve birbirleriyle ilişki kurmaları

çok önemlidir. Ancak bu ilişki karşılıklı konuşma ve anlaşmalarla çocuğu yakından tanıyarak problemlerin çözülmesini sağlayacak değer ve nitelikte olmalıdır. Bu münasebetlerle yönelişlerini öğrenerek buna göre hareket imkanını elde edebilmelidir. Öğretmen de çocuğun okul dışındaki durumunu en doğru olarak bu yol ile inceleyebilir. Okul ve ailenin bu teması daima iyi niyetle samimi bir hava içinde yapılmalı, bu görüşmeler çocuğun yanında olmamalıdır. Bu nevi hareket çocuğu zedeler, üzer. (22)

Çocuğun anaokulundaki durumu hakkında deneklerimizin % 2'si "çoğu zaman", % 98'i ise "bazen" bilgi aldıklarını belirtmişlerdir.

Tablo : 38- Çocuğun Anaokulundaki Durumu Hakkında Sık-Sık Bilgi Alıp- Almadıkları

Anaokulundaki Durumu Hakkında Bilgi Alış-Verişi	n	%
Çoğu Zaman	1	2.0
Bazen	49	98.0
Hiçbir Zaman	-	-
Toplam	50	100.0

Görüldüğü gibi deneklerimizin hemen hemen tamamı çocuğunun anaokulundaki durumu hakkında "bazen" bilgi aldıklarını belirttiler. Eğitimcilerden arada-sırada bilgi almanın yararlı olduğunu vurguladılar. Arada-sırada bilgi almanın çocuklarının anaokulundaki durumu hakkında bilgi edinmek için yeterli olduğunu belirttiler.

Tablo : 39- Anaokulu Yöneticileri ve Öğretmenleriyle Görüşmeleri Kimin Yaptığı

Görüşmeleri Kimin Yaptığı	n	%
Ben	36	72.0
Eşim	6	12.0
Eşim ve Ben	8	16.0
Büyükanne	-	-
Büyükbaba	-	-
Toplam	50	100.0

Anaokulu yöneticisi ve öğretmenleriyle görüşmeleri genellikle kimin yaptığı sorusuna % 72'si kendisinin; % 12'si eşinin; % 8'i ise eşiyle birlikte ilgilendiklerini belirtti. % 72'lik kesime giren deneklerimizden sadece bir erkek ebeveyn; % 12'lik kesime giren ebeveynlerin hepsi erkek ebeveynidir. Tüm bunlardan anlaşılıyor ki, kadın ebeveynler erkeklere oranla, çocuklarıyla daha fazla ilgeleniyorlar. Çalışan kadın hem ev işleriyle, hem de çocuğuyla ilgilenmektedir.

Ebeveynin anaokulu öğretmeni hergün görmek imkanına sahip olmaları dolayısıyla eğitimcilerle-ebeveyn arasında fikir ve bilgi alış-verişi ve karşılıklı anlayış geliştirme bakımından iyi bir fırsat sağlanmış olur.

Genellikle ebeveyn, kendi çocuklarının gelişimini aynı yaştaki diğer çocukların gelişimleri ile kıyaslamak, çocuğun eğitiminde elde edilen başarı

veya başarısızlıkları paylaşmak ve öğretmenin çeşitli meseleler üzerinde ne düşünmekte olduğunu öğrenmek isterler. (23)

3. Ebeveynlere Göre, Çocuğun Anaokulunda Edindiği Alışkanlıklar

Anaokuluna gitmesi, çocukla çevresindeki insanlar arasındaki gerginliği azaltır. Aslında anaokulunun en büyük faydalarından biri, anneyi çocuğun sürekli ilişkilerinden kurtarması ve rahat bir nefes almasını sağlamasıdır. (24) Bu konularda önemli bulgulardan biri, anaokulunda kazanılan toplumsallığın artmasıyla birlikte çocuğun daha bağımsız hareket etmesi, kişiliğini öne sürmesi, kendi çıkarları ve hakkı olduğunu sandığı şeyler için direnmesidir. (25) ancak çocuk açısından baktığımız zaman, anaokulu her çocuk için aynı özellikleri taşıyan bir çevre değildir. Küçüklerin hepsi aynı okula gittikleri halde, ne kadar çocuk varsa o kadar farklı durum vardır diyebiliriz.

Tablo : 40- Ebeveynlere Göre, Çocuğun Anaokulunda Edindiği Alışkanlıklar

Çocuğun Anaokulunda Edindiği Davranışlar	n	%
Olumlu	41	82.0
Olumsuz	3	6.0
Her İkisi de	6	12.0
Toplam	50	100.0

Deneklerimizin % 82'si çocukların anaokuluna başladıktan sonra olumlu; % 6' olumsuz; % 12'si ise her iki alışkanlığı da edindiğini belirttiler. Deneklerimizin % 82'lik kısmı, çocuklarının kendi yaşlarıyla oyun grubu

içinde olumlu alışkanlıklar edindiğini belirttiler. Deneklerimizin % 6'sı çocuklarının anaokuluna başlamadan önce olumsuz davranış göstermezken (özellikle küfür), başladıktan sonra birtakım olumsuz davranışlar edindiğini; deneklerimizin % 12'si ise hem olumlu hem de olumsuz alışkanlıklar edindiğini vurguladılar. Tüm deneklerimiz, çocuklarına verdiği eğitim açısından Kampüs Anaokulu'nun iyi nitelikli eğitim verdiği konusunda hem fikirdirler.

Deneklerimizin tümü, çocuğun anaokulundan edindiğine emin olduğu bir davranışını, öğretmenlerine “bazen” yansıttıklarını belirttiler.

Çalışmamızın kuramsal kısmında belirttiğimiz anaokulu, çocuklarda ve çocuklar vasıtasıyla geliştirdiği alışkanlıklarla, aile kurumu eğitim kurumları aracılığıyla yönlendirilir hipotezi doğrulanmıştır. Buna göre gerek ebeveyn-eğitici diyalogu, gerekse çocukların anaokulundan edindikleri alışkanlıklar, ebeveyn-çocuk ilişkisini etkilemektedir, diyebiliriz.

Kısaca; öğretmen, aile, okul çocuğu ciddiye almalıdır. Her olayda bir sebep-sonuç münasebeti vardır ve aranmalıdır. Ebeveyn, çocuğu kendi hevesine konu etmemelidir, hakkında kendi bilgisinin de en iyisi olduğu fikrine kapılmamalı, uzmanların eleştirilerine açık bulunmalıdır. Çünkü çocuğu anlayabilmek ve yorumlayabilmek bir bilim dalının bile harcı değildir, diyebiliriz.

II. BÖLÜMÜN REFERANS NOTLARI

1. TEZCAN, M., Eğitim Sos; Olgaç Matbaası, Ankara, 1988, s. 147.
2. KURTKAN, A., Sosyolojik Açıdan Eğitim Yoluyla Kalkınmanın Esasları, İktisat Fak. Yayınları, İstanbul, 1972, s.86.
3. Unesco Türkiye Milli Komisyonu (Çeviren: Ferhan Oğuzkan), Yetişkin Eğitim Terimleri, s. 54.
4. TATLIDİL, Ercan, Turizm Sosyolojisi Ders Notları, 1994, İzmir.
5. Türkiye'de Anne ve Çocukların Durum Analizi, T.C. Hükümeti-Unicef İşbirliği Programı, Ankara, Nisan 1991, s. 261.
6. a.g.e., s. 88-90
7. SAYIN, Önal, Aile Sosyolojisi, Ailenin Toplumdaki Yeri, E. Ü. Edeb. Fak. Yay., No: 57, Bornova-İzmir, 1990, s.54.
8. POURTOİS, J. P. Comment les meres enseignent a leur enfant (5-6 ans) P.U.F. 1979, s. 17.
9. UNAT ABADAN, Nermin, Toplumsal Değişme ve Türk Kadını, Türk Toplumunda Kadın, Derleyen Abadan Unat ve Arkadaşları, Araştırma, Eğitim Ekin Yayınları, 1982, s. 82.
10. YAVUZER, H., Ana-Baba Okulu ve Çocuk,-Ailede Çocuk Eğitimi, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1986, s. 40.
11. TUNCER, Oya, Çocuk ve Eğitim, Türk Eğitim Derneği Yayınları, Bildiri, Çocuk-Aile ve Çevresi, Yayına Hazırlayan: Dr. Nizamettin Koç, Şafak Matbaası, 1980, s. 6.

12. SARACALOĞLU, Asuman Seda, Türk ve Japon Öğretmen Yetiştirme Sistemlerinin Karşılaştırılması, E.Ü. Basımevi, E.Ü. Edeb. Fak. Yay., No: 65, Bornova, İzmir, 1992, s. 9.
13. ŞEMİN, R., Üniversiteye Giriş Sınavlarında Başarıya Tesir Eden Faktörler, İstanbul Üni., Tecrübi Pedagoji ve Çocuk Psikolojisi Bölümü, 1:13-14, 1996, s. 77.
14. KOÇ, Nizamettin, Çocuk ve Eğitim, Türk Eğitim Derneği Yayınları, Bilim Dizisi No: 3, Şafak Matbaası, Ankara, 1980, s. 153.
15. SARACALOĞLU, Asuman Seda, a.g.e., s. 40
16. TEZCAN, Mahmut, Eğitim Sos., 6. Basım, Ankara, 1991, s. 164.
17. a.g.e., s. 164.
18. a.g.e., s. 164.
19. Tercüme Eden: BİNGÖL, Gazanfer, Yaratıcı Çocuk Yuva Merkezi, Çocuklar ve Ebeveynleri İçin Müşterek Bir Hizmet, The Creative Nursery Center, A Unified Service to Children and Parents, 1948, s. 40.
20. YAVUZER, Haluk, a.g.e., s. 44-45
21. ERKUNT, Nimet, Okulöncesi Eğitimi ile İlgili Uygulamalı Çalışmalar”, İlköğretim Genel Müd. Yay., No: 6, M.E. Basımevi, İstanbul 1966, s. 13.
22. a.g.e., s. 13-14.

23. ÖZ, Feyzi, “Okulöncesi Eğitimi”, , Cumhuriyet Döneminde Eğitim, M.E.B. Yayınları; 91, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi: 1, İstanbul, 1983, s. 234.
24. T. JERSILD, Arthur, Colombia Ü., Eğitim Fak., Çeviren: GÜNCE, Gülseren, “S” Yayınları, Ankara, 1979, s. 294-295.
25. a.g.e., s.295

III. BÖLÜM

ANAOKULUNA GİDEN ÇOCUKLARIN SOSYALİZASYONLARI SÜRECİNDE EĞİTİCİLERİN ROLÜ

Anaokulunda, çocuğun yetişmesi hususunda öğretmenin rolü büyüktür. Anaokulunun dolayısıyla eğiticinin görevi, çocuğun öğrenime olan hayret verici kapasitesini bilerek ve çocuğun total gelişimine uygun bir çevre hazırlayarak onun evinde elde etmiş olduğu tecrübelerini daha zenginleştirmek ve eksik taraflarını tamamlamaktan ibarettir. (1)

Çocuğun anlaşılması, ancak insan olarak bir bütün halinde mümkün olduğu için öğretmen, evde cereyan eden şeylerin gündüz, anaokulunda çocuğun tavrı-hareketine ne suretle etki ettiğini ve gündüz anaokulunda kazandığı tecrübelerin ev hayatında çocuğun durumuna ne şekilde aksettiği hareketinin, onun his ve ihtiyaçlarını ifade yolu olduğunu bilmek zorundadır. Öğretmen çocukları müşahadede tecrübe sahibidir, çocukların en sebepsiz gibi görülen davranışlarının arkasında bile muayyen bir sebebin mevcut olduğunu bilir. (2)

Anaokulu eğiticileri, gerek özel toplantılarda, gerekse grup toplantılarında ebeveyne çeşitli yaş kategorilerindeki çocuklardan neler beklenebileceğini, ebeveyn tarafından yanlış anlaşılan çocuğun bazı davranışlarının doğal olduğunu ve bunun sebeplerinin neler olduğunu, çocuğun rehberliğinde en etkili bulunan metodların hangileri olduğunu izah etmek suretiyle hem bizzat ebeveyne, hem de çocuğa yardımcı olabilirler. aynı zamanda, eğitim personeli de mevcut tecrübe ve fikirleri paylaşmak, ebeveynle

yaptıkları, görüşmelerinde faydalanmak suretiyle bu alandaki anlayışlarını ve yardım etme yeteneklerini genişletmiş olurlar. (3)

Anaokulu, çocuklarda ve onlar vasıtasıyla ailelerde geliştirdiği alışkanlıklarla, sosyal bakımdan önemli bir etkisi sözkonusudur. (4) Küçük çocuğa göre, çevrenin (anaokulunda) en önemli kısmını bizzat öğretmeni oluşturur.

Örnekleme alanımızı oluşturan Kampüs Anaokulu'nda eğitimci olarak 7 öğretmen, 7 sınıf teyzesi ve yönetici-psikolog bulunmakta. Ancak biz 4 öğretmen, 3 sınıf teyzesi, ve yönetici- psikolog ile görüşebildik. Öğretmenlerin 3'ü görüşmeleri yaptığımız sırada izinli olduklarından görüşemedik. Sınıf teyzelerinin 3'ü ile görüşmeyi yeterli gördük; çünkü sınıf teyzelerinin, çocuk eğitiminde yetkin olmadıklarını sorularla ve yaptığımız görüşmelerle belirledik.

A- Eğitimcilerin Sosyo-Ekonomik Özellikleri

1. Eğitimcilerin Yaşı, Doğum Yeri ve Öğrenim Durumu

Kampüs Anaokulu'nda çalışan eğitimcilerin % 25'i (2'si) 24-29; % 75 'i (6'sı) ise 30-35 yaş arasındadır.

Tablo : 41- Eğitimcilerin Yaşı

Eğiticilerin Yaşı	n	%
24-29	2	25.0
30-35	6	75.0
Toplam	8	100.0

Eğiticilerin yaşları (çalışma yılları itibariyle) işlerinde deneyimli olduklarını gösteriyor, diyebiliriz. Çünkü yaş, eğitimciler için (yaşın ilerlemesiyle birlikte çocuklara davranış-tahammül derecesi farklılaşacak ve deneyim de artacaktır.) önemli bir unsurdur, denebilir.

Bilindiği gibi köken, sosyolojik araştırmalarda önemli bir unsurdur. Eğitimcilerin % 62.5'i; kent; % 37.5'i ise büyükşehir kökenlidir. Eğitimcilerin biri Erzurumlu, diğerleri ise Ege'li (biri Afyon-Dinar'lı, diğerleri İzmir'li) olduklarını belirttiler. Köy kökenli eğitimci yoktur.

Tablo : 42- Eğitimcilerin Doğum Yeri

Eğiticilerin Doğum Yeri	n	%
Köy	-	-
Kent	5	62.5
Büyükşehir	3	37.5
Toplam	8	100.0

Eğiticilerin, öğrenim durumu çocuklara verdikleri eğitim açısından önem arz etmektedir. Günümüzde gerek kreş, gerekse anaokulu öğretmenlerinin, öğrenim durumu istenen düzeyde değildir. Okulöncesi eğitim veren kreş ve anaokullarında görev yapan öğretmenlerin birçoğu kız meslek liselerinin çocuk eğitiminden muzundurlar. Çocuk eğitimi (ilk 6 yaş) alanında uzmanlaşmış (en az yükseköğretim veya fakülte mezunu) eğitimcilerin elinde daha olumlu sonuçlar vereceğini, söyleyebiliriz.

Görüşme yaptığımız eğitimcilerin % 37.5'i (tümü sınıf teyzesi) ortaokul, % 50'si (tümü öğretmen) Kız Meslek Lisesi; bir kişi (yönetici-psikolog) fakülte (E.Ü. Edeb. Fak. Psikoloji Bölümü) mezunudur.

Tablo : 43- Eğitimcilerin Öğrenim Durumu

Öğrenim Durumu	n	%
Ortaokul	3	37.5
Lise	4	50.0
Fakülte	1	12.5
Toplam	8	100.0

Çocuğun eğitimiyle bizzat ilgilenen, onunla bütün gün birlikte olan öğretmenlerin tümü, kız meslek lisesi-çocuk gelişimi bölümü mezunu (bir öğretmen, kız meslek lisesini bitirmeden ayrılmış ve daha sonra işe girebilmek için dışarıdan bitirmiş). Bir öğretmen, Erzurum Kız Meslek Lisesini, diğerleri ise İzmir'in çeşitli yerlerindeki kız meslek liselerini bitirmişler.

2. Eğitimcilerin Ebeveynlerinin Öğrenim ve Mesleki Durumu

Eğiticilerin babalarının % 62.5'i ilkokul; % 25'i ortaokul; % 12.5'i lise ve dengi mezunudur.

Tablo : 44- Baba Öğrenim Durumu

Baba Öğrenim Durumu	n	%
Okuma-Yazması Yok	-	-
Okur-Yazar	-	-
İlkokul	5	62.5
Ortaokul	2	25.0
Lise ve Dengi	1	12.5
Yüksekokul	-	-
Toplam	8	100.0

Annenin öğrenim durumuna baktığımızda; % 25'inin okuma-yazması yok; % 25'i okur-yazar; % 25'i ortaokul; % 25'i ise ilkokul mezunudur.

Tablo : 45- Anne Öğrenim Durumu

Anne Öğrenim Durumu	n	%
Okuma-Yazması Yok	2	25.0
Okur-Yazar	2	25.0
İlkokul	2	25.0
Ortaokul	2	25.0
Lise ve Dengi	-	-
Yüksekokul	-	-
Toplam	8	100.0

Oranlardan da görüldüğü gibi gerek babanın, gerek annenin öğrenim durumu oldukça düşük. Özellikle annelerde okuma-yazması olmayan ve sadece okuma-yazması olanların oranı % 50'dir.

Ebeveynlerinin mesleki durumuna bakıldığında; baba mesleği % 12.5'i memur; % 37.5'i esnaf; % 50'si ise işçidir. Annelerin ise tamamı ev kadınıdır.

Tablo : 46- Baba Mesleği

Baba Mesleği	n	%
Memur	1	12.5
İşadamı-Tüccar	-	-
Çiftçi	-	-
Serbest Meslek	-	-
Esnaf	3	37.5
İşçi	4	50.0
Toplam	8	100.0

Eğiticilerin eğitsel koşulları ve sahip olduğu değerler sisteminin ebeveynlerinin öğrenim durumu ve mesleki durumundan etkilendiklerini görüyoruz. Çocukların sosyal gelişimlerinde ve ailede verilen eğitimde çocuğu en fazla etkileyen varlığın anne olduğu gözlenmiştir. (5)

Eğiticilerin (öğretmen ve sınıf teyzeleri) yetiştikleri aile ortamı ve aldıkları eğitim düşünülürse, anaokulundaki çocukların sosyalizasyonları sürecinde ne kadar yararlı oldukları tartışma konusudur. Ancak görüştüğümüz tüm eğiticilerin deneyimli olduğunu tesbit ettik. Özellikle de görüştüğümüz 2

öğretmenin deneyimlerini çeşitli yazılı kaynaklarla pekiştirmiş olduğunu öğrendik. Bu 2 öğretmenin, çocuklara karşı davranışları ve tahammül derecelerinin diğer öğretmenlere göre daha farklı olduğunu gözledik.

Çocuk, birlikte yaşama ve çalışmayı öğrenirken, çocuğun ayrıntılarıyla kopya edeceği, sağlıklı bir öğretmen modeline ihtiyacı vardır. Bu sebeple anaokulu öğretmenin olumlu bir model oluşturmasının yanında, yeterli düzeyde pedagojik formasyona sahip olması ve mesleğini sevmesi gerekmektedir.

Bunun yanısıra anaokulu öğretmeni, çocuğun gelişimi ve uyumundaki karmaşık psikolojisiyle, ihtiyaç duyduğu çevre koşullarını bilebilmelidir.

Ancak burada, anaokullarının nitelikli olması, amacının çocukları barındırmak değil, başarılı bir eğitim vermek olması gerektiğini vurgulamak gerekir.

Anaokulu, aile dışına atılan ilk adım, ana-babadan alınan ilk özdeşim modelleri, çocuğun karakterinin biçimlenmesinde önemli bir kalıp niteliğini taşıyan kurumdur. Çocuk, kuralları da, toplumca kabul edilen davranışları da bu kurumda öğrenecektir. (6)

B- Eğiticilerin Anaokuluyla İlgili Düşünceleri

1. Eğiticilerin Anaokuluna Karşı Tutum ve Düşünceleri

Eğiticilerin, kendi çocuklarını anaokuluna göndermek isteyip-istememediklerini öğrenmek istedik. Bu sorumuza tüm eğiticiler, “anaokuluna gönderirim” cevabını verdiler. Görüştüğümüz öğretmenlerden birinin ve yönetici-psikoloğun halen çocuklarının anaokuluna devam ettiğini; diğer

öğretmenlerin çocuklarını ya daha önceden gönderdiklerini ya da ileride (3 yaşına geldiğinde) göndereceklerini belirttiler.

Bir eğiticinin (öğretmenin) ifadesine göre; “çocuk, anaokulu eğitimi almalı; çocuklar burada paylaşmanın ve arkadaşlığın yanısıra birçok faaliyete katılmaktadır. Tüm bunlar çocuğun gelişimine olumlu katkıda bulunmaktadır. Çocuk, ilkokula gittiğinde başarı yüzdeleri anaokuluna gitmeyen çocuklara göre daha yüksek olmaktadır.” şeklinde ifade etmiştir. Ayrıca eğiticilerin belirttiğine göre; evde yetişen çocuk anaokulunda eğitim gören çocuklara oranla daha sessiz ve pasif oluyor, şeklinde vurgulamışlardır.

Eğiticilerin tümü, çocukların oynayabilecekleri oyuncak ve malzemelerin erişebilecekleri yerlerde olduklarını belirttiler. Bizim de gözlemlerimize göre, sınıflar yaş gruplarına ayrılmış (her sınıfa bir çiçek adı verilmiş) ve oyuncaklar bu yaş gruplarına göre seçilip yerleştirilmiştir. Bahçede ise çeşitli yaş grubuna hitab edecek salıncak, kaydırak v.b. mevcuttur.

Tecrübeli bir eğitimci, iyi planlanmış ve düzenlenmiş bir oyun odasının derhal farkına varır. Tabii ki böyle bir oda, yeterince büyük ve aydınlatılmış, sıcak ve iyi aydınlatılmış olmalıdır. Çocuklar da büyükler gibi, karmakarışık olmayan yerleri, ışığı ve rengi severler. İyi yapılmış teçhizat ve oyun malzemesi, kazalardan kaçınılmasına yarar. Sandalye ve masalar dayanıklı ve uygun yükseklikte olmalıdırlar. Oyuncak ve malzemeler, çocukların yararlanabilmesi için temin edilmiş olduğundan onların kolayca erişebilecekleri yerlerde, açık raflarda muhafaza edilmeli, hatta nasıl kullanılacağı hususunda fikir verecek bir şekilde bırakılmalıdır. Örneğin; ev yapmak için kullanılan bloklar, odanın ev yapmaya kâfi derecede geniş yeri olan bir köşesine konulmalıdır. Yer müsait olduğu takdirde, her istedikleri

zaman oyun oynayabilmelerine imkan sağlamak üzere bahçede, yaş gruplarına göre taksim edilmelidir. (7)

Öğretmen, çocukların istifade edecekleri uygun teçhizat ve oyun malzemesinin seçiminden bizzat sorumlu olduğu gibi, çocukların bu teçhizattan faydalanmalarından da yine öğretmen sorumludur. Bahçede, çocuğun sevdiği malzeme (kil, su, boya) mevcut olmalı, böylece bölüntüsüz, oyun oynama yoluyla ilgi ve ihtiyaçlarını ifade etmiş olurlar (8)

Kısacası çocuk; hayatı, deneyimlerini oyunlarda, oyuncaklarda arkadaşlarıyla oynayarak edinir. Aile çevresinde bulamadığı gereçleri ve arkadaşları anaokulunda bulur. (9)

Anaokulunda çocuklar için yeterli araç-gereç olup-olmadığını sorduk. Buna göre eğitimcilerin % 25'i yeterli (2 öğretmen); % 37.5'i (sınıf teyzeleri) bu konuyla öğretmenlerin ilgilendiğini belirtti. Yine % 37.5'i (2 öğretmen) araç-gerecin genelde yeterli olduğunu, ancak çocukların oynayabilecekleri birçok oyuncağın ekonomik nedenlerden ötürü alamadıklarını belirtti.

Tablo : 47- Çocuklar İçin Yeterli Araç-Gerecin Olup-Olmadığı

Yeterli Araç-Gerecin Olup-Olmadığı	n	%
Yeterli	2	25.0
Genelde Yeterli	3	37.5
Birçok Araç-Gereç Elimizde Mevcut Değil	-	-
Yetersiz	-	-
Öğretmenler Bilir	3	37.5
Toplam	8	100.0

Yaptığımız gözlemlere göre anaokulunda çocuklar için gerekli araç-gereç ve oyuncak yeterlidir. Sınıflarda yaş düzeylerine göre çeşitli araç-gereç ve oyuncaklar mevcuttur. Ancak her geçen yıl çocuklar için farklı araç-gereç çıkıyor. Psikoloğa göre bu tip araç-gereç alımı için parasal durum müsait değildir.

Görüşme yaptığımız eğitimcilere göre Kampüs Anaokulun'da çocuklara verilen eğitim yeterlidir. Eğitimcilerin belirttiğine göre gerek özel anaokullarına göre, gerekse diğer kamu kesiminde çalışanların çocuklarını gönderdikleri anaokullarına göre Kampüs Anaokulu'nun çocuklara verdiği eğitim yeterlidir.

2. Eğitimcilerle, Ebeveynler Arasındaki İlişkiler

Öğretmen, aile ile yapacağı işbirliği sayesinde, çocuğun nasıl bir aileden geldiğini inceler; eğitimin başarısı için ihtiyaçlarının neler olacağını bu temaslar sonunda saptayabilir. Okul ile ev şartlarının beraber yürütülmesini,

çocuğun okulda gördüğü ilginin evde de devam etmesini temine çalışır (10) Öğretmen aileye çocuğun hangi arkadaşları seçtiğini tanıtmakta ve onların birbirlerine davetlerini sağlama hususunda yol gösterir. Bu beraberlik, çocuğun gruba katılmasına yardımcı olur. Böylece çocuklar, sosyal hayatın gerektirdiği düzgün davranışları da yaparaköğrenme fırsatını kazanırlar. (11)

Çocukların durumu hakkında eğitimcilerle-ebeveynler arasında bilgi alış-verişi çocukların eğitimine olumlu katkıda bulunacaktır.

Tablo : 48- Çocukların Durumu Hakkında Ebeveynlerle Bilgi Alış-Verişinde Bulunma Durumları

Bilgi alış-verişi	n	%
Her zaman	-	-
Çoğu Zaman	4	50.0
Bazen (Öğretmen Olmadığında)	3	37.5
Olağanüstü Durumlarda	1	12.5
Toplam	8	100.0

Çocukların durumu hakkında eğitimcilerin % 50'sinin (4'ü öğretmen) "çoğu zaman", % 37.5'inin "bazen" (hepsi sınıf teyzesi); yönetici-psikoloğun ise "olağanüstü" durumlarda ebeveynlerle görüştiklerini öğrendik. Öğretmenler, çocukların ebeveynleriyle çoğu zaman görüştiklerini bilgi alış-verişinde bulduklarını belirttiler. Psikolog ise, çocukların bir problemi olduğunda ebeveynlerle görüştüğünü belirtti.

Çocuğun okuldaki durumunu ebeveyne aktarma, çocuk için ne kadar önemliyse, evdeki durumu hakkında bilgiler edinmek de öğretmen ve psikolog için o kadar önemlidir. Çünkü çocuk, anaokulunda gösterdiği davranışları bazen evde yapmayabilir (hem iyi, he de kötü davranışlar söz konusu). Öğretmen-ebeveyn açısından bu bilgi alış-verişi gereklidir. Ebeveynin üstüne düşen görev (özellikle problemlı çocuklarda) evde çocuğunu gözlemlemek ve çocuğuna evde de en doğru eğitimi vermek için elinden geleni yapmaktır.

Tablo : 49- Çocuğun Aile İçersindeki Durumu Hakkında Eğitici-Ebeveyn Arasındaki Bilgi Alış-Verişi

Bilgi Alma Durumu	n	%
Her zaman	-	-
Çoğu Zaman	4	50.0
Bazen (Öğretmen Olmadığında)	3	37.5
Olağanüstü Durumlarda	1	12.5
Toplam	8	100.0

Çocuğun aile içersindeki durumu hakkında eğitimcilerin % 50'si (tümü öğretmen) "çoğu zaman"; % 37.5'i öğretmen olmadığında (sınıf teyzeleri); % 12.5'i (psikolog) olağanüstü durumlarda ebeveynlerle bilgi alış-verişinde bulduklarını belirttiler.

3. Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik Düşünceleri ve Tutumları

Anaokulundaki çocuk için arkadaşlık ve arkadaşlarıyla oynama çok önemlidir. Çocuklar, normal olarak beraber oldukları kişilerin, oyun

arkadaşları olmasını isterler. Onlarla oyun faaliyetlerini paylaşmak zorundadırlar. Bu dönemde çocuklar, kendileriyle oynayacak arkadaşlarını seçerler. Oyun arkadaşları her iki cinsten de olabilir (12)

Çocuklar, birbirleri ile kurdukları diyaloglardan hoş gitmeyen söz ve davranışlar da öğrenebilirler. Ancak bu durumda en başta eğitimciler müdahale etmeli mi? Çocuğun her davranışını-davranışlarını ebeveynlere bildirmeli mi? Yoksa önce psikolog-öğretmen işbirliği ile mi gidermeye çalışmalıdır?

Erkunt'a göre şayet çocuklar birbirlerinden hoş gitmeyen sözler de öğrenseler, bunun için telaş etmemelidir; çünkü çocuklar yeni duydukları her kelimeyi ve gördükleri hareketleri tekrarlamaktan hoşlanırlar. Bununla, kendilerinin birşeyler öğrendiklerini zannederler. Çocuk, zamanla kendi kendini kontrol etmeyi öğrenmektedir. (13)

Tablo : 50- Çocukların Arkadaş Seçimlerine Müdahale Edilip-Edilmediği

Çocukların Arkadaş Seçimlerine Müdahale Edilip- Edilmediği	n	%
Her zaman	-	-
Çoğu Zaman	-	-
Bazen (Öğretmen Olmadığında)	3	37.5
Gerektiğinde	5	62.5
Toplam	8	100.0

Çocukların arkadaş seçimlerine, eğitimcilerin % 37.5'i bazen (bu yanıt sınıf teyzeleri vermiştir); % 62.5'i (4 öğretmen ve psikolog) gerektiğinde

müdahale ettiklerini belirttiler. Öğretmenler ve psikolog, çocukların arkadaş seçimlerine her zaman müdahale etmenin doğru olmadığını, ancak zorunlu durumlarda gerekli olduğunu belirtmişlerdir.

Anaokulunun ruhu oyundur, çocuk bu okulda herşeyi oyun havası içinde ve oyun tekniğine uyarak yapar; okulun bütün etkinlikleri de buna göre düzenlenmelidir. Bunun içindir ki, anaokulunun plan ve programına göre çocuk, yapabileceği faaliyetlerle karşılaştırılmalı ve yapması gereken şeyleri öğrenmesine yardım edilmelidir. Böylece anaokulu; çocukların, eğlenerek, oynayarak öğrenecekleri ve kendi hayatlarını yaşayacakları, çocukları başıboş bırakan bir yer olduğunu söylemek de doğru değildir. Çocukları serbest bırakırken, aşırı ölçüsüz davranışlar önlenmelidir. (14)

Anaokulu çağı, çocuğun devamlı olarak hareket ihtiyacında bulunduğu devredir. Çocuk bu yaşlarda hiç durmaz, koşar, atlar, oynar, gürültü etmekten hoşlanır. Okul etkinlikleri çocuğun bu eğilimlerine uygun olarak düzenlenmelidir. (15)

Eğiticilerin tümü oyunun, anaokuluna giden çocuklar için (3-6 yaş) tıpkı yeme-içme ve soluk alma gibi vazgeçilmez olduğunu söylemişlerdir. Gözlerimize göre, anaokulundaki tüm oyuncaklar ve techizatın, oyun oynamaları için, personel tarafından tüm olanaklar zorlanarak en iyi duruma getirildiği belirlenmiştir.

Oyun esnasında çocuk aynı zamanda diğerleriyle birlikte çalışmaktan-oynamaktan tatminkârlık duyar ve mevcut güçlükleri öğrenir. Çeşitli sosyal yakınlaşma yollarını dener ve istediğini elde etme hususunda iyi yolları bulur. Çocuğun sosyal gelişiminin ilk safhası dokunma, gösterme, kuvvetle itme gibi

direkt temaslarla başlar. Anlaşma ve sosyal münasebet vasıtası olarak dilin verdiği büyüleyici imkan çocuğun çok istediği bir eşyaya hemen uzanırverme isteğinden de daha cazip gelir. (16)

Eğiticilerin çocuklara karşı tutumları, çocukların sosyal ve psikolojik gelişimleri açısından önemlidir. Eğiticilerin çocuklara karşı tutumlarını oranlarla belirledik. Eğiticilerin % 50'si (sınıf teyzeleri ve psikolog) çocuklara karşı bir anne gibi davrandıklarını, % 50'si (4 öğretmen) çocuklara karşı tutum ve davranışlarının duruma bağlı olarak değiştiğini belirtmişlerdir. Psikolog, çocuklarla sürekli birlikte olmadığını, ancak çocukların bir problemi olduğunda devreye girdiğini; bu yüzden çocuklara bir anne şefkati ile yaklaştığını, belirtti. Sınıf teyzeleri, çocuklarla ancak öğretmenleri olmadığında ilgilendiklerinden, problemlili çocuklara da bir anne şefkati gösterdiklerini söylediler. Öğretmenler ise çocuklarla bütün gün birlikte olduklarından çocuklara gerektiğinde bir öğretmen gibi, ama genellikle bir anne şefkati gösterdiklerini belirttiler.

Tablo : 51- Eğiticilerin Çocuklara Karşı Tutumu

Çocuklara Karşı Tutum	n	%
Genellikle Kendi Hallerine Bırakırım	-	-
Bir Anne Gibi Davranırım	4	50.0
Öğretmen Gibi Davranırım	-	-
Duruma Bağlı Olarak Değişir	4	50.0
Toplam	8	100.0

Eğiticilerin eğitim durumu ile çocuklara karşı tutumları arasındaki ilişkiyi inceledik ve ortaya şu sonuçlar çıktı: İlkokul mezunu eğiticilerin

tümünün, çocuklara karşı genellikle bir anne gibi davrandığını; fakülte mezunu psikoloğun ise çocuklara karşı davranışlarının, duruma bağlı olarak değiştiğini belirledik. Görülüyor ki eğitimcilerin çocuklara karşı tutumları, eğitime bağlı olarak değiştiği gibi buldukları konuma bağlı olarak da değişmektedir.

Tablo : 52- Eğitimcilerin Öğrenim Durumu ile Çocuklara Karşı Takındıkları Tutumları Arasındaki İlişki

Öğrenim Durumu / Takındıkları tutum	Genellikle Kendi Hallerine Bırakırım	Bir Anne Gibi Davranırım	Öğretmen Gibi Davranırım	Duruma Bağlı Olarak Değişir	Toplam
İlkokul	-	-	-	-	-
Ortaokul	-	3 100.0 75.0	-	-	3 37.5
Lise ve Dengi	-	-	-	4 100.0 100.0	4 50.0
Yüksekokul	-	-	-	-	-
Fakülte	-	1 100.0 25.0	-	-	1 12.5
Toplam	-	4 50.0	-	4 50.0	8 100.0

Oranlara baktığımızda ilkokul mezunu eğitimcilerin tümünün çocuklara karşı genellikle bir anne gibi davrandığını; fakülte mezunu psikoloğun yine aynı şekilde davrandığını; lise mezunu öğretmenlerin ise çocuklara karşı davranışlarının, duruma bağlı olarak değiştiğini gördük. O halde eğitimcilerin çocuklara karşı tutumları eğitime bağlı olarak değiştiği gibi, buldukları konuma bağlı olarak da değişmektedir, diyebiliriz.

Eğiticilerin, çocuklara kızdıklarında söz ve davranışlarıyla belli edip-etmediklerini oranlarla belirlediğimizde, beklenen sonuçlar çıkmıştır. Eğitimcilerin % 62.5'i çocuklara kızdıklarında "bazen" söz ve davranışlarıyla belli ettiklerini söylediler. Eğitimciler aynı zamanda yaş gruplarının özelliklerini, onlara karşı nasıl davranacaklarını bildiklerini (2 öğretmen deneyimlerle, bilgi-alış-verişleriyle; psikolog ise deneyim ve çocuklarla ilgili kitapları okuyarak) ve çocuklara kızdıklarında ya da yapmaması gereken bir davranışta bulduklarında, ilk olarak kızmaktan çok doğru olanı göstermeye çalıştıklarını vurguladılar. Ancak özellikle öğretmenler bazı istisnai durumlarda ellerinde olmadan kızdıklarını belirttiler. Sınıf teyzeleri ise çocuklara kızmanın, yetkileri dışında olduğunu söylediler.

Tablo : 53- Çocuklara Kızdıklarında Söz ve Davranışlarıyla Gösterip-Göstermedikleri

Kızdıklarında Söz ve Davranışlarıyla Gösterip Göstermedikleri	n	%
Her zaman	-	-
Çoğu Zaman	-	-
Bazen	5	62.5
Yetkili Değiliz	3	37.5
Toplam	8	100.0

Eğitcilerin ocuklara kızdıklarında takındıkları tutuma ek olarak, çocuklar söz dinlemediklerinde takındıkları tutumu öğrenmek istedik. Buna göre eğitcilerin % 62.5'i (4 ğretmen ve psikolog) ocuklar söz dinlemediklerinde nasihat ettiklerini; % 37.5'i (sınıf teyzeleri) ise öğretmenleri olmadığında (arada-sırada) nasihat ettiklerini belirledik.

Tablo : 54- ocuklar Söz Dinemediğinde Eğitcilerin Tutumu

Çocuklar Söz Dinlemediğinde Eğitcilerin Tutumu	n	%
Hibirsey yapmaz	-	-
Nasihat Eder	5	62.5
Arada-Sırada Nasihat Eder	3	37.5
Arada-Sırada Cezalandırır	-	-
Toplam	8	100.0

Eğitcilerin ğrenim durumu ile çocuklar söz dinlemediği zaman takındıkları tutum arasında anlamlı bir ilişki gördük.

Tablo : 55- Eğiticilerin Öğrenim Durumu ile Çocuklar Söz Dinlemediklerinde Takındıkları Tutum Arasındaki İlişki

Öğrenim Durumu	Hiçbirşey Yapmaz	Nasihat Eder	Arada-Sırada Nasihat Eder	Arada-Sırada Cezalandırır	Toplam
İlkokul	-	-	-	-	-
Ortaokul	-	-	3 100.0 100.0	-	3 37.5
Lise ve Dengi	-	4 100.0 80.0	-	-	4 50.0
Fakülte	-	1 100.0 20.0	-	-	1 12.5
Toplam	-	5 62.5	3 37.5	-	8 100.0

Tabloya baktığımızda ortaokul mezunu olanlar (% 37.5) çocuklar söz dinlemediklerinde arada-sırada nasihat ettiklerini; kız meslek lisesi ile fakülte mezunu olanların (% 62.5'i) ise nasihat ettiklerini gördük.

Öğretmenin çocuklarla olan münasebeti, hiçbir zaman onları kıracak, gücendirecek şekilde olmamalıdır. Direktifler tatlı bir sevgi havası içinde verilmeli, çocuk, bunların kendi iyiliği için olduğunu anlayabilmelidir. (17)

Çocuğun hoşla gitmeyen hareketlerinde onları tatlı sözlerle düşündürmeye fakat hiçbir zaman küçük düşürmemeye dikkat etmelidir. İnat eden, öfkelenen, grubu bozan çocuğu kendi haline bırakarak veya dikkatini başka tarafa çevirerek ilgisini çeken işlerle meşgul etmeye çalışmalıdır. (18)

Bunun için öğretmenin çok sakin olması, sinirlenmemesi gerekir. Aksi hal okulda intizamsızlık yaratabilir; sonuç olarak çocuk daimi şekilde huzurluk içinde kalır. Öğretmenin bu havayı yaratabilmesi, neşeli olması, hadiseleri, ufak kazaları çocuklara eğlenceli yönden gösterebilmesiyle mümkün olur. Güler yüzlü davranış, korkak, çekingen-içe kapanık çocukları da cesaretlendirir. (19)

Anaokuluna giden çocukların bazılarında uyum problemi, ebeveynlerden ayrılamama v.b. problemleri yaşanabilmektedir. Eğiticiler, çocukların problemlerini farketklerinden itibaren çözümlenmeye çalışmalıdırlar. Eğiticilerin çocukların bir problemi olduğunda ne yaptıklarını, oranlarla belirledik. Bu soruya eğiticilerin % 50'si (3 öğretmen ve psikolog) çocuklardan birinin problemi olduğunda ilk önce kendilerinin halletmeye çalıştıklarını; % 37.5'i (sınıf teyzeleri) genellikle öğretmenlerine bildirdiklerini; yönetici-psikolog ise eğer çocuğun öğretmeni problemine bir çözüm getiremediyse birlikte çözümlenmeye çalıştıklarını belirttiler. Bu arada problemin çözümünde ailenin de yardımı gerekiyorsa onlardan da yardım istediklerini, belirttiler.

Tablo : 56- Çocukların Bir Problemi Olduğunu Anladıklarında İlk Olarak Ne Yaptıkları

Çocukların Problemi Olduğunda Ne Yaptıkları	n	%
Kendim Halletmeye Çalışım	4	50.0
Okul Psikoloğuna Bildirim	-	-
Ailesine Bildirim	-	-
Genellikle Öğretmenine Bildirim	3	37.5
Öğretmeni ve Veliyle Konuşurum	1	12.5
Toplam	8	100.0

Tüm bunlara dayanarak eğitimciler, anaokuluna giden çocukların sosyalizasyonunda rol oynayan önemli etkenlerden biridir, diyebiliriz.

III. BÖLÜMÜN REFERANS NOTLARI

1. KANTARCIOĞLU, Selçuk, Anaokulunda Eğitim, M.E.B. Yayını, İstanbul, 1973, s. 38.
2. a.g.e., s. 38-39.
3. a.g.e., s. 39.
4. BAŞARAN, F., Psiko-Sosyal Gelişim, A.Ü. D.T.C.F. Yayınları, Ankara, 1974, s. 44.
5. a.g.e., s. 44.
6. OKTAY, Ayla, Okul Öncesi Dönemi, (3-6 Yaş), Ana-Baba Okulu, Remzi Kitabevi, Evrim Mat., İstanbul, 1993, s. 40.
7. a.g.e., s. 34.
8. YAVUZER, Haluk, Ana-Baba ve Çocuk, Ailede Çocuk Eğitimi, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1986, s. 190, 191.
9. DUFOYER, J. P., La naissance et le developpement de la personnalite dans la premiere annee de la vie, Paris, P.U.F., 1987, s. 119.
10. a.g.e., s. 120
11. BAŞARAN, F., a.g.e., s. 51
12. KERGOMARD, P., L'Edecation Maternelle dans L'ecole, Paris, 1968, s. 97.

13. ERKUNT, Nimet, Okulöncesi Eğitimi ile İlgili Uygulamalı Çalışmalar, İlköğretim Genel Müd., Yay. No: 6, Devlet Kitapları Müd., M. E. Basımevi, İstanbul, 1966, s. 13.
14. ÖZ, Feyzi, Okulöncesi Eğitim, Cumhuriyet Döneminde Eğitim, M.E.B. Yay: 91, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi: 1, İstanbul, 1983, s. 229.
15. ERKUNT, Nimet, a.g.e., s. 13.
16. ÖZ, Feyzi, a.g.e., s. 235.
17. ERKUNT, Nimet, a.g.e., s. 15.
18. ÜSTÜNOĞLU, Ülkü, Okulöncesi Öğretmenlerinin Uzaktan Öğretim Yöntemi ile Yerleştirilmesine Yönelik Program Modeli, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt : 3, Sayı: 1, s. 132.
19. a.g.e., s. 132-133.

SONUÇ

Bir toplumun sürekliliği ve gelişmesi için gerekli olan toplumsal bilincin bireylere kazandırılmasında ilk ve en önemli çevre, çocuğun içinde yaşadığı ailedir. Bu, çocuğun ilk sosyal çevresidir. Sosyal çevre, etkileşimin gerçekleştiği yerdir. Çocuğun toplumsallaşması, içinde yaşadığı ailenin tüm unsurlarının etkileşimi ile mümkündür.

Toplumsal değişme sürecinde ailenin yapı ve fonksiyonlarında da bir takım değişimler olmuştur. Endüstrileşme, göç, kentleşme ve bu maddi değişimlerin neden olduğu kültürel değerlerdeki değişme sonucu yapı, geleneksel geniş aileden çekirdek aileye doğru geçiş göstermiştir. Çekirdek ailede gerek kadının ekonomik yaşama atılması ile gerekse geniş ailedeki aile desteğinden yoksun olması nedeniyle çocuğun bakımı, eğitimi, sosyalleşmesi, bilgi ve beceri kazanması için bir takım yardımcı unsurlara ihtiyaç duyulmuştur. Bu fonksiyona cevap verecek olan ana-baba ailesi tampon kurumlar görevi görmektedir.

Yapısal-işlevselci yaklaşımda aile, toplum için belirli işlevleri yerine getiren toplumsal-bütünsel sistemin bileşenlerinden biri gibi dikkate alınmaktadır. Bu kuramsal yaklaşım, bireyi kararlar alan etkin bir kişiden çok roller ve statüler sistemiyle bağlı bir kişi gibi algılar. Aynı biçimde aileyi bir değişim ajanı gibi görmekten çok sistemin pasif bir ögesi gibi algılar.

Yapısal işlevselci yaklaşımda ailenin en önemli görevi ailenin üyelerini toplumsallaştırma ve koruma, böylece toplumun devamlılığını sağlamadır. Bu kurama göre aile, toplumun bir alt sistemidir ve kendinden küçük bir toplum değildir. Böylece ailenin toplumsallaştırma işlevinin temel amacı, çocuğa

toplumun temel fikirlerini, değerlerini ve kavramlarını iletmektir. Bu işlev, baba ve anne tarafından oynanan ebeveynlik rollerinin aracılığıyla yerine getirilir; ebeveynler, diğer toplumsal yapılarda da rolleri oynama sorumluluklarına sahiptirler.

İşlevselci tartişmada okullar toplumun temel değer ve normlarının transferinde önemli bir role sahiptir. Parsons, okulun sosyalizasyon işlevi üzerinde durmaktadır. Parsons, okulda çocuğa kişilik kazandırıldığını, çocuğa toplumsal sistemin temellerini oluşturan bütün değerlerin öğretildiğini açıklamaktadır.

Anaokuluna giden çocukların sosyalizasyonları sürecinde ebeveynlerin ve eğiticilerin rolünü belirlemek ve hipotezlerimizi sınamak amacıyla E.Ü. Kampüs Anaokulu'na devam eden çocukların ebeveynleriyle ve anaokulunda görevli eğiticilerle görüştük. Araştırmamızı amacımıza uygun şekilde sonuçlandırmak için anket, görüşme ve gözlem tekniğini kullandık. Alan çalışmamızda elde ettiğimiz veriler şöyle özetlenebilir:

Çalışmamızda alan araştırmamızı iki bölümde topladık. Bunlardan biri ebeveynlerle, diğeri eğiticilerle ilgili özellikleri irdelemeye çalıştığımız bölümlerdir.

Ebeveynlerin doğum yerlerine baktığımızda % 96'sının kent kökenli olduğunu gördük. Yaş gruplarına baktığımızda, en büyük oranın 30-35 yaş grubunda toplandığını gördük.

Deneklerin öğrenim durumlarına baktığımızda en fazla yığılım % 52 ile lise ve dengi, % 42 ile lisans ve lisans üstü mezunlarında olmuştur. Eşlerin

öğrenim durumu da en fazla % 54 ile lisans ve lisans üstü mezunlarında toplanmıştır.

Deneklerin % 40'ı öğretim elemanı, % 50'si memur, % 8'i de işçidir. Ebeveynlerin ekonomik özelliklerine bakıldığında % 50'sinin geliri 30 milyon ve daha fazladır. Ebeveynlerin, % 72'si 81-100 m² genişlikteki konutlarda oturmaktadır. Ailelerin % 26'sı otomobil, % 18'i ev, % 6'sı ev ve otomobile sahiptir. % 34'ü ise taşınır ve taşınmaz hiçbir mala sahip değildir. Çocukların % 76'sının kendisine ait bir odası vardır.

Ailede okunan yapıt türü, yapıtın içeriği ailenin sosyo-ekonomik bir göstergesi sayılabilir. Deneklerin % 58'i gazete ve dergi okumaktadır. Bilimsel yayınları okuyanların oranı ise % 42'dir. Deneklerin öğrenim düzeyi yükseldikçe bilimsel yayınları okuma oranı artmaktadır. Ailede dinlenen müzik türünü daha çok çocuklar belirlemektedir. Bu da aile ortamının demokratik ve sosyo-kültürel düzeyinin yüksek olduğunun göstergesidir. Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi yükseldikçe diğer boş zamanlarda katıldığı etkinlikler farklılaşmaktadır. Geliri 26 milyon veya daha fazla olan aileler, entellektüel becerileri artıran ve üst kültür düzeyinin belirtisi sayılan başta kitap okumak, sergi, konferans v.b. izlemek, sinema ve tiyatroya gitmek gibi boş zaman etkinliklerinde bulduklarını saptadık. Boş zaman etkinliğinin türünü belirlemede ikinci bir etkenin de öğrenim durumu olduğunu söyleyebiliriz. Ebeveynin öğrenim durumuna paralel olarak (özellikle kitap okuma, sinema ve tiyatroya gitme, sergi ve konferans izleme) diğer boş zamanları değerlendirmede farklılık ortaya çıkmıştır. Bunlar da bize ebeveynlerin sosyo-ekonomik düzeyinin, buna bağlı olarak sosyo-kültürel düzeyinin yükselmesiyle

çocuğun sosyalizasyon sürecinin daha ussal, planlı ve programlı bir biçimde gerçekleştirilir, hipotezini doğrulamaktadır.

Deneklerimizin % 82'si ailenin ekonomik durumu iyi olsa da çalışmaktan vazgeçmeyeceklerini (eşinin veya kendisinin) belirtmişlerdir. Deneklerimizin % 88'i kadınların hem ev kadını, hem de iş kadını rollerini birlikte yürütmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Ebeveynlerin çocuklarına karşı tutumları, kendi ebeveynlerinin tutumlarından etkilenir, diyebiliriz. Deneğin annesinin tutumu, babasının tutumuna oranla daha arkadaşça ve daha ilgili olduğu ortaya çıkmıştır. Ebeveynlerin çocuklarına karşı tutumlarına bakıldığında; % 84'ünün çocuğuna kızdığına karşısına alıp doğru olanı göstermektedir. Öğrenim düzeyi yükseldikçe deneklerimizin çocuklarına karşı tutumlarında yumuşama görülmektedir. Pourtois'ya göre, hoşgörülü bir eğitsel tutum, çocuğun gelişimi ve sosyalizasyonu sürecinde olumlu sonuçlar vermektedir. Bu duruma, özellikle üst sosyo-ekonomik ve kültürel bir çevrede karşılaşılmaktadır. Deneklerimizin yaşlarının artmasıyla çocuğuna kızdığına bulunduğu davranış "doğru olanı gösterme" yönünde değişiklik göstermektedir.

Çocukların % 54'ü aileden hiç kimseyi örnek almıyor. Çocukların % 24'ünün anne ya da babasını örnek aldığını görüyoruz; bunu da olağan karşılıyoruz. Çünkü anne ve baba en yakın özdeşim modelleridir. Günümüzde çocuğun dünya ile temas etmek suretiyle kazandığı tecrübeler ek olarak aynı zamanda televizyon da eğitim aracı görevi görmektedir. Ayrıca oyuncak sektörünün gelişmesi gibi nedenlerden ötürü çocuklar artık sadece aile bireylerini örnek almak zorunda kalmamaktadırlar.

Yaptığımız gözlem ve görüşmelerden anaokuluna giden çocukların daha çok TV kahramanlarını kendilerine örnek aldığını gördük. Bu da okulda etkileşim içinde buldukları arkadaşlarının etkili olduğu hipotezini doğrulamaktadır.

Ebeveynlerimizin % 92'si çocuklarının eğitiminde kitap ya da kitle iletişim araçlarından yararlanmaktadır. Bu da ebeveynlerin sosyo-kültürel ve öğrenim düzeylerinin yüksekliğini gösterir. Deneklerimizin % 96.5'i (28 denek) kardeşler arasında bir anlaşmazlık çıktığında haklı olanın yanında yer aldıklarını belirtmişlerdir.

Aileyle ilgili konulara bakıldığında, % 80'inin hep birlikte karar verdiğini görüyoruz. Aile yapısını oluşturan diğer bireylerle birlikte çocukların da görüşlerini almak, onları da karar mekanizmalarında etkili kılmak çocuğun sevildiğinin, kendisine önem ve değer verildiğinin kanıtıdır. Deneklerimizin öğrenim seviyesinin artmasıyla birlikte çocukların yanında aile münakaşası azalmaktadır.

Deneklerimizden % 42'si çocuğunun seçimine güvendiğini, % 34'ü ise güvenmediğini belirtmiştir. Yine % 72 gibi büyük bir oran çocuklarının arkadaş seçimlerine karışmadığını söylemiştir. Bu da ailenin demokratikliğinin bir göstergesidir, diyebiliriz.

Tüm bunlardan anlaşıldığı gibi, çocukların davranışları özgürlükçü bir tutum sergilemektedir. Ancak çocukların özgürlükçü davranış sergilemeleri yapısal-işlevselci çerçevenin dışına taşmaktadır, diyebiliriz. Bu da yapısal-işlevselci yöntemin eksikliğini göstermektedir.

Günümüzde çocuğun hayatında televizyonun büyük bir yeri vardır. Bu amaçla çocuğun günde kaç saat TV seyrettiğini belirledik. Buna göre % 56'sı günde iki saat TV seyretmektedir. Çocukların % 88'i seyrettikleri TV programlarını genelde kendisi belirlemektedir. Bu da aile ortamının, demokratik ve sosyo-kültürel düzeyinin göstergesidir. Çocukların TV programlarını seçmede, çocukların arkadaşları etkili olmaktadır.

Örnekleme alanımızı oluşturan anaokulunda eğitim gören çocukların % 30'una anaokuluna başlamadan önce büyükanne, % 56'sına yardımcı kadın bakmıştır. Deneklerimizin % 44'ü çocukları anaokuluna başladıktan sonra da aile büyüklerinin zaman zaman baktığını belirtmişlerdir.

Ebeveynlerin çocuğu için hangi tür eğitimi uygun gördüklerine baktığımızda, % 78'i anaokuluna göndermeyi uygun görmekte, % 22'si ise çocuğa annenin bakmasını uygun görmektedir. Ebeveynlerin % 98'i öğretmenlerle bazen görüştiklerini belirtmişlerdir. Deneklerimizin % 72'sinin anaokulu yöneticisi ve öğretmenleriyle bizzat kendilerinin görüştüğünü; % 12'sinin ise eşlerinin görüştüğünü saptadık (% 12'lik kesime girenlerin hepsi erkek). Bu da gösteriyor ki, kadın ebeveynler erkek ebeveynlere oranla çocuklarla daha fazla ilgileniyor. Deneklerimizin % 82'si çocukları, anaokuluna başladıktan sonra olumlu alışkanlıklar edindiğini belirtmişlerdir. Bu verilere göre çalışmamızın kuramsal kısmında belirttiğimiz anaokulu, çocuklarda ve çocuklar vasıtasıyla geliştirdiği alışkanlıklarla, aile kurumu eğitim kurumları aracılığıyla yönlendirilir hipotezi doğrulanmıştır. Buna göre gerek ebeveyn-eğitici diyalogu, gerekse çocukların anaokulundan edindikleri alışkanlıklar, ebeveyn-çocuk ilişkisini etkilemektedir, diyebiliriz.

Anaokuluna giden çocukların sosyalizasyonları sürecinde eğitimcilerin etkisi de söz konusudur. Anaokulunda, çocuğun yetişmesi hususunda öğretmenin rolü büyüktür. Eğitimcilerin % 75'i; 30-35, % 25'i ise 24-29 yaş arasındadır. Eğitimcilerin yaşının ilerlemesiyle birlikte çocuklara davranış tahammül derecesi ve deneyim artacaktır. Sosyolojik araştırmalarda köken önemli bir unsurdur. Eğitimcilerin tümü kent kökenlidir.

Eğitimcilerin ebeveynlerinin öğrenim durumuna baktığımızda babalarının % 62.5'i ilkokul, % 25'i ortaokul ve % 12.5'i ise lise ve dengi mezunudur. Anne öğrenim durumu ise % 25'inin okuma-yazması yok, % 25'i okur-yazar, % 25'i ortaokul ve % 25'i ilkokul mezunudur. Bunlara göre gerek annenin gerekse babanın öğrenim durumu oldukça düşüktür. Babaların % 12.5'i memur, % 37.5'i esnaf, % 50'si işçidir. Annelerin tamamı ev kadınıdır. Eğitimcilerin yetiştikleri aile ortamı ve aldıkları eğitim düşünülürse, anaokulundaki çocukların sosyalizasyonları sürecinde ne kadar yararlı oldukları tartışma konusudur.

Eğitimcilerin anaokuluna karşı tutum ve düşünceleri çocuğun eğitiminde önemli bir unsurdur. Tüm eğitimciler kendi çocuklarını da anaokuluna gönderme (bir kısmı gönderiyor) taraftarıdır. Eğitimcilerin tümü, çocukların oynayabilecekleri oyuncak ve malzemelerin çocukların erişebilecekleri yerlerde olduğunu belirttiler. Öğretmen, çocukların istifade edecekleri uygun teçhizat ve oyun malzemesinin seçiminden bizzat sorumlu olduğu gibi, çocukların bu teçhizattan faydalanmalarından da yine o sorumludur. Eğitimcilerin % 37.5'i anaokulunda bulunan araç-gerecin genelde yeterli, % 25'i yeterli, % 37.5'i ise öğretmenler bilir (sınıf teyzeleri) demiştir. Yaptığımız

gözlemlere göre anaokulunda çocuklar için araç-gereç ve oyuncak yeterlidir. Sınıflarda yaş düzeylerine göre çeşitli araç-gereç ve oyuncaklar mevcuttur.

Eğiticilerle-ebeveynler arasında bilgi alış-verişi, çocuğun eğitimi açısından önem taşımaktadır. Çocukların durumu hakkında eğiticilerin % 50'si çoğu zaman, % 37.5'i bazen, psikolog ise olağanüstü durumlarda ebeveynlerle görüştüğünü belirtmiştir. Eğiticilerin % 50'si çoğu zaman, % 37.5'i öğretmen olmadığında, % 12.5'i (psikolog) olağanüstü durumlarda çocuğun aile içersindeki durumu hakkında bilgi alış-verişinde bulduklarını belirtmişlerdir. Gerek eğitici-ebeveyn arasındaki bilgi alış-verişi, gerekse çocukların anaokulundan kazandıkları alışkanlıklarla aile kurumu, anaokulları aracılığıyla yönlendiriliyor, diyebiliriz. Bu da çalışmamızın kuramsal kısmında belirttiğimiz anaokulu, çocuklarda ve çocuklar vasıtasıyla ailelerde geliştirdiği alışkanlıklarla, ailesel kurumun eğitim kurumları aracılığıyla yönlendirilmesine olanak sağlamaktadır, hipotezimizi doğrulamıştır.

Çocukların arkadaş seçimlerine, eğiticilerin % 37.5'i bazen, % 62.5'i gerektiğinde müdahale ettiklerini belirttiler. Eğiticilerin tümü oyunun, anaokuluna giden çocuklar için (3-6 yaş) vazgeçilmez bir ihtiyaç olduğunu belirtmişlerdir. Oyun esnasında çocuk aynı zamanda diğerleriyle birlikte çalışmaktan-oynamaktan tatminkârlık duyar ve mevcut güçlükleri öğrenir. Çeşitli sosyal yakınlaşma yollarını dener ve istediğini elde etme hususunda iyi yolları bulur.

Eğiticilerin çocuklara karşı tutumları, çocukların sosyal ve psikolojik gelişimleri açısından önemlidir. Eğiticilerin % 50'si (sınıf teyzeleri ve psikolog) çocuklara karşı bir anne gibi davrandıklarını; % 50'si ise çocuklara karşı tutum ve davranışlarının (4 öğretmen) duruma bağlı olarak değiştiğini

belirtmişlerdir. Eğiticilerin çocuklara karşı tutumları, eğitime bağlı olarak değiştiği gibi buldukları konuma bağlı olarak da değişmektedir. Eğiticilerin, çocuklara kızdıklarını söz ve davranışlarıyla belli edip-etmediklerini oranlarla belirlediğimizde, beklenen sonuçlar çıkmıştır. Eğiticilerin % 62.5'i çocuklara kızdıklarında bazen söz ve davranışlarıyla belli ettiklerini söylediler. Eğiticilerin % 62.5'i (4 öğretmen ve psikolog) çocuklar söz dinlemediklerinde nasihat ettiklerini, % 37.5'i (sınıf teyzeleri) öğretmenleri olmadığında nasihat ettiklerini belirttiler. Eğiticilerin öğrenim durumunun yükselmesiyle, çocuklar söz dinlemediklerinde takındıkları tutum değişmektedir. Ancak eğiticilerin bu tutumları, konularıyla da ilişkilidir, diyebiliriz. Anaokuluna giden çocukların bazılarında uyum problemi, ebeveynlerden ayrılamama v.b. problemler yaşanabilmektedir. Eğiticilerin % 50'si (3 öğretmen ve psikolog) çocuklardan birinin problemi olduğunda ilk önce kendilerinin halletmeye çalıştıklarını; % 37.5'i (sınıf teyzeleri) genellikle öğretmenlerine bildirdiklerini belirttiler. Psikolog ise eğer çocuğun öğretmeni probleme bir çözüm getiremediyse, öğretmenle birlikte çözümlenmeye çalıştıklarını belirtmiştir. Bu arada problemin çözümünde ailenin de yardımı gerekiyorsa onlardan da yardım istediklerini belirttiler.

Tüm bunlara dayanarak eğiticiler, anaokuluna giden çocukların sosyalizasyonunda rol oynayan önemli etkenlerden biridir, diyebiliriz.

Sonuç olarak aile üyelerinin sosyo-ekonomik düzeyi çocukların sosyalizasyonları sürecine etki eden önemli faktörlerden biridir. Ayrıca çocuğun anaokuluna başlamasıyla TV programlarını ve TV kahramanlarını kendine örnek kişi olarak belirlemede sınıf arkadaşlarından etkilenmektedir.

Yine çocuğun anaokulna başlamasıyla birlikte aile kurumu eğitim kurumları aracılığıyla yönlendiriyor, diyebiliriz.

Bu çalışma, anaokuluna giden çocukların sosyalizasyonları sürecine ebeveynlerinin yanı sıra eğitimcilerinin, çocukların arkadaşlarının, büyükanne ve büyükbabalarının, TV kahramanlarının önemli bir etken olduğunu göstermektedir.

Araştırma alanı olarak E.Ü. Kampüs Anaokulunu belirlerken, anket ve görüşmelerimizi çeşitli statüde kişilerle (işçi, memur v.b.) gerçekleştirmei düşünmüştük. Ancak ebeveynlerimiz daha çok memur ve öğretim elemanı statüsündedir. İşçi statüsünde bulunan bir kısım ebeveynlerle birkaç görüşme ve anket için gittiğimiz halde görüşme imkanımız olmadı (Sadece 4 denegimiz işçidir). Bundan dolayı görüştüğümüz ebeveynlerin sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi yüksek çıkmıştır. Bu nedenle araştırmamız, toplumun sadece üst kesimini yansıtmıştır, diyebiliriz. Benzer konuda araştırma yapacak araştırmacılara farklı kesimlerin çocuklarını barındıran anaokullarını ele almalarını ve karşılaştırmalarını tavsiye edebiliriz.

KAYNAKÇA

- APPELBAUM, Richard P.'dan Aktaran Sevinç ÖZEN,** Sanayi Kasabasında Yaşam Biçimi ve Aile Yapısında Meydana Gelen Değişmeler, Soma Örneği, Bornova-İzmir, 1991.
- ARMAĞAN, İbrahim,** Yöntembilim-2, Bilimsel Araştırma Yöntemleri, D.E.Ü. Güzel Sanatlar Fak. Yay., No: 16/b, İzmir, 1983.
- BALAMİR, Nefise,** Kırsal Türkiye'de Eğitimin Yapısı ve Sorunları, O.D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, Ara Yayınları, Ankara, 1982.
- BAŞARAN, F.,** Psiko-Sosyal Gelişim, A.Ü.D.T.C.F. Yayınları, Ankara, 1974.
- BİLHAN, S.,** Eğitim Sosyolojisi, Ankara Üniversitesi Fak. Yayınları, Ankara, 1986.
- Tercüme Eden: BİNGÖL, Gazanfer,** The Creative Nursery Center, A Unified Service to Children and Parents, 1948.
- DUFOYER, J.P.,** La Naissance et le Developpement de la Personnalite dans la Premiere Annee de la vie, Paris, P.U.F., 1987.
- DURAL, Nilay,** Üniversite Öğretim Elemanı Kadınları Üzerine Bir Araştırma, E.Ü., Sos. Bil. Ens. Kurumlar Sos. Ana Bilim Dalı Y.L.T, Bornova-İzmir, 1986.
- EKŞİ, A.,** Çocuk, Genç, Ana-Babalar, Bilgi Yayınları, Özel Dizi 27, Ankara, 1990.

KAYNAKÇA

- APPELBAUM, Richard P.'dan Aktaran Sevinç ÖZEN,** Sanayi Kasabasında Yaşam Biçimi ve Aile Yapısında Meydana Gelen Değişmeler, Soma Örneği, Bornova-İzmir, 1991.
- ARMAĞAN, İbrahim,** Yöntembilim-2, Bilimsel Araştırma Yöntemleri, D.E.Ü. Güzel Sanatlar Fak. Yay., No: 16/b, İzmir, 1983.
- BALAMİR, Nefise,** Kırsal Türkiye'de Eğitimin Yapısı ve Sorunları, O.D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, Ara Yayınları, Ankara, 1982.
- BAŞARAN, F.,** Psiko-Sosyal Gelişim, A.Ü.D.T.C.F. Yayınları, Ankara, 1974.
- BİLHAN, S.,** Eğitim Sosyolojisi, Ankara Üniversitesi Fak. Yayınları, Ankara, 1986.
- Tercüme Eden: BİNGÖL, Gazanfer,** The Creative Nursery Center, A Unified Service to Children and Parents, 1948.
- DUFOYER, J.P.,** La Naissance et le Developpement de la Personnalite dans la Premiere Annee de la vie, Paris, P.U.F., 1987.
- DURAL, Nilay,** Üniversite Öğretim Elemanı Kadınları Üzerine Bir Araştırma, E.Ü., Sos. Bil. Ens. Kurumlar Sos. Ana Bilim Dalı Y.L.T, Bornova-İzmir, 1986.
- EKŞİ, A.,** Çocuk, Genç, Ana-Babalar, Bilgi Yayınları, Özel Dizi 27, Ankara, 1990.

- ERKUNT, Nimet**, Okulöncesi Eğitimi ile İlgili Uygulamalı Çalışmalar, İlköğretim Genel Mü. Yay., No: 6, Devlet Kitapları Müd., M.E. Basımevi, İstanbul, 1966.
- GÜRKAN, Tanju**, Neden Okulöncesi Eğitim, A.Ü. Eğitim Fak. Dergisi, Ankara, 1982.
- GÜVENÇ, Bozkurt**, Japon Kültürü, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Sosyal ve Felsefi Eserler, 2. Baskı, Seri Dizisi: 21, Ankara, 1983.
- Aktaran: HEUGAS-DERRASPEN, Henri**, Analise Structurale et Ideologies Politiques Memoire, D.E.S. Sciences Politiques, Bordeaux, 1969.
- KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem**, Aile-İçi Etkileşim ve İlişkiler, Bir Aile Değişme Modeli Önerisi, Türkiye’de Ailenin Değişimi, Türk Sosyal Bilimler Derneği, Ankara, 1984.
- KANTARCIOĞLU, Selçuk**, Anaokulunda Eğitim, M.E.B. Yayını, İstanbul, 1973.
- KERGOMARD, P.**, L’Edicotion Maternelle dans L’Ecole, Paris, 1968.
- KIRAY, Mübeccel’den Aktaran Emre KONGAR**, Topumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1981.
- KIZILÇELİK, Sezgin**, Sosyoloji Teorileri : 2, Akın Matbaası, Konya, 1992.
- KOÇ, Nizamettin**, Çocuk ve Eğitim, Türk Eğitim Derneği Yayınları, Bilim Dizisi No: 3, Şafak Matbaası, Ankara, 1980.

- KONGAR, Emre**, Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1981.
- KÖSEMİHAL, N. Şazi**, Türkiye'nin Düzeni Üzerine, Sosyoloji Dergisi, İ.Ü. Edeb. Fak., İstanbul, 1968.
- KURTKAN, A.**, Sosyolojik Açıdan Eğitim Yoluyla Kalkınmanın Esasları, İktisat Fak. Yay., İstanbul, 1972.
- OĞUZKAN, Şükran ve ORAL, Güler**, Okulöncesi Eğitimi, M.E. Basımevi, İstanbul, 1983.
- OKTAY, Ayla**, Türkiye'de Okulöncesi Dönemi, Marmara Ü. Atatürk Eğitim Fak., Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı: 2, İstanbul, 1990.
- OKTAY, Ayla**, Okulöncesi Eğitimi (3-6 Yaş), Ana-Baba Okulu, Remzi Kitabevi, Evrim Matbaası, İstanbul, 1993.
- ORAL, Güler ve OĞUZKAN, Şükran**, Orta Dereceli-Kız Teknik Öğretim Okulları, Okulöncesi Eğitimi, M.E.B. Yayınları: 92, İstanbul, 1993.
- OSKAY, Ülgen**, Geçiş Dönemi Tipi Olarak Zonguldak Kömür Havzası Maden İşçisi, E.Ü. Edeb. Fak. Yayınları, İzmir 1983.
- ÖZ, Feyzi**, Okulöncesi Eğitim, Cumhuriyet Döneminde Eğitim, M.E.B. Yay; 91, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi: 1, İstanbul, 1983.
- ÖZEN, Sevinç**, Gecekondu Ailelerinde Bireylerarası Etkileşim, E.Ü. Sos. Bil. Ens. Y.L.T., İzmir, 1984.

- PARSONS, T.**, Societies; Evolutionary And Comporative Perspektives, Prentice-Hall, New Jersey, 1966.
- POURTOİS, J.P.**, Comment le meres Enseignent a leur Enfant (5-6 ans), P.U.F., 1979.
- RAZON, N.**, Çalışan Anne ve Çocuk, İstanbul Ü. Edeb. Fak. Yayını, İstanbul, 1983.
- SARACALOĞLU, Asuman, Seda**, Türk ve Japon Öğretmen Yetiştirme Sistemlerinin Karşılaştırılması, E.Ü. Basımevi, E.Ü. Edeb. Fak. Yay., No: 65, Bornova-İzmir, 1992.
- STACEY, Margaret'den Aktaran Sevinç ÖZEN**, Methods of Social Research, Pergamon Press, Oxford, 1980.
- SAYIN, Önal**, Aile Sosyolojisi, Ailenin Toplumdaki Yeri, E.Ü. Edeb. Fak. Yay., No: 57, Bornova-İzmir, 1990.
- SAYIN, Önal**, Aile-İçi İlişkilerin Toplum ve Birey Boyutunda Çözümlemesi, Sosyoloji Dergisi, E.Ü. Edeb. Fak. Yayını, İzmir, 1987.
- ŞEMİN, R.**, Üniversiteye Giriş Sınavlarında Başarıya Tesir Eden Faktörler, İstanbul Üniversitesi, Tecrübi Pedagoji ve Çocuk Psikolojisi Bölümü, 1:13-14, 1996.
- TAN, M.**, Toplum Bilimine Giriş, Ankara Ü. Eğitim Fak. Yayını, Ankara, 1981.
- TATLIDİL, Ercan**, Turizm Sosyolojisi Ders Notları, İzmir, 1994.
- TATLIDİL, Ercan**, Eğitim Sosyolojisi, Makale, İzmir, 1993.

- T.C. Hükümeti-Unicef İşbirliği Programı, Türkiye’de Anne ve Çocuklarının Durum Analizi, Ankara, Nisan 1991.**
- TEZCAN, M.,** Eğitim Sos., Olgaç Matbaası, Ankara, 1988.
- TUNCER, Oya,** Çocuk ve Eğitim, Türk Eğitim Derneği Yayınları, Çocuk-Aile ve Çevresi, Bildiri, Yayına Hazırlayan: Nizamettin Koç, Şafak Matbaası, 1980.
- T. JERSILD, Arthur,** Colombia Ü., EğitimFak., Çeviren: GÜNCE, Gülseren, “S” Yayınları, Ankara, 1979.
- UNAT, Nermin, Abadan,** Toplumsal Değişme ve Türk Kadını Makalesi, Türk Toplumunda Kadın, Sosyal Bilimler ve Ekin Yayınları, Ankara, 1982.
- UNESCO-Türkiye Milli Komisyonu, Yetişkin Eğitim Terimleri, Çeviren: Ferhan OĞUZKAN.**
- ÜSTÜNOĞLU, Ülkü,** Okulöncesi Öğretmenlerinin Uzaktan Öğretim Yöntemi ile Yerleştirilmesine Yönelik Program Modeli, Anadolu Ü., Eğitim Fak. Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 1.
- YAVUZER, Haluk,** Çocuk Psikolojisi, Remzi Kitabevi, 12. Baskı, İstanbul, 1993.
- YAVUZER, Haluk,** Ana-Baba ve Çocuk, Ailede Çocuk Eğitimi, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1986.
- YÖRÜKOĞLU, Atalay,** Değişen Toplumda Aile ve Çocuk, Özgür Yayın-Dağıtım, 4. Baskı, İstanbul, 1992.
- ZEMBAT, Rengin,** Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Yönetici Özellikleri, M.Ü., Atatürk Eğitim Fak. Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı: 6, İstanbul 1994.

TABLO LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
1. Deneğin Doğum Yeri	46
2. Deneğin Yaşı	47
3. Deneğin Öğrenim Durumu	48
4. Eşinin Öğrenim Durumu	49
5. Deneğin Mesleki Durumu	50
6. Eşin Mesleki Durumu.....	51
7. Haneye Giren Toplam Aylık Gelir	52
8. Konut Durumu	53
9. Ailenin Sahip Olduğu Taşınır-Taşınmaz Mallar	54
10. Çocuğun Kendine Ait Odasının Olup-Olmadığı	55
11. Okunan Yapıt Türü	56
12. Deneklerin Eğitim Durumu ve Ailede Okunan Yapıt Arasındaki İlişki	57
13. Dinlenen Müzik Türü.....	58
14. Ailenin Geliri ile Diğer Boş Zamanlarda Katıldığı Etkinlik Arasındaki İlişki.....	60
15. Deneklerin Öğrenim Durumu ile Ailenin Boş Zamanlarda Katıldığı Etkinlik Arasındaki İlişki	61
16. Çocuk Sahibi Kadınların Çalışması Konusunda Düşünülenler.....	63
17. Bir Kadın İçin İdeal Yaşam Biçimi.....	64
18. Çocukluğunda Babasının Deneğe Karşı Tutumu.....	66

19. Çocukluğunda Annesinin Deneğe Karşı Tutumu	67
20. Çocuğuna Kızdığında Hangi Davranışta Bulunduğuy.....	68
21. Deneklerin Öğrenim Durumu ve Çocuğuna Kızdığında Hangi Davranışta Bulunduğuy	69
22. Deneklerin Yaşı ve Çocuğuna Kızdığında Hangi Davranışta Bulunduğuy	70
23. Eşin Eğitim Durumu ve Çocuğuna Kızdığında Hangi Davranışta Bulunduğuy.....	71
24. Çocuğun Tutum ve Davranış Bakımından Kimi Örnek Aldığı	73
25. Ebeveynlerin Çocuk Eğitiminde Kullandıkları Araç-Gereçler.....	74
26. Kardeşler Arasında Bir Anlaşmazlık Çıktığında Ebeveynin Müdahale Edip-Etmediğı.....	75
27. Aileye İlişkin Konularda Kimin Karar Verdiği	76
28. Çocuğun Yanında Aile Münakaşası.....	77
29. Deneklerin Öğrenim Durumu ve Çocuğunun Yanında Eşiyile Münakaşa Edip-Etmediğı	78
30. Çocuğun Seçimine Güvenip-Güvenmedikleri	79
31. Ebeveynin Çocuğun Arkadaş Seçimine Karışıp-Karışmadığı.....	81
32. Çocuğun Günde Kaç Saat TV Seyrettiğı.....	82
33. Çocuğun Hangi Programları İzleyeceği Konusunda Kimin Karar Verdiği	83
34. Çocuğa Anaokuluna Başlamadan Önce Kimin Baktığı	86

35. Çocuğa Zaman Zaman Diğer Aile Büyüklerinin Bakıp-Bakmadığı.....	87
36. Çocukla Daha Çok Kimin İlgilendiği.....	88
37. Çocuk İçin Hangi Tür Eğitimin Daha İyİ Olduğu	89
38. Çocuğun Anaokulundaki Durumu Hakkında Sık-Sık Bilgi Alıp-Almadıkları.....	90
39. Anaokulu Yöneticileri ve Öğretmenleriyle Görüşmeleri Kimin Yaptığı.....	91
40. Ebeveynlere Göre, Çocuğun Anaokulunda Edindiği Alışkanlıklar.....	92
41. Eğiticilerin Yaşı	98
42. Eğiticilerin Doğum Yeri.....	99
43. Eğiticilerin Öğrenim Durumu.....	100
44. Baba Öğrenim Durumu	101
45. Anne Öğrenim Durumu.....	101
46. Baba Mesleği	102
47. Çocuklar İçin Yeterli Araç-Gerecin Olup-Olmadığı	106
48. Çocukların Durumu Hakkında Ebeveynlerle Bilgi Alış-Verişinde Bulunma Durumları	107
49. Çocuğun Aile İçerisindeki Durumu Hakkında Eğitici-Ebeveyn Arasında Bilgi Alış-Verişı.....	108
50. Çocukların Arkadaş Seçimlerine Müdahale Edilip-Edilmediği.....	109

51. Eğiticilerin Çocuklara Karşı Tutumu.....	111
52. Eğiticilerin Öğrenim Durumu ile Çocuklara Karşı Tutumları Arasındaki İlişki.....	112
53. Çocuklara Kızdıklarında Söz ve Davranışlarıyla Gösterip- Göstermedikleri.....	113
54. Çocuklar Söz Dinlemediğinde Eğiticilerin Tutumu.....	114
55. Eğiticilerin Öğrenim Durumu ile Çocuklar Söz Dinlemediklerinde Takındıkları Tutum Arasındaki İlişki.....	115
56. Çocukların Bir Problemi Olduğunu Anlattıklarında İlk Olarak Ne Yaptıkları.....	117

EBEVEYNLER İÇİN HAZIRLANMIŞ SORU KAĞIDI

1. Cinsiyetiniz?

1() Kadın 2() Erkek

2. Yaşınız?

1() 24-29 2() 30-35 3() 36-41

4() 42-47 5() 48-53 6() 54-59

3. Doğum yeriniz?

1() Köy 2() Kent 3() Büyükşehir

4. En son mezun olduğunuz okul nedir?

1() İlkokul 2() Ortaokul 3() Lise ve dengi

4() Yüksekokul 5() Fakülte

5. Mesleğiniz?

1() Öğretim görevlisi 2() Memur

3() İşçi 4() Diğer

6. Medeni durumunuz?

1() Evli 2() Dul 3() Boşanmış

7. Eşinizin eğitim durumu?

1() İlkokul 2() Ortaokul 3() Lise ve dengi

4() Yüksekokul 5() Fakülte

6() Diğer

8. Eşinizin mesleği?

1() Öğretim görevlisi 2() Memur

3() Serbest meslek 4() İşçi

5() Diğer

9. Çocukluğunuzda babanızın size karşı tutumu nasıldı?

1() Arasıra döverdi 2() Sık sık döverdi

3() Bana arkadaşı gibi davranırdı

4() Kötü davranışım olduğunda bana nasihat verirdi

5() Hemen her davranışımı hoş görürdü

6() İlgisiz kalıdı 7() Diğer

10. Annenizin size karşı tutumu nasıldı?

1() Arasıra döverdi 2() Sık sık döverdi

3() Bana arkadaşı gibi davranırdı

4() Kötü davranışım olduğunda bana nasihat verirdi

5() Hemen her davranışımı hoş görürdü

6() İlgisiz kalırdı 7() Diğer

11. Aile yapınız?

1() Çekirdek aile 2() Geleneksel geniş aile

3() Parçalanmış aile

12. Ailenizin geliri?

1() 10-14 milyon 2() 14-18 milyon

3() 18-22 milyon 4() 22-26 milyon

5() 26-30 milyon 6() 30 ve daha yukarı

13. Oturduğunuz evin genişliği?

1() 40 m² 2() 41-60 m² 3() 61-80 m²

4() 81-100 m² 5() 101-120 m²

6() 121 m² ve daha yukarı

14. Evinizde çocuğunuza ait bir odası var mı?

1() Evet 2() Hayır

15. Aileniz aşağıdakilerden hangilerine sahiptir?

1() Bilgisayar 2() Otomobil 3() Ev

4() Yazlık 5() Hiçbiri

16. Ailenizde hangi tür kitaplar okunur?

1() Yabancı klasikler 2() Yerli klasikler

3() Dizi romanlar 4() Fotoroman vb.

5() Diğer (Gazete, dergi vb.)

17. Ailenizde hangi tür müzik dinlenir?

1()Klasik batı müziği 2()Klasik Türk müziği

3() Türk halk müziği 4()Arabesk müzik

5() Hafif Batı ve Türk müziği

6() Diğer

18. Aileniz boş zamanlarında aşağıdaki etkinliklerden hangisine katılır?

1() Evde oturur 2() Pikniğe gider

3() TV izler 4() Sinema ve tiyatroya gider

5() Kitap okur

6() Sergiye, konferansa vb. gider

7() Seyahat eder 8() Ev ziyaretlerine gider

9() Diğer

19. Çocuk sahibi kadınların çalışması konusunda ne düşünüyorsunuz?

1() Çocuk sahibi kadınlar çalışmamalıdır

2() Çocukları okula gidinceye dek çalışmamalıdır

3() Paraya ihtiyacı olöası durumunda evi ve çocukları için çalışmalıdır

20. Sizce bir kadın için ideal yaşam biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

1() İyi bir anne ve eş olması

2() Belli bir meslek eğitimi görüp, gerektiğinde onu kullanması

3() Ev kadını ve iş kadını rollerini birleştirerek yürütmesi

21. Çalışma yaşamı, bir kadının iyi bir anne ve eş olmasını önler mi?

1() Önler 2() Bir ölçüde önler

3() Önlemez

22. Çocuğun anne ve babası öz mü, üvey mi?

1() Her ikisi de öz 2() Annesi öz

3() Babası öz

23. Çocuğunuzun yanınında eşinizle münakaşa eder misiniz?

1() Çoğu zaman 2() Bazen

3() Hiçbir zaman

24. Çocuğunuzu eğitirken kitaplar, kitle haberleşme araçları vb'den yararlanırmısınız; yoksa anne ve babanızdan gördüğünüz yetiştirme sistemini aynen çocuğunuza da uygular mısınız?
- 1() Kitap ya da kitle iletişim araçlarından yararlanırım
- 2() Hem kitle haberleşme araçları ve kitaplardan hem de anne ve babamdan gördüğüm şekilde
- 3() Sadece anne ve babamdan gördüğüm şekilde
25. Ailenizle ilgili konularda genellikle kimler karar veriyor?
- 1()Ben 2()Eşim 3()Eşim ve ben
- 4() Çocuklar 5() Aile bireylerinin hepsi
- 6() Diğer
26. Çocuğunuz anaokuluna başlamadan önce çocuğunuza kim bakıyordu?
- 1() Annesi 2() Büyükanne/Büyükbaba
- 3() Kızkardeş / Görümce
- 4() Yakın bir akraba
- 5() Daha büyük çocuklar
- 6() Yardımcı kadın 7() Komşu
- 8() Diğer
27. Çocuğunuza zaman zaman diğer aile büyüklerinin baktığı oluyor mu?
- 1() Evet 2() Hayır

28. Çocuğunuzla daha çok kim ilgilenir?
- 1()Ben 2()Eşim 3()Büyükanne
- 4() Büyükbaba
29. Anaokulu yöneticileri ve öğretmenleri ile çocuğunuzla ilgili görüşmeleri genellikle kim yapar?
- 1()Ben 2()Eşim 3()Eşim ve ben
- 4() Büyükanne 5() Büyükbaba
- 6() Diğer
30. Çocuğunuz tutum ve davranış bakımından kimi örnek alıyor?
- 1()Beni 2()Eşimi 3()Büyükannesini
- 4() Büyükbabasını 5() Kardeşini
- 6() Diğer 7() Hiçbiri
31. Çocuğunuza kızdığınızda aşağıdaki davranışlardan hangisinde bulunursunuz?
- 1() Uyarıda bulunurum 2() Karşıma alır doğru olanı gösteririm. 3() Döverim
- 4() Konuya ilgisiz kalırım 5() Hoşgörülü davranırım 6() Diğer
32. Eşiniz çocuğunuza kızdığında aşağıdaki davranışlardan hangisinde bulunur?
- 1() Uyarıda bulunur
- 2() Karşısına alır doğru olanı gösterir
- 3() Döver 4() Konuya ilgisiz kalır
- 5() Hoşgörülü davranır 6() Diğer

33. Çocuğunuzun genellikle en uygun olanı seçeceğine ve doğrusunu yapacağına güvenir misiniz?

- 1() Güvenirim 2() Biraz güvenirim
3() Güvenmem 4() İlgisiz kalırım
5() Hiçbiri

34. Çocuğunuzun arkadaş seçimine karışır mısınız?

- 1() Karışırım 2() Genellikle karışmam
3() Bazen karışırım 4() Diğer

35. Çocuğunuzun kardeş veya kardeşleriyle ilişkileri nasıldır ?

- 1() Çok iyi 2() İyi 3() Orta
4() Bazen iyi 5() Kötü 6() Diğer

36. Kardeşler arasında bir anlaşmazlık çıktığında hemen müdahale eder misiniz?

- 1() Hemen müdahale ederim
2() Arada sırada müdahale ederim
3() Her zaman haklı olanı kayırırım
4() İlgisiz kalırım
5() Diğer

37. Çocuğunuz anaokuluna başladıktan sonra olumlu yada olumsuz ne tür alışkanlıklar kazandı ?

- 1() Olumlu 2() Olumsuz 3() Her ikisi de
4() Diğer

38. Çocuğunuz günde kaç saat TV seyrediyor?

- 1() 1 saat veya daha az 2() 2 saat
3() 3 saat 4() 4 saat 5() 5 saat ya
da daha fazla

39. Siz hangi programları izleyeceği konusunda yol gösterir misiniz?

- 1() Genelde kendisi karar verir
2() Eşim yada ben hangi programları izleyeceğine karar veririz.
3() Hemen bütün rogramları bizimle seyrediyor
4() Diğer

40. Çocuğunuzun spor vb. etkinliklere katılması için teşvik ediyor musunuz?

- 1() Evet 2() Hayır 3() Diğer

41. Sizce çocuğunuz için hangi tür eğitim daha iyidir ?

- 1() Annenin bakması 2() Anaokulu
3() Bakıcı 4() Büyükanne 5() Diğer

42. Çocuğunuzun anaokulundaki durumu hakkında sık sık bilgi alır mısınız?

- 1() Çoğu zaman 2() Bazen
3() Hiç bir zaman

43. Çocuğunuzun anaokulundan edindiğine emin olduğunuz bir davranışını öğretmenlerine yansıtır mısınız?

- 1() Çoğu zaman 2() Bazen
3() Hiç bir zaman

EĞİTİCİLER İÇİN HAZIRLANMIŞ SORU KAĞIDI

1. Anaokulundaki görevi?

.....

2. Yaşınız?

1() 24-29 2() 30-35 3() 36-41

4() 42-47 5() 48-53

3. Doğum yeriniz?

1() Köy 2() Kent 3() Büyükşehir

4. En son mezun olduğunuz okul nedir?

.....

5. Babanızın eğitim durumu?

1() Okuma yazması yok 2() Okur-yazar

3() İlkokul 4() Ortaokul

5() Lise ve dengi 6() Yüksekokul

7() Fakülte

6. Babanızın mesleği ?

1() Memur 2() İşadamı/Tüccar 3() Çiftçi

4() Serbest meslek 5() Esnaf 6() İşçi

7() Diğer

7. Annenizin eğitim durumu?

1() Okuma yazması yok 2() Okur-yazar

3() İlkokul 4() Ortaokul

5() Lise ve dengi 6() Yüksekokul

7() Fakülte

8. Annenizin mesleği?

1() Ev kadını 2() Memur

3() Serbest meslek 4() İşçi 5() Diğer

9. Medeni durumunuz?

1() Evli 2() Dul 3() Boşanmış

10. Çocuğunuz (yoksa olsaydı) kendiniz mi bakmak isterdiniz, yoksa anaokuluna gönderip çalışmayı mı yeğlersiniz?

1() Kendim bakmak isterdim

2() Anaokuluna gönderirdim

3() Diğer

11. Çocukların durumu hakkında sık sık

ebeveynlerle bilgi alış-verişinde bulunur musunuz?

1() Her zaman 2() Çoğu zaman 3() Bazen

4() Diğer

12. Çocuğın aile içerisindeki durumu

hakkında ebeveynlerden bilgi alır mısınız?

1() Her zaman 2() Çoğu zaman 3() Bazen

4() Diğer

13. Çocukların arkadaş seçimlerine müdahale eder misiniz?

1() Her zaman 2() Çoğu zaman 3() Bazen

4() Diğer

14. Herhangi bir çocuğun bir problem, olduğunu anladığınızda ilk olarak ne yaparsınız?

- 1() Kendim halletmeye çalışırım
2() Okul psikoloğuna bildiririm
3() Ailesine bildiririm 4() Diğer

15. Çocuklara karşı genellikle tutumunuz nasıldır?

- 1() Genellikle kendi hallerine bırakırım, müdahale etmem
2() Bir anne gibi davranırım
3() Öğretmen gibi davranırım
4() Diğer

16. Çocuklara kızdığımızı söz ve davranışlarınızla gösterir misiniz?

- 1() Her zaman 2() Çoğu zaman 3() Bazen
4() Diğer

17. Çocuklar söz dinlemediği zaman, genellikle tutumunuz nasıldır?

- 1() Hiçbir şey yapmaz 2() Nasihat eder
3() Bazen nasihat eder
4() Arada-sırada cezalandırır
5() Her zaman ceza verir

18. Çocukların hayal gücünü-duyularını geliştirecek araç-gereç elinizde mevcut mu?

- 1() Yeterli 2() Genelde yeterli
3() Bir çok araç-gereç elimizde mevcut değil
4() Yetersiz

19. Çocukların oynayabilecekleri oyuncak ve malzemeler erişebilecekleri yerlerde mi?

- 1() Evet 2() Hayır 3() Diğer

20. Burada çocuklara verilen eğitim yeterli mi?

- 1() Yeterli 2() Birçok yönden yeterli
3() Yetersiz 4() Diğer

21. "Oyun, çocuğun özgürlüğüdür.

Öğrenmeyi kamçılaman zihinsel yeteneklerini ve yaratıcılığını uyandıran bir etkidir". Bu söze katılıyor musunuz?

- 1() Katılıyorum 2() Genelde katılıyorum
3() Katılmıyorum 4() Diğer

22. Sizce, sadece çalışan anneler mi çocuklarını anaokullarına göndermelidir?

- 1() Sadece çalışan kadınlar göndermelidir
2() Ev kadınları da göndermelidir
3() Diğer